శ్రీ.

శతకంఠరామాయణము

అను

సీతావిజయము

మర్దనకవి విరచితము.

ఇది

శ్రీమాలేపల్లి రామచంద్ర శాస్త్రిగారిచే

లేఖకప్రమాదజనితదోషంబులు లేకుండునట్లుసవరింపఁబడి

విన్నకోట అప్పలనరసింహులుగారిచే

స్వకీయ శ్రీశారదామకుటముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి

ప్రకటింపఁబడియె.

Printed by A. Venkatareddi. at the S. S. M. press.

VIZAGAPATAM.
February—1899.

శతకంఠరామాయణము

అను

సీతావిజయము

మర్దనకవివిరచితము.

ఇది

శ్రీమారేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రిగారిచే

లేఖకప్రమాదజనితదోషంబులు లేకుండునట్లు సవరింపఁబడి

విన్నకోట అప్పలనరసింహులుగారిచే

స్వకీయశ్రీశారదామకుటముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి

ప్రకటింపఁబడియె.

Printed by A. Venkatareddi. at the S. S. M. press.

VIZAGAPATAM.
February—1899.

పీఠిక.

శతకంఠరామాయణమను పేర వాడఁబడు సీతావిజయమను ప్రబంధ మింతకుఁబూర్వమే ప్రసిద్ధినొంది యున్నది. ఆకావ్యరత్న మింతదనుక నేకారణముచేతనో కాని ముద్రితముగాక యుండుటచే దానిని ముద్రింపఁదలఁచి నాస్నేహితులగు మ. రా. రా. మారేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రిగారియొద్ద నొకప్రతియును, మ. రా. రా. నిడదవోలు సుందరముపంతులుగారి లైబ్రరీలో నొకప్రతియునుండఁగా నవిపుచ్చుకొని వానిననుసరించి సాధ్యమగునంతవఱకు దోషములులేకుండ సవరించి యాసవరణఁ జేయఁబడిన స్థలములయం “ ” దీగురుతులనుంచి ముద్రింపించితిని. కాని రెండుప్రతులయందును కృత్యాదిపద్యములు లేవయ్యె. పిమ్మట మఱియొకప్రతి లభించినది- గాని దానివలనను నాకోరికతీరదయ్యె. అట్లగుటచే నిప్పటికున్నదానితో సంతృప్తిపొందవలసివచ్చినది. ముందు దొరకినయెడల రెండవకూర్పున నీలోపము పూర్తిచేసికొనయత్నించెదను. మహారాజశ్రీ రాయబహదూరు కందుకూరి వీరేశలింగముపంతులుగారు వ్రాసిన కవులచరిత్రలో నీప్రబంధ మిరువురుకవులు రచించినట్లు వ్రాసియున్నారు. కానిమాకు దొరకిన గద్యలుగల రెండుప్రతులలో నొకదానియందిది మర్దనకవివిరచితముగాను రెండవదానియందు లింగనకవిప్రణీతముగాను గానవచ్చుచున్నది. అయినను నేనారంభించినప్రతి మర్దనకవి విరచితముగానున్నదియగుటచేతను, లింగనకవికృతముగానున్నది యొకటిరెండాశ్వాసములు ముగిసినపిమ్మట లభించియుండుటచేతను నాశ్వాసాంతముల మర్దనకవిప్రణీతముగానే ముద్రింపింపవలసివచ్చినది. ఇంతకుఁ గృత్యాది పద్యములు దొరకునంతవఱకుఁ గవినిర్ణయము చేయవలనుపడకయున్నది. దొరకినప్రతులు శుద్ధప్రతులు కాకపోవుటచేతను, మొదటికూర్పగుటచేతనెంతకష్టపడి పరిశీలించినను గొన్నిలోపములుండకమానవు. పండితోత్తములు వానిని మన్నించి దీనినినాదరింతురని కోరుచున్నాను.

విశాఖపట్టణము.
189– సం॥ ఫిబ్రవరి.

ఇట్లు
విన్నకోట అప్పలనరసింహులు.

శ్రీ ర స్తు.

సీ తా వి జ య ము

ప్రథమాశ్వాసము.

ఉ॥ భాసురలీలశంభుఁడు కృపారసముప్పతిలంగఁ జారుకై లాసమునందుఁ బార్వతికి రాముకథల్ వివరింప, నందుచే వాసిగ సంతసిల్లి, నిజవల్లభుపైఁ దనచూడ్కి నిల్పి, యో దాసజనావనాత్మక! సదాశివ! యింకొకటానతియ్యవే॥ ౨॥

మ॥ శతకంఠుండను ఘోరదైత్యుఁడు రఘుస్వామిన్ రణంబందు నే గతిమైఁ దల్లడిలంగఁ జేసెఁ? నటఁ దత్కాంతాలలామంబె యు ద్ధతితోఁ దాఁకి పెనంగనెట్లు? మఱి తత్కాండప్రచండశ్రియన్ మృతుఁడై యే విధిఁ గూలె నాతఁ? డిది పేర్మిం దెల్పుమా వేఁడెదన్॥ ౩॥

గీ॥ ఎవ్వఁడా రామచంద్రుని నిచ్చఁ దలఁచు నెవ్వఁడా సీతమహిమంబు లెఱుఁగఁగోరు నాయురారోగ్యములు వానికతిశయిల్లుఁ దాండవంబాడులక్ష్మి యాతని గృహమున॥ ౪॥

వ॥ అనినవిని సర్వజ్ఞుండగు మహాదేవుండు సమ్మతించి పులస్త్యప్రకారంబును, తత్సుతుల విశ్రవసాశ్రములవిధంబును, రావణకుంభకర్ణ విభీషణాదులజననంబును, అన్నకొమకులంబూచి యశ్రముండు వగచుటయు, తపంబు సేయుటయు, తత్ప్రభావంబున నూఱుశిరంబులు నిన్నూఱుకరంబులుంగల మహాదానవుంగనుటయు, నతండు రామునిచేఁ దెగిన రావణాద్యఖిల దనుజప్రళయంబును వినుటయు, నప్పగ యూఁగఁ గోరుటయు, తపంబు సేయుటయు, నజుండు పొడచూపుటయు, నతని

వలన దుర్లభంబులగు వరంబులుగొనుటయు, మునులబాధించుటయు, నమ్మునులు రామచంద్రుని పాలికిం జని శరణు చొచ్చుటయు, వారికి నభయహస్తంబులిచ్చుటయు, శతకంఠునిజంపం బ్రతిజ్ఞ సేయుటయు, మునులంబంపుటయు, వెనుక నమ్మహాశదనుజునివిక్రమంబుదలంచి బలసామగ్రి చాలదని వగచుటయు, లక్ష్మణుండు తమతమపరాక్రమంబులు దెలుపుటయు,విభీషణునిరాఁదలంచుటయు, నతనివలనంగొన్నివివరంబులెఱుంగుటయు, హనుమంతునిందలంచుటయు, నతనికిందద్వృత్తాంతంబు సెప్పుటయు, నకలంపికులోత్తముండు తన మహారూపంబు సూపుటయు, సకలమనుజదనుజవనచరబలంబుల రప్పించుటయు, తన్నుంగొని చనుమని సీత వేడుటయు, రాఘవుండనుమతించుటయు, దండు వెడలుటయు, నందఱనొక్కపెట్టున హనుమంతుండు తనశరీరంబునందాల్చుటయు, దేవతలు సన్నుతించి పుష్పవర్షంబు గురియించుటయు, నందులకు మిగులనుత్సహించి పవనజుండు తనవాలంబున నఖిలదళంబుల సముద్రంబులు దాఁటించుటయు, లగ్గపట్టుటయు, హనుమదాశ్రయభారంబును, చిత్రగంధినీతియు, ద్వంద్వయుద్ధప్రకారంబును, సకలబలప్రళయంబును, రాముండును శతముఖుండునుందలపడి ఘోర యుద్ధంబు సలుపుటయు, నందులకు రాఘవుండు కళవళించుటయు, సీతవిల్లందుటయు, దనుజబలసంహారణంబును, శతకంధరు పరాభవంబును, మఱునాఁడరుదెంచుటయు, నారదాగమనంబును, హితోపదేశంబును,బ్రహ్మాస్త్రప్రయోగంబును, శతముఖుమరణంబును, చిత్రగంధివిలాపంబును, లీలకేతను పట్టాభిషేకంబును, హనుమంతుండు మరల జలధులు దాఁటించుటయు, పురంబుచేరుటయు, రాజ్యంబుపాలించుటయు మొదలుగా నంతయుఁదలపోసి మందస్మిత ముఖారవిందుండై యిందుశేఖరుండు పార్వతీదేవికిట్లనియె॥ ౫॥

కం॥ రావణుఁ,డురుసంగరవి। ద్రావణుఁ, డా భీలబాహుదండజి
తోగ్రై। రావణుఁడు, సేయునురుదు। ర్భావపరాభవము లాత్మభా
వించిసురల్॥ ౬॥

గీ॥ క్షీరవారాశికడ కేగి, శ్రీరమాధి । నాథుఁ బొడగని, కదిసి వందనములొసఁగి । తమపరాభవ మెఱిగింపఁ, గమలనాభుఁ । డభయకరమిడి పనిచెఁ, గొన్నబ్దములకు॥ ౭॥

గీ॥ దేవతల బ్రోవ నాత్మఁ జింతించి, పంక్తి । రథ మహాగర్భ దుగ్ధాంబురాశియందు । నొనరసత్సంతతిక మోదమొదవ, రామ । చంద్రుఁ డుదయించెఁ బూర్ణిమాచంద్రుపగిది॥ ౮॥

వ॥ ఇట్లుదయించి॥ ౯॥

సీ॥ ధరణీధరాటకఁ దాటకఁ బడనేసి, జన్నంబుబన్నంబు చక్కఁ జేసి, । ఖ్యాతిగా రాతినినాతిగాఁ గావించి, భవునిచాపంబు రూపంబు మాపి, । సీతను భాగ్యసమేతను బెండ్లాడి, కైకవాక్యమున నైక్యంబునొంది, । గుహుని సద్ధర్మహృద్గుహునిసంభావించి, రాష్ట్రపరాధువిరాధుఁ గొట్టి, । ఘనులమునులనుమన్నించి, 'ఖరులగుఖర'। దూషణులభీషణాంబకాదులనుగూల్చి, । యొకటిరక్కసి వెకటిసై సొక్కుదాని । ముక్కుచెవులకుఁ గలనిక్కు చక్కుచేసి॥ ౧౦॥

శా॥ మారీచుంబడనేసి, వాయుజునిసన్మానించి, కిష్కింధకున్ । నీరేజాప్తజు రాజుఁ జేసి, యలకంధింబూనిబంధించి, బల్ । నారాచంబులఁ బంక్తికంఠఘటకర్ణశ్రేణిహింసించి, లం । కారాజ్యంబున నవ్విభీషణుని భాగ్యప్రాప్తుగా నిల్పుచున్॥ ౧౧॥

ఉ॥ వారిధి వానరాళిగొలువంగ మగ్రిమ్మట దాఁటి, సీతయుం, । దారును, లక్ష్మణుండు, నవధానవిమానము లెక్కి, వేల్పులున్ । భోరునఁ బుష్పముల్ గురియఁ బొంగుచు, వైరివిదారధీరగం । భీరమనస్కులై చనిరి పెల్లుగఁ బల్లులఁ జూచువేడుకన్॥ ౧౨॥

వ॥ ఇట్లు చనిచని నిరంతరకుసుమఫలభరితతరునిచయారామంబులును, విమలకమలకల్హారషండమండిత జలాశయంబులును, అభేద్యపరిఖాప్రాకారద్వార కవాటమణితోరణవిరాజితసౌధాగ్రబంధబంధురశాతకుంభ సముదయంబులును, హాటకవినిర్మిత నూత్నరత్నదీప్తి ధగద్ధగాయమానరాజప్రాసాదప్రాంగణరంగసంగత కనకఘంటపావరణవిచిత్ర

కుడ్యగవాక్షంబులును, వీరకుమారసుందరమందిరపశ్చిమభాగసంస్థితకేళికాకుధరనిత్యనివాస కీరమయూరశారికా పికప్రకట కోలాహలంబులును, అనవరతమదజలపంక సంకర గండమండల శుండాలజాలంబులును, జవవిజిత పవనమనోవేగరంగత్తుంగతురంగంబులును, అవక్రమణిచక్రాగణిత ఘంటికాఘణఘణారవాభ్రంకష ధ్వజ సకలసాధనాయుత రథనిచయంబులును, సంగరాభంగ వీరాలాపప్రతాపభటకదంబంబులును, రంభాసంభోగారంభవిజృంభమాణవిభవగంభీరవారవనితాసంఘంబులును, సమస్తరాగోపరాగ తానమానావధాన మంగళపాఠక మహిమంబులును, అభ్రంకషగోపురప్రాకారచతుర్ద్వారపవనతరళితవృషభకేతన నానాధూపధూమ ఘుమఘుమాయమాన వాసనావాసిత దేవాలయంబులును, భేరీమృదంగశంఖకాహళపణవఢక్కాముఖానేకవాద్యఘోషంబులును, ప్రజ్ఞావిశేషనిర్జితశేషభాషాధీశులగు విప్రవర్గంబులును, సమరపరశుచ్ఛేదితోరస్థలనిమ్నక్షతభూషణభూషితక్షత్రియకుమారవారంబులును, ధనకనకవస్తువాహనప్రవర్ధమానవ్యావహారహసిత ధనదాదులగు వర్తకులును, అక్షుద్రభద్రతరశాశ్వతైశ్వర్యతిరస్కృతసముద్రులగు శూద్రులును గలుగు సాకేతనగరంబుప్రవేశించి, అనర్గళ సంభ్రమాయత్తచిత్తుండై రఘువరుండు మఱుకవనోకఁశుభముహూర్తంబున ననుజపరివృతుండై మునిజన పురోహితామాత్యజననీప్రియానుమతంబున జానకీసమేతుండై॥ ౧౩॥

క౦॥ పట్టాభిషిక్తుఁడయ్యెను। నెట్టనభువనములఁగలుగు నృపతులు మెచ్చన్।భట్టప్రభాకరశా। స్త్రోత్రిట్టంకితులైనసుకవులానరనుతింపన్॥

గీ॥ ఇట్లుపట్టాభిషిక్తుఁడై యేపుమెఱసి। దనుజవిదళన బిరుదగ్ర పద్యములువినుచు। నెల్ల జనములుముద మొంద నేలుచుండెఁ। దల్లి,దండ్రియు, దైవంబుఁ, దానెయనఁగ॥ ౧౪॥

సీ॥ ధర్మంబునాల్గుపాదంబులవర్తిల్లు, వాఁఛించినప్పుడేవానగురియుఁ,। దరువులేవేళనుద్ధతిమీఱ ఫలియించుఁ, వైరులుదున్నకపండుచుండుఁ,।దిరిపంబువిరసమేదిక్కనొదవదు, మొదవులుఁపిదుకకమున్నెపిదు

కు,। వ్యాధులునఘములువలసలై దూరించుఁజింతింపఁగోరుటలుసిద్ధినొందు,। రాజపరమేశ్వరుఁడు, దైత్యరాజహరుఁడు,। రాజసింహుండు,దశరథరాజసుతుఁడు,। రాజసదృశకళాంగుఁడు, రాఘవుండు,। ఘనత 'రాజ్యంబుఁ'బాలించు కాలముననుః ౧౬॥

గీ॥ గట్టిధాన్యంబు పోళకుఁ బుట్టెడేసి। అట్టిపోకలు రూకకుననికెడేసి। అట్టిరూకలు మాడకు నలువదేసి। అట్టిమాడలు నింటింట నగణితములు॥ ౧౭॥

క॥ మేఘశ్యామలదేహుఁడు। రాఘవుఁడీరీతి,భూసురస్ఫుటభాషా। మోఘాశీర్వాదమహా। శ్లాఘామతి నేలుచుండుసమయమునందున్॥ ౧౮॥

చ॥ శతముఖనామధేయుఁడొ,కచండనిశాచరలోకనాథుఁడుఁ।గ్రతనలపంక్తికంఠఘటకర్ణపురందరజిత్ప్రహస్తులీ। షితెఁబదుటంతయున్ హితులచేవిని, రామునిమీఁద నాదటన్। ఘృతయుతపావకాకృతిని గెంటకమండుచు,హుంకరింపుచున్॥ ౧౯॥

గీ॥ మెఱసి బ్రహ్మాండమెల్లను మ్రింగనట్టి। హాసమొనరించి, వక్త్రగహ్వరముఁదెఱచెఁ,। దెఱవనుఱుపడినర్కుండు తెరువుదప్పి। 'మార్తుఁడనఁబోక' మేఘునిమఱుఁగుఁజొచ్చె॥ ౨౦॥

ఉ॥ అగ్గలమయ్యె మోఁత జగదంతరమందునఁ దద్భయంబుచే,। దిగ్గజపంక్తి దెల్లె, మఱితేఁకువలేక సమస్తజీవముల్। మ్రగ్గెఁ, బయోనిధుల్ గలఁగె, మ్రాన్పడె నబ్జభవుండు,నాసుధా। భుగ్గణమెల్లభీతిలిరి భోరున రాముజయంబు గోరుచున్॥ ౨౧॥

వ॥ మఱియు నయోధ్యాదిపట్టణంబుల మహోత్పాతంబు లుద్భవించె; శతముఖుండును డెందంబున నందంద విచారించి రాముండను వొకటనరునిమాత్రంబునకు సకలలోకంబులుపరిమార్పనేల?వానికిగోబ్రాహ్మణదేవతాదులు ప్రియంబులనివిందు నటు గానఁదత్ప్రహరణంబులు గావించెద; రాముండనువాఁడందులకు నడ్డపడవచ్చెనేని పగదీర్చుకొనెదఁగాక యని॥ ౨౨॥

గీ॥ మఱినిఁబోదలుచు ఋుష్యాశ్రమములుసొచ్చి। డాసి మఱియును

హోమగుండములు పూడ్చి। యాగధేనువులను ద్రుంచి, పూగముఖ్య। భూజములుద్రోసి, కాసారములుగలంచి॥ ౨౩॥

క॥ మునిసతులఁజెఱలుగొని, యా। మునివరులను దునుమఁజిత్తము నరోసి,తుదిన్। వనలతల మునులకరములు। ఘనముగ బంధించు వికృత కఠినముఖుండై॥ ౨౪॥

క॥ నెపమేమియులేకయె, తన। రపమైతముబాధపఱప, శాతసు మీఁదం। గుపితాత్ములయ్యుఁ,దపసులు। శపియింపఁగఁజాలరైరిజలజజుమహిమన్॥ ౨౫॥

సీ॥ ఒకమునివరుఁబట్టి యూర్ధ్వపుండ్రము నాకు, నొకవిప్రు జన్నిద మొడిసి తెంచు,। నొకమౌనిపైఁ జల్లు నుర్వీపరాగంబు, నొక్కతాపసు పోరునొక్కమూయు,। నొకమునీశ్వరుపిల్లసిక పెల్లగిలఁదీయు, నొక్క యోగీంద్రునిముక్కుఁజదుము,। నొకమహీసురుమీఁద నుమియును మత్తుచే,నొక్కదిగంబరునొలయఁదన్ను,। నొకతపోధనుఁడేతెంచి,వికల మతిని। పెక్కుమాటలు శతముఖు పేరునొడివి,। పాహి పాహి యనుచు సాగఁబడిన,నతని। కాలుగొనియీడ్చుఁదుదఁదానెకాలుపగిది॥ ౨౬॥

సీ॥ దిక్కుంభికుంభముల్ వ్రక్కలుగావించునుక్కునఁజెలరేఁగి యొక్కనాఁడు,। తనబాహుకండూతిదప్పఁ గులాద్రులనుంకించి పెకలించు నొక్కనాఁడు,। తపియింపఁజేసెనాతపమునని భానునొదయఁగానీహించు నొక్కనాఁడు,। పొలయరాదని పూని మలయమారుతమును నుప్పునఁ నెగనూఁదునొక్కనాఁడు,। ఉరగులనుబట్టిదండించునొక్కనాఁడు,। ఉగ్రుఁడై నిర్జరులఁద్రోలునొక్కనాఁడు,। ఉదరిమానవులనుమ్రింగునొక్కనాఁడు। ఉబ్బిలోకంబు గాలించునొక్కనాఁడు॥ ౨౭॥

క॥ ఈవిధినిలోక'పీడలు'। గావించినఁ,జిత్తములను గళవళపడి,యా। దేవతలు,మునులు,ధరణీ। దేవతలనుగూడి,జాలిఁబడియొకచోటన్॥ ౨౮॥

క॥ ఎవ్వఁడుమనలకుదిక్కిఁక। నెవ్వండీబాధమాన్పు,నిలనెవ్వనిచే। నివ్విక్కృతుఁడీల్గు నెవ్వనిప్రవ్వపుఁగరుణారసమునమనులోకంబుల్॥ ౨౯॥

వ॥ అనుచు దుశ్చింతాసముద్రంబున మునింగి యపరిమితడోలాందోళితమానసులై క్రమ్మఱ ధైర్యంబులు పురికొల్పుకొని సురలు మునివరుల కిట్లనిరి॥ ౩౦॥

క॥ మును మనకొఱకై, దానవ। హననమునకు, విష్ణుఁడవనినలరి, దశస్యం। దనునకుఁబుట్టి, రఘూద్వహుఁ। డన, నిపుడున్నాఁడుగాదె యధికు లెఱుంగన్॥ ౩౧॥

గీ॥ అట్టి రాఘవుఁడధిక రాజాధిరాజ। చారుకోటీర మాణిక్యచాకచక్య। సారమండితసత్పదాంభోరుహద్వ। యుండె, మనకిఁక దిక్కుగాకొండు గలఁడె?॥ ౩౨॥

మ॥ దశదిగ్భాగములం బ్రతాపమహిమల్ దట్టంబుగా నిండ, న। ద్దశకంఠస్ఫుటకంఠపంక్తి సమరోద్దండాగ్రహాభీలక। ర్కశభల్లంబుల సంహరించి మనలం గాపాడఁడే? యట్టివీ। రశిరోత్తంసమె దిక్కు, దీనికి విచారం బేల యూహింపఁగన్॥ ౩౩॥

సీ॥ తనభక్తుఁడొంటిఁబోఁ దలఁప, ఁదమ్ముఁడు, ఁదాను, దోడయ్యె రామచంద్రుండుగాఁడె?। కులహీనుఁడనక, మక్కువ మీఱ నొకకిరాతునిబ్రోచె రామచంద్రుండుగాఁడె?। మర్కటుండనక, నయ్యర్కజుఁ బట్టభద్రునిఁ జేసె రామచంద్రుండుగాఁడె?। తనశత్రువనక, నాదైత్యుతమ్మునిఁగాచె రూఢిగా రామచంద్రుండుగాఁడె?। యట్టికరుణాపయోనిధి, కట్టిసుకృతి। కై, లమి మీఱంగ మనలను నేలు టెంత?। తడయక చ్చోటికే గుఁడీ తపసులార!। జాగుసేయంగ నేటికి? సభ్యులార!॥ ౩౪॥

వ॥ ఏమును దివినుండి పొడచూపెదమని చెప్పి సురలు నాకంబున కరిగిరంత॥ ౩౫॥

శా॥ శాండిల్యుండును, జహ్నుమౌనివరుఁడున్, జాబాలియుం, గౌత్సుఁడుం,। గౌండిన్యుండును, గాలవుండును, మహాకణ్వుండును, మైత్రేయుఁడున్,। మాండవ్యుండును, మందపాలుఁడును, సన్మార్గప్రభావుండు మా।ర్కండేయుండును, గూడివచ్చిరతిశీఘ్రంబొప్ప రాముంగనన్॥ ౩౬॥

వ॥ ఇట్లు రయంబున వచ్చి వచ్చి॥ ౩౭॥

క॥ ఆతురముగఁ గాంచిరిసా। కేతము, వరనృపతిజననికేతనము,తి
వి। ఖ్యాతము,నీప్సితవస్తు। వ్రాతము,నసమానవైభవసమేతంబున్॥ ౩౮॥

ఉ॥ కాంచి,తదీయదివ్యపరిఖావిశదత్వముఁ,గోటవాటముం,। గాం
చనగేహపంక్తియును, గంధగజాశ్వరథోష్ట్రవారమున్,। మించిన వే
డ్కఁజూచుచును మెల్లన వీడ్కొని, తత్పురీంద్రమ। ధ్యాంచితసీమ,నా
కఁ కనకాయతసౌధముగాంచి మెచ్చుచున్॥ ౩౯॥

క॥ ఆమందిరమధ్యంబునఁ,। గోమలచకచకలఁదనరు గురుమణిగణ
శో। భామయమగు సింహాసన। మూ,మునిపుంగవులు గాంచి, యతిహ
ర్షమునన్॥ ౪౦॥

సీ॥ కలితపుణ్యచరిత్రుఁ, గంజాతనిభనేత్రు,జలధరదేహు,నాజా
నుబాహుఁ,। గరుణాకటాక్షు, శృంగారసుందరవక్షు,సత్యసంశీలు,వి
శాలఫాలు,। స్మితముఖాంభోజు,నాశ్రితజనసురభూజు, హారకేయూ
రు, వికారదూరు,। రవికోటిసంకాశు, రాక్షసేంద్రవినాశు,భువనప్ర
శస్తు, నద్భుతగృహస్థు,। సమరతలభీము,బుధజనకుముదసోము,। విను
తసుత్రాముఁ, త్రైలోక్యవిమలనామ,। జానకీరాము, నృపకులసార్వ
భౌముఁ,। గనిరి మౌనులు కన్నులకఱవుదీఱ॥ ౪౧॥

సీ॥ వీఁడఁటే కృపమీఱ వేల్పులకొఱకునీమహిమీఁదఁబుట్టిన మాయ
లాఁడు;। వీఁడఁటే దశరథోర్వీనాయకునిఁ దనసుద్దుల నుబ్బించు ముద్దు
లాఁడు;। వీఁడఁటే పిన్ననాఁడేడాసివెక్కసిరక్కసిఁ ద్రుంచిన 'మొక్క
లీఁడు;। వీఁడఁటే గాధేయ విమలతరాటోపయజ్ఞంబురక్షించు యజ్ఞ
భోక్త;। వీఁడటే శౌర్యములకెల్లవీడుపట్టు;। వీఁడఁటేధర్మములకెల్లఁదో
డఁబుట్టు;। వీఁడెసాక్షాత్కరించిన విష్ణుమూర్తి;। వీనిఁగనుకంటె శుభ
ములు వేఱుకలవె?॥ ౪౨॥

వ॥ అనిమునీంద్రులుసాంద్రప్రమోదరసపరిపూర్ణహృదయులై
వివిధాశీర్వాదమంత్రాక్షతవిన్యస్తప్రశస్తహస్తంబులెత్తి, భక్తితోఁగ
దిసి,యిట్లనిరి॥ ౪౩॥

సీ॥ శ్రీరస్తు ధరణిజాశ్లిష్టభుజాదండ! భండనోద్దండ! కృపాప్రచం

ఞ! । విజయోస్తు త్రిభువనవిఖ్యాతచారిత్ర! వికచాబ్జనేత్ర! పవిత్రగా
త్ర!। దీర్ఘాయురస్తు భూదేవతామందార! కలుషసంహార! భాగ్యప్ర
చార!। ఆరోగ్యమస్తు శతార్కతేజోరూప! గురుజయాటోప! సద్గుణ
కలాప!। అనుచు నాశీర్వదించి మంత్రాక్షతప్రసూనశుభలాజ ముఖ్య
వస్తువులొసంగి। భయముఁ, బ్రియమును, జయమును, రయము, నయముఁ।
బెనఁగొనఁగ నిల్చిరా రాముఁ బ్రేమఁ గనుచు॥ ౪౪॥

వ॥ రాఘవేశ్వరుండును, బ్రత్యుత్థానాభివందనములం దఱకును వే
ఱువేఱ నాచరించి, అర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి, ఉచితపీఠంబు
లనుండ నియమించి, మందస్మిత ముఖారవిందుండై యానంద మందంబ
సందడింప నందంబుగా మెల్లన మునివరులకిట్లనియె॥ ౪౫॥

శా॥ అయ్యా! మావిభవంబులెల్ల, భవదుద్యద్పూతపాదాంబుజా।
క్షయ్యాలోకనచింతనంబునఁగదా జానొప్పనీడేఱు, మీ। రెయ్యేతావుల
కేగుదెంతు, రెటమీరీక్షింతురింపొందఁగా, ।నయ్యాతావులువృద్ధిఁబొందిన
నుటే మాశ్చర్యమూహింపఁగన్॥ ౪౬॥

శా॥ సేమం బేకదమీకు? మీపరిజనుల్ శిష్యుల్ విడంబింతురే?। నేమం
బొప్పఁగ ధేనువుల్ పితుకునే నిత్యోత్సవక్రీడలన్?। వేమాఱున్ ఫలియించు
నే తరువులుర్విన్? సత్తపోధర్మముల్। ప్రేమన్ వర్ధిలునే? నిరంతరమఖా
భీష్టంబుల్ డేఱునే?॥ ౪౭॥

శా॥ దైన్యంబేమియు లేక, మీకరుణనిద్ధాత్రీతలంబెల్లహ్లా। ద్విన్యా
సంబున నేఁగంటి, మఱికాచే 'మోద మద్దానిచే'; । సన్యాసత్వముఁ
బూనినన్నుమదినిచ్ఛల్ నమ్మియున్నట్టిచో। నన్యాయం బెటనుద్భవింపదుగ
దా యాభీలవైరంబులన్॥ ౪౮॥

క॥ ఏపని పనిచినఁ జేసెద । మీపాదములాన తెలియ మెల్లనఁ జె
ప్పుఁడా। దాపరము సేయనేటికిఁ?। దాపసవరులార! మీకు దాసుల మెం
డలన్॥ ౪౯॥

క॥ నావిని మునివరులెల్లన్। భావంబుల సంతసిల్లి, బహువైఖరులన్।
దీవించి, రాఘవేంద్రుని। తో వినుమని యిట్టులనిరి తొడఁబడి 'భక్తిన్'॥ ౫౦॥

ఉ॥ శ్రీరఘురామ! శత్రుముఖజీవనజస్ఫుటసోమ! భూరిర। ఘోర ణభీమ! చారుతరసుందర 'తానత' కామ! 'శౌర్యవి। స్ఫార 'సమాస్రిధా మ! భవ 'బంధ' విరామ! పవిత్రనామ! వి। స్తారయశోభిరామ! శుభ దామ! 'నినున్వినుతింపశక్యమే'॥ ౫౧॥

గీ॥ అలిగిరావణకుంభకర్ణాదిఘోర। రాక్షసావలినెల్లను రణము లోన। బాణములపాలుజేసి మాబాధమాన్పి। తింతెకంటెను శుభము మాకెద్ది చెప్పుమా॥ ౫౨॥

చ॥ తతభుజదండనిర్జితకృతాంతనిలింపవరేణ్య యక్షరా। డతులిత సిద్ధసాధ్యగరుడాహిసమస్తచరాచరున్, మహో। ద్ధత భువనైకకంట కుని, దానవనాయకుఁ, బంక్తికంఠునిన్। క్షితిఁబడనేయనెవ్వనికిఁ జెల్లుఁ దలంపగ రాఘవేశ్వరా!॥ ౫౩॥

శా॥ నిద్రాసక్తియొకింతమానిన బొమల్ నిక్కించి, చేచాచి య। క్షుద్రాకాశధరాపరీతములు దాశోధించి, యేమబ్బినన్। రౌద్రాకారతవక్త్రగహ్వరముఁ జేరం దెచ్చి భక్షించు కో। పోద్రేకాత్ముని, గుంభకర్ణు, నురుదేహుం, గూల్పగా శక్యమే॥ ౫౪॥

శా॥ జంభారాతిని మూఁడుమాఁడులనిలో సాధించి, లంకాపురిన్। శుంభద్విక్రముఁడై తదీయసతులన్ సుక్రీడ జెఱల్ వెట్టి, దో। స్తంభానర్గళుఁడై మహోగ్రరణకాంక్షన్ సంచరించెన్మహా। దంభప్రోద్ధతుఁ డింద్రజిత్తు, గనయుద్ధక్రీడకున్ సాధ్యుఁడే॥ ౫౫॥

ఉ॥ దోయిటఁబట్టనేర్చు సలతోయధులన్నియు నొక్కపెట్టునన్;। వాయువునిల్పనేర్చు; శిఖివాతనుబడ్డను వెళ్లనేర్చు; మా। యాయుతవిక్రముం, డతని నన్యనృపాళికి శక్యమే మృతుం। జేయఁగ మేటిరక్కసి వజీరుని, నయ్యతికాయు 'నాజిలోన్'॥ ౫౬॥

గీ॥ పిన్నయప్పుడె యముఁబట్టిపిచమణఁచె। నెడమెఱిఁగి వేలుపులనెల్ల నేపుమాపెఁ। ద్రిభువనా'ధీశులనుగూడ' ధికరించె। నమ్మహాకాయు నెదిరింప నలవియగునె॥ ౫౭॥

గీ॥ వినకయుండరె మీరును; వెసను హొందు। నొక్క వేల్మిడినె

గమీటునుకుఁగలిగి। యప్రతిద్వంద్వసాహసులైనయట్టి। కంపనాకంప
నులతోఁడఁగడఁగఁదరమే?॥ ౫౮॥

ఉ॥ అంతమొనర్పనేర్తురు కృతాంతునినైనఁగడంగి రేని; మె౹ప్పింతు
రు రావణాసురుని భీమగదారణకౌశలంబులన్;। వింతగవారిఁగన్న న
లవిశ్వపుఁడైనను భీతినొందు; దే। వాంతకు, నన్నరాంతకుని సాహవ
మందెదిరింపవచ్చునే?॥ ౫౯॥

వ॥ మఱియునదియునుంగాక దేవదానవసంగ్రామరంగనిరోధుం
డగు మహోదరుండును, సకలదిగంత దంతావళ దంతాగ్రసంఘాత
క్షతసిమ్నోన్నతవక్షస్థలపరిశస్తుండగు ప్రహస్తుండును, క్రోధావలో
కనమాత్రచంచలాయమానవిశ్వుండగు మహాపార్శ్వుండును, నిఖిలశ
త్రుభీముండగు ఖడ్గరోముండును, ప్రళయసమయ కనదనలసదృశ ధా
ముండగు సర్వరోముండును, హాలహలప్రతిమాన విషరోమస్తోముం
డగువృశ్చికరోముండును, శమనసమవిక్రమక్రమవిమతోదగ్రమహో
గ్రహాసుపర్ణుండగు నగ్నివర్ణుండును, మొదలుగాఁగల దానవులపా
ర బలపరాక్రమవంతులు గారే? వారినెల్ల నల్లన సంహరింపవే? అ
దియునుగాక దుష్టనిగ్రహశిష్టపరిపాలకుండును, జగదేకవిక్రముండు
నను బిరుదులు నీకుఁజెల్లునని వెండియు నమ్మునీంద్రులు రామచంద్రున
కిట్లనిరి॥ ౬౦॥

గీ॥ అనఘ! నీశౌర్యమునఁజేసి యఖిలజనులు। పరిణమించియు, ని
ప్పటిబాధవలనఁ। బరిణమింపక యున్నారు పార్థివేంద్ర!! యెట్లుజెప్ప
దుమవ్వార్త లేముకడఁగి॥ ౬౧॥

గీ॥ శతముఖుండను ఘోరరాక్షసవరేణ్యుఁ। డప్రతిద్వంద్వదోర్బ
లుఁడై, సరోజ। గర్భువరముఁజేసి లోకములు గలఁచెఁ। గావరుఁడ
గు ప్రతాపలంకావరుండు॥ ౬౨॥

క॥ మునుదశకంఠుని బాధకె। మనఁజాలక యొకఁభంగిమంటిమి;
యిపుడో। జనవల్లభ! శతకంఠుం। డొనరించెడి ఘోరబాధ కోర్వంగ
లమే?॥ ౬౩॥

గీ॥ వారెదిరిఁజూడు దేవతావర్గమెల్ల। నద్దురాత్ముఁడు గావించు నాపదలకు। 'వెఱచివచ్చిన'వారు మీ'మఱుఁగు' చొరఁగ। ననుచు, రాముండువీక్షించె నభ్రతలము॥ ౬౪॥

వ॥ ఇట్లువీక్షించిన దేవతలును బాడచూపి పారిజాతప్రసూనంబులానృపసూనునిపైఁ గురియించి యంతర్ధానంబునొందిరి; రామచంద్రుఁడునువిషణ్ణహృదయుండై చింతించి, పదితలలరక్కసు నుక్రుణంగింపనోపక సీతావియోగుండనై యకారణంబున వాలిం ద్రుంచి కోతులమఱువుచొచ్చి, యనేకప్రయాసంబుల వైరంబు చక్కంబెట్టి లోకంబు లుద్ధరించితి నవి యట్లుండె, నూఱుతలలును, గరశతద్వయంబునుం గల శతకంఠు నెట్లుసంహరింప నేర్తునని యుల్లంబున మెల్లన వగచి వెండియునమ్మునీంద్రులతో రామచంద్రుండిట్లనియె॥ ౬౫॥

క॥ ఎవ్వనికిఁబుట్టెనాబలుఁ। డెవ్వరికొఱకింత సేసెనిట్టిదురాత్ముం। డెవ్విధిఁగోరె వరంబులు। మవ్వంబునఁ బద్మభవుఁడు మఱి యెట్లొసఁగెన్?॥ ౬౬॥

క॥ ఎఱుఁగింపుఁడిపుడుసన్ముని। వరులార! భయంబునొందవనరఁగ నేలా?। దురితాత్మునిమీపంపునఁ। దెగవ్రేప్పఁగ సంహరింతు దివిజులు పొగడన్॥ ౬౭॥

క॥ అనవినిమునివరులెల్లన్। వనములవార్షించిమృదులమధురతరోక్తుల్। పెనఁగొనఁగ రామభద్రునిఁ। గనుఁగొని యిట్లనిరి భయవికారముదోఁపన్॥ ౬౮॥

క॥ విశ్రాంతిఁదనరు సుగృహ। స్థాశ్రమమునియగు పులస్త్యుఁడను సుకృతునకున్। విశ్రవసుండనువాఁడును। నశ్రమఁడనువాఁడు, నిరువురట్లుదయింపన్॥ ౬౯॥

వ॥ అందువిశ్రవసుండనువాఁడు, కైకేశి యనుదానిం బాణిగ్రహణంబుగావించి, దానివలనంగ్రమంబున రావణకుంభకర్ణ విభీషణాదులగు జగదేకప్రతాపులఁగాంచె; అశ్రముండనువాఁడు, చిత్రగంధియనుగంధర్వవధూటిందగులుకొని సంతానంబుగానక కతిపయదినంబులు

చింతించి,-దశకంధర ఘటకర్ణ విభీషణప్రముఖులగు విశ్రవసుని కొడుకులు సమరప్రచండులని లజ్జించి, తనమనంబుననిట్లనియె॥ ౭౦॥

చ॥ తనయులులేని ధామమును, దైవనివాసములేని గ్రామమున్,। వినయములేని విద్యయు, వివేకము మాలినపుట్టి వైద్యమున్,। జనపతి లేనిరాజ్యమును, సౌఖ్యవిరోధకమైనభోజ్యముం,। గనకములేని భాగ్యము, 'సుగంధములేనిసుమంబు, వ్యర్థముల్'॥ ౭౧॥

ఉ॥ కావునఁబూనియేను దశకంఠునికంటెఁ బ్రతాపశాలిగా। వావిరి నాత్మఁగోరి యొకవంకతపంబొనరించి, యందుచే। నావలనూఱు మోములును హస్తశతద్వయముంగలట్టి స। ద్భావుని, ఘోరశాత్రవవిఘాలునిఁ,బుత్రునిఁగందు వేడుకన్॥ ౭౨॥

చ॥ అనిచనియాశ్రముండొకవనాంతరమందునమూడుమూర్తులన్। మనముననిల్పి, చండరవిమధ్యమునందనచూడ్కినిల్పి, యు। గ్మునఁ దపమాచరింపఁగఁ ద్రిమూర్తులు దానగుటంజెలంగి యా। యినుఁడు ప్రసన్నుఁడై, తనయునిచ్చె జగద్భయదప్రతాపునిన్॥ ౭౩॥

వ॥ ఇట్లుభండనోద్దండశతద్వయభుజాదండుండగుపుత్రునిం బడసి, మఱియును లంకకంటె సహస్రగుణాతిశయంబగు ప్రతాపలంకయను నొక్కపట్టణంబు సముద్రమధ్యంబున విశ్వకర్మచే నిర్మింపఁజేసి యందు శతకంఠునికిం బట్టంబుగట్టి వెండియుఁ దపంబునకరిగెనంత॥ ౭౪॥

క॥ మీరును రావణముఖ్య। క్రూరాసురవరులఁజంపి కువలయమెల్లన్। 'బీరంబున'రక్షించితి। రారూఢిగవేల్పులునునహాయనిపొగడన్॥ ౭౫॥

గీ॥ శతముఖుండును రావణక్షయముఁ,గుంభ। కర్ణమరణంబు,నింద్రజిత్కాయభగ్న। మంతయును వినుచు లయకాలాగ్నిపగిది। మండిదండిగనూహించె మనసులోన॥ ౭౬॥

గీ॥ నరులువానరులనవెంతనాకుఁదృణము। జగతిఁ దక్కినవారిచేఁ జావకుండ। నిమ్ము వరమనియపలభారతీశుఁగోరెఁ। గాని,రావణుఁడేవ్యంబుగానఁడయ్యె॥ ౭౭॥

వ॥ కావునఁబరపురుషులచే నెవ్వరివలనంజావులేకుండ విరించిని

వరంబుగోరి యటమీఁదరామునిసంహరించి తనయగ్రజులపగయీఁగఁ దనని ప్రతాపలంకాపురిపాలనంబునకు నాప్తులగు మంత్రులం బ్రతిష్ఠించి, మాణిక్యకనకరజతతామ్రలోహాదినవప్రాకారరక్షకులగు రాక్షసులనాదరించి, యొకమహారణ్యంబునకుం జని కృతస్నానుండై భారతీరమణునుద్దేశించి, జగదద్భుతంబుగాఁబంచాగ్నిమధ్యంబున నచ్చోట బొటమున వ్రేలూఁతగొని నిక్కి హస్తంబులెత్తి మహోష్ణచండమధ్యాహ్నమార్తాండమండలంబుఁజూచుచు నిరాహారుండై వెయ్యేండ్లుతపంబుగావించెనంత॥ ౭౮॥

చ॥ జగములుతల్లడిల్లె; రవిచంద్రులుగన్పడరైరి; పెల్లుగా। దిగిభ
ములెల్లమ్రొగ్గె; జలధివ్రజమింకె; సమస్త 'జంతువుల్'। వగచె; సురేం
ద్రుఁడున్ బెదరె; వాయువణంగె; హిరణ్యగర్భుఁడున్। మొగినరుదెంచి
నిల్చె నతిమోహముమై శతకంఠుముందటన్॥ ౭౯॥

వ॥ ఇవ్విధంబున నవ్విరించి సుప్రసన్నుండై కరుణారసంబు పెల్లుబ్బ యబ్బురంబుగానిట్లనియె॥ ౮౦॥

శా॥ అన్నాయోయిశతాస్య! యశ్రీమతనూజా! యుష్మదుద్యత్త
పో। త్యౌన్నత్యంబునకిచ్చ మెచ్చితివరం 'బాసింపు'మాయిచ్చెదం,। గన్ను
ల్విప్పుము నన్నుఁజూడుమనుచుంగారుణ్యపాథోధియై। చెన్నారందను
నాదరింపఁ, బరమేష్ఠింజూచి హర్షాత్ముఁడై॥ ౮౧॥

మ॥ కరముల్మోడ్చి విరించికిన్ శతనమస్కారంబు లందంద నుఁ।
తిరమౌ భక్తినొనర్చి లేచి తనవక్త్రంబుల్ విడంబించి, యో। హరి
నాభీకమలోద్భవా! నిగమవిన్యాసప్రశస్తాననా!। కరుణాసాగర! నీకు
మ్రొక్కెదను మత్కామ్యంబులీడేర్పవే॥ ౮౨॥

వ॥ అనిమఱియు బహువిధంబులఁగైవారంబుఁజేసిన విని వనజసంభవుండు పరమప్రీతుండై యొక్కవరంబు వేఁడుమొసంగెద ననుడు శతముఖుండును సంతసిల్లి, అయ్యా! నెయ్యంబున వరంబు లొసంగు మెప్పుమీకుండెనేని యక్షరాక్షసగరుడగంధర్వసిద్ధవిద్యాధరకిన్నరకింపురుషసురనరవానరాదులగు పురుషులవలనను, మృగాండజభుజంగమ

లోకంబులవలనను, మీనకర్కట మకరకచ్ఛపాది జలచర సముదయం
బువలనను మరణంబులేకుండనిమ్మనిన నప్పరమేష్ఠియుం దప్పక దయఁజేసి
మఱియు నొక్కవరంబు వేఁడుమనిన దనుజేంద్రుండు హర్షించి, రణం
బు సేయునెడఁ దనశరీరంబునం గల శోణితకణంబెచటం ధరాఙ్గణంబు నచ
ట నూర్గురు శతముఖులు జనించునట్లుగా ననుగ్రహింపుమనుడు జల
జాసనుండును నత్తెఱఁగునకు సమ్మతించి, నీతపోమహిమంబునకు మూ
డులోకంబులనెందుసరియొఱుంగము గావుననింక నొక్కవరంబడుగుమ
ని సుప్రసన్నుండైనం గని, జరయును, శ్రమయును, పరితాపంబును,
భయంబును, దైన్యంబును నెన్నండును దన్నుం బొరయకుండ వరంబొ
సంగుమనవుడు విరించి యట్లకాకయని దీవించి యంతర్ధానంబు నొం
దె; శతముఖుండును ప్రతాపలంకాభిముఖుండై చనునెడ॥ ౭౩॥

క॥ మెండుకొనభయము ధరణీ। మండలమదితల్లడిల్లె; మాఁగుడుది
శలన్। నిండుకొనె; నిర్జరేంద్రుఁడు। గుండియ జల్లనఁగఁ జేతికులిశము
వైచెన్॥ ౭౪॥

వ॥ శతముఖుండును గమలసంభవదయాసంప్రాప్త వరప్రభావ
ధురంధరుండై తనపురంబు ప్రవేశించి, తనజ్ఞాతులగు రావణకుంభక
ర్ణుల పగయీఁగి రామునిం దునిమెద, నతం డగుపడుదనుకను దత్ప్రి
యంబులగు గోబ్రాహ్మణమునిసంఘంబుల హననంబు గావించెదనని ప్ర
ధానులును, దండనాయకులును దన్నుం గొలువ సకలదిక్కులును వ్రి
క్కలుగావించి, దేవతలపురంబులకు దాడివెట్టి, దివిజులం బాఱఁదోలి
మఱలి మాయాశ్రమంబులు చూఱలాడి, కొందఱు మునులం జంపి, పతివ్ర
తలగు తరుణులఁ జెఱలుగొని, హోమధేనువులం దునిమి, యివిమొదలు
గాఁగల ననేకహింసలు గావింపఁదొడంగెనని వెండియు రామచంద్రున
కిట్లనిరి॥ ౭౫॥

గీ॥ ఈవుదప్ప మాకు నెవ్వారు దిక్కులే। రట్లుగాన భీతినమరవరు
లు। వెలయమిమ్ముఁ జేరి వేఁడుకొండని పంప। వచ్చినార మభయమిచ్చి
బ్రోవు॥ ౭౬॥

గీ॥ అనుచు బాష్పధారలక్షులవోరలఁగా। నతిభయాత్ములగుదు స

మ్మునీంద్రు। లున్న, వారిన డుపనూహించి రామభూ। వరుఁడు బలికె మధురవాక్యములను॥ ౮౭॥

గీ॥ తెగువనింతసేయు దేవతాద్రోహిని। సంహరించి,మిమ్ము,సకలసురలఁ। గాతుఁగరుణనేఁడు; గావఁగా లేకున్నఁ। బ్రాణమేల? యీకృపాణమేల?॥ ౮౮॥

గీ॥ అనుచువారికభయహస్తంబులిడి పంచె। నఘవిదూరుఁడైన రఘువరుండు। చనిరిమునివరులును సంతోషభరితులై। మగిడి తత్తదాశ్రమంబులకును॥ ౮౯॥

గీ॥ చనినఁబిమ్మట నేకాంతసౌధమందు। రాఘవుఁడు భూరితర శరలాఘవుండు। మహిమతోడుత సౌమిత్రి మైత్రిమెఱయఁ। జేరికొలువంగఁ గూర్చుండిచిత్తమునను॥ ౯౦॥

క॥ శతముఖుని జన్మమహిమయు,। జతనంబుగ నతఁడు తపముస లిపిన ధైర్య। స్థితియును, వరములు గొనుటయు। మతిలోఁ దలపోసి దీనమానసుఁడయ్యెన్॥ ౯౧॥

క॥ తానసురాంతకుఁడయ్యును। మానవుఁడైయుంటఁజేసి మహిమలు తెలియం। గానోపక, పలుమాఱును। వానిపరాక్రమముఁదలఁచివనరఁగఁదొడఁగెన్॥ ౯౨॥

వ॥ ఇట్లుతలంచుచుఁ దదనంతరం బాసుమంతాది మంత్రుల నటకు రావించి, వారువినంగ లక్ష్మణుమొగంబై యిట్లనియె॥ ౯౩॥

సీ॥ క్షారలెడి దధిఘృతక్షీర సురాసముద్రంబు లేవిధమున దాఁటవచ్చు?। దాఁటెఁబో పూనివిధాతృఁడిచ్చినవరగర్వమెత్తెఱఁగునఁగడవవచ్చుఁ?। గడచెఁబో నవపరిఖాయుత ప్రాకారపట్టణం బెటులగ్గపట్టవచ్చుఁ?। బట్టెఁబోకలనిలోఁ బరపురుషాభేద్య దనుజవల్లభునెట్లు దునుమవచ్చు?। నేలవచ్చిరి సకలమునీంద్రులిటకు?। నేలప్రతినలు గావించితేను? దనుజ। వంశవిభుఁడెట్టికైవడి వసుధఁగూలు?। నకట! తమకించి పలుకుట హానిగాదె?॥ ౯౪॥

వ॥ అని తానును లక్ష్మణుండునుం దక్కఁ దక్కిన బలసామగ్రి చా

లకుండుటకును, చతుస్సముద్రలంఘనంబు గావింపఁజాలకుండుటకును
నిర్విణ్ణహృదయుండై యూరకుండె; హంతుఁలు నిట్టిట్టనియూహింపనే
రరైరి; తత్ప్రకారంబు లీక్షించి కోపారుణితలోచనుండై సౌమిత్రి రా
మచంద్రునకిట్లనియె.॥ ౯౫॥

గీ॥ శతముఖుండను రాక్షసచక్రవర్తి। నెట్లు సాధింతునని విచారిం
పనేల?। తూలికాపర్వతంబును ధూళిచేయ। మిణుఁగుఱుతెంత్రైనఁజాలదే
మేదినీశ!॥ ౯౬॥

వ॥ అట్లుగా విచారింపు మదియునుంగాక॥ ౯౭॥

చ॥ వడిఁగబళింతునే శశిదివాకరబింబములం గణింకమైఁ?। బుడిసి
టిలోననిల్పుదునె భూరిపయోనిధులెల్లఁ బెల్లుగాఁ?। బిడుగునుబోలు
ముష్టిహతిఁబృథ్వియు నింగియు ధూళిచేతునే?। యెడపక నాదుముంద
ఱ సహించి శతాస్యునిఁజెప్పనేటికిన్?॥ ౯౮॥

శా॥ చిత్రంబొప్పఁ దపంబుచేసి శివునక్షీణ త్రిశూలంబొగిన్। సు
త్రామాదులుమెచ్చఁగైకొను నృపత్క్షోభప్రశస్తున్ బుధా। మిత్రఘ్నున్
లవణాసురుందునుమఁడే మీరెల్లహర్షింపనా। శత్రుఘ్నుండణుమాత్రుఁ
డే తలఁపఁగా సంగ్రామరంగంబునన్?॥ ౯౯॥

చ॥ నిరుపమవిక్రమస్థితిని నీసరివచ్చు; నపారఘోరసం। గరమగు
వేళదుర్విమతఖండనమంత్రమెఱుంగుఁ; గ్రిమ్మఱం। బరబలమెత్తివచ్చిన
శుభంబొనఁగూర్చుకొనంగనేర్చు; నా। భరతుఁడు కేవలుండె యురు
భండనభూమిని రాఘవేశ్వరా!॥ ౧౦౦॥

శా॥ దండిన్మున్ను మహాధ్వరాశ్వమునకై దర్పించి మమ్మందఱన్।
గుండెల్ వ్రీలఁగ నేయరే దివిజులాఘోషింప యుద్ధంబునన్?। వెండిన్ని
మ్ములనుం జెనంకి మనరే వేగంబునన్ భండనో। ద్దండుండా కుశుఁడున్ ల
వుండు దరనేతన్మాత్రులే భూవరా!॥ ౧౦౧॥

చ॥ రసికుఁడు విద్యలందుఁ; బరరాజభయంకరుఁ డెంచి చూడఁ
గా; నసిముఖతీక్ష్ణశాస్త్రవివిధాశుగసంచితశౌర్యశాలి; దై। త్యశమన
మూర్తి; శుంభదఘదారుణగోత్రపవిత్రధార; మీ। కుశనికుమారుఁ

దుగ్రరణకోవిదుఁ డావిజయుండు బేలయే?॥ ౧౦౨॥

మ॥ అదియట్లుండఁగ 'దేవకల్పులు' రణోద్యత్ప్రాభవుల్' బంట్లు
డె। బృద'కోట్లుం'గొలువంగ రౌద్రముఖుఁడై భానుప్రభల్ మీఱఁగా।
నదనందమ్ము నెదిర్చినన్ భయదవాలాభీలుఁడై మృత్యువున్। గెదుమంగాఁ
గలబాహువిక్రముఁడు సుగ్రీవుండు సామాన్యుఁడే?॥ ౧౦౩॥

శా॥ ఓష్ఠద్వంద్వము పెల్లుగానదర రాహుంబోలి మందోదరిన్।
నిష్ఠూరంబుగఁబట్టి తెచ్చుచుఁగపుల్ నిక్కన్ దశాస్యోగ్ర హృన్నిష్ఠాభం
గముఁజేసి పెంపుగ్గనఁడే నీయుండటన్ వానర। శ్రేష్ఠుం డంగదుఁ డంత
వాఁడు గలుగంజింతింపఁగానేటికిన్?॥ ౧౦౪॥

శా॥ తల్లిందండ్రివి నీవెయంచును మదిం దాత్పర్యమొప్పంగ, మీ। కె
ల్లం దానె విచారముల్దెలుపు చెంతే దానవాధీశహృ। ద్భల్లంబై చరియిం
చు భండనమునం, బ్రత్యర్థిసంహారుఁడా। భల్లూకేంద్రుఁడు, జాంబవం
తుఁడు తలంపంగొంచుఁడేయెంచఁగన్?॥ ౧౦౫॥

శా॥ కేలన్సాలమహీజయుగ్మము రణాంగీకారమొప్ప న్మహా। భీ
లుండై ధరియించి యెల్లదిశలు న్భేదిల్లఁగా నార్చుచున్,। వాలంబభ్ర
ముసోఁకఁజూఁచి రిపులన్వారించు ధీరాత్ముఁడా। నీలున్, శౌర్యగుణాల
వాలు ననిలో నెట్టించువారేరిలన్?॥ ౧౦౬॥

ఉ॥ కార్ముకమందెనేని పటుకాండపరంపరచే నరాతులన్। మర్మ
ములుచ్చిపోవ నసమానచమత్కృతినేయనేర్చుఁ దు। ష్కర్ములఁగూడఁ
డెన్నఁ దురుశౌర్యుఁడు ధైర్యుఁడు కార్యవేది జ్యో। తిర్ముఖు నంత
వాఁడు మనదిక్కునఁగల్గఁగఁ జింతయేటికిన్?॥ ౧౦౭॥

చ॥ క్షితిధరవృక్షవర్గ మఱచేతుల నిల్పి కడంగి రేసి యా। శతిగళుఁ
డైన భీతిలుఁ నశేషపరాక్రములాహవంబునన్।। దితిసుతలోకశుష్కవ
నతీవ్రదవానలకీలఁ లుగ్రులా। శతబలియు న్గవాక్షుఁడును జాలరె దై
త్యునిసంహరింపఁగన్?॥ ౧౦౮॥

వ॥ మఱియు వానరకులోత్తారకుండగు తారకుండును, మహాభు
జుండగు గజుండును, వజ్రధారాప్రతిమానశరభుండగు శరభుండును,

మఱియు సమరవిజయస్తోములగు గోముఖ, గంధమాదన, ఋషభ, మైంద, ద్వివిద, వేగదర్శి, గవయప్రముఖ నిఖిలమహావనచరచమూనాయకులును గడంగి రేని చతుర్దశభువనంబులుం బరిమార్పనోపరే? అదియునుగాక మీరు బెట్టినచెట్టు విభీషణుం డిట్టిసమయంబునఁదోడు రాకుండునే? అతం డలిగిన సకలబ్రహ్మాండంబులుఁ జూఱలాడఁడే? ఇంతబలసామగ్రిగలుగ నసురవరునికొఱకు నీవింతవంతనొందఁదగునే? యనిమహాబలవంతుండగు హనుమంతునిందలంచి చిఱునవ్వునవ్వుచు లక్ష్మణుండు వెండియు రామచంద్రునకిట్లనియె॥ ౧౦౯॥

సీ॥ పుట్టినప్పుడె పట్టి బెట్టిదంబుగ నభ్రమి మ్రింగఁడే భానునినింగి కెగిసి? అసమానజవముచే నలరి కాల్వయుఁబోలె దాఁటఁడే యలసముద్రంబుఁగడిసి? లంకాపురముసొచ్చి శంకయించుక లేక హతునిఁగావింపఁడే యక్షుఁగణఁగి? దీపితాటోపకోపాపారశిఖిశిఖాతతులచేఁగాల్పఁడే తత్పురంబు? అట్టిజగజెట్టియగు గాడ్పుపట్టిమనకు। నిట్టివేళలఁ గలుగంగ నేలవగవ? నతఁడు గడఁగిన శతకంఠుఁడనఁగ నెంత? యొక్కవ్రేల్మిడి నెగమీటు నుర్విమెల్ల॥ ౧౧౦॥

వ॥ మఱచితిరే? నాఁడు మనలనిరువురం గొనిపోయి మహిరావణుండు పాతాళంబున భద్రకాళికిఁ బ్రియంబుగా నిచ్చి త్రుంపంబూనుసమయంబున నొకశతపత్రనాళంబున సూక్ష్మరూపంబునం జొచ్చి, అచ్చటఁగాపున్న మత్స్యవల్లభునితోఁబెనంగి, అతిరయంబున నప్పాతాళలంకానివాసులగు రాక్షసులనందఱ నిర్మూలంబుగావించి, పిదప మహిరావణుతోఁబోరాడి, సప్తభ్రమరంబులతోడ వాని ప్రాణంబులుంగొని మనలను బ్రతికించెఁగాదె? అట్టి ప్రాణబంధుండును, శౌర్యధురంధరుండునగు మరున్నందనుండు మనకాప్తుండై యున్నవాఁడదియునుంగాక సకలదేశంబుల వారును సుఖదుఃఖములకు మనలోవారుగాని వెలిగాఁ బ్రవర్తింపనేరరింతయు విచారించి సంగరంబున కరిగి శతముఖునిసంహరించి లోకంబులఁగావుమని వెండియు నిట్లనియె॥ ౧౧౧॥

గీ॥ డంబుగల భద్రదంతావళంబువోలె। నిన్ను నీవెఱుంగవుగాక, నీ

ఫురణము। నందు నలిగితివేని బ్రహ్మాండమెల్ల। నిలిచి భస్మీకరింపవే నిమి
షమునను?॥ ౧౧౨॥

గీ॥ అనుచుఁదమ్ముఁడు బోధింపనలరి, రామ! భద్రుఁడెంతయు స
త్యంబుపరులగెలువ(వచ్చు నీచెప్పినట్టి భావములననుచు। జనవరేణ్యుం
డు పిదప లక్ష్మణునకనియె॥ ౧౧౩॥

గీ॥ కార్యఖడ్గములను రెండు'గతుల'యందుఁ। గార్యముత్తమ, మ
దిచకొఱఁగాకయున్నఁ। బలువిధంబుల నవ్వలిబలమెఱింగి। ఖడ్గమొనరిం
ప నటమీఁది కర్జమండ్రు॥ ౧౧౪॥

వ॥ అదిగావున మొదట సామదానమూరోపాయభేదంబుల శత
కంఠుంబరిమార్పనూహించెద; అట్లొనఁగూడకున్న దండంబున దండధ
రునిలోకంబునకనిచెద; వాఁడననెంత? యింతలో విభీషణుని రావించి
యతనివలన శతాస్యునివర్తనంబులన్నియుం దెలిసికొని, యటమీఁదనమ్మ
హాత్ముండుచెప్పినచొప్పునఁజనుదమని విభీషణుండలంచిననతండును దన
మనంబునహర్షించియెవ్వరికినెఱింగింపకయతిశీఘ్రగమనంబున॥ ౧౧౫॥

చ॥ అనిలుఁడు నన్నలుండు హరుఁడాదిగఁగల్గినమంత్రులందఱుం।
దనుఁగొలువన్సముద్రము ముదంబున దాఁటి, బలంబు నెకొ్కనన్। వె
సుకొనియభ్రవీధిని నవీనజవంబునవచ్చె; వచ్చి స(జ్జనమణియైనరాఘ
వుని సన్నుతిసేయుచుఁదత్పురంబునన్॥ ౧౧౬॥

క॥ రామునిఁ, గోమలమేఘ। శ్యాముని, మునిలోకపఠితసంతతవిల
స। న్నాముని, శాత్రవభీమునిఁ,। బ్రేమనువీక్షించెనవ్విభీషణుఁడేమిన్॥

క॥ వీక్షించి యతనిచరణము(లక్షీ'ణామోదహృదయుఁ'డై తనని
టలం। బాక్షణమసోఁకమ్రొక్కుచు(రాక్షసనాయకుఁడు లేచి ప్రవిమ
లభక్తిన్॥ ౧౧౮॥

చ॥ జయజయ మానిహృజ్జలజచారణ! పాపవినాశకారణా!। జ
యజయదైత్యసంహరణసాయక! కామ్యఫలప్రదాయకా!। జయజ
యపుణ్యగాత్ర! అతిసత్యచరిత్ర! విచిత్రవిక్రమా!। జయజయ రామ
చంద్ర! గుణసాంద్ర! సురేంద్రమునీంద్రసన్నుతా!॥ ౧౧౯॥

వ॥ అనియిట్లు పలుతెఱంగుల వినుతింప నమ్మధురవ్యాదులభాషణుండగు విభీషణున్ గ్రుచ్చి గాఢాలింగనంబు గావించి, ఆనందాశ్రుజలపరంపరలు దొరుఁగ సరగునఁ దనదండ నొక్కయుచిత పీఠంబునం గూర్చుండం బెట్టి, భక్తపరాయణుండగు రామభద్రుం డతని సేమంబు దెలిసికొని మన్నించి, మెల్లన నిట్లనియె॥ ౧౨౦॥

శా॥ ఆవేళం బవరంబునందలదశాస్యాభీలబాణాళిచే । నావిర్భూతమునొందు వహ్నిఁబడి చేయాడింపఁగా లేనిచో,। నీవా దైత్యుని మర్మకర్మతతులన్నేర్పంగ హింసించితిన్;। నీవంటాప్తుఁడు భూమిలోనఁ గలఁడే? నిక్కంబు దైత్యోత్తమా!॥ ౧౨౧॥

గీ॥ ఓవిభీషణ! నిన్నొక్కనావఁ జేసి। సంగరాంబుధి నరసియీఁదంగఁ గంటి। నట్టివలనను గడచితి, నంతకంటె। నొక్కప్రళయంబు వార్త నేఁ దుద్భవించె॥ ౧౨౨॥

గీ॥ అట్టివృత్తాంత మెఱిఁగింతు ననఘ! వినుము। నూఱుతలలును నిన్నూఱు ఘోరబాహు।లుండు దైత్యేంద్రుఁ డొక్కఁ డుద్దండుఁ డగుచుఁ। దాపసుల దేవతలఁ గ్రొవ్వి యేపుమాపె॥ ౧౨౩॥

వ॥ మఱియు ననేకవిధంబుల గోబ్రాహ్మణహననంబులును, సకలదిశారమణతాడనంబులును, అఖిలజీవసంక్షోభంబును గావింప నద్దురాత్ముండు చేయుబాధలకుం జాలక, మునిదేవతానివహంబులరుదెంచి, తమతమబాధల తెఱంగంతయు నెఱింగించి, శరణుచొచ్చినం గరుణించి, యభయహస్తంబులిచ్చి పంచితి; ఇటమీఁద నేదియుం దెలియక యద్దానవుని వర్తనంబులన్నియు నీచే నెఱుంగుటకు నిన్నురావించితిననిన విని, విభీషణుండు నజ్జనవరేణ్యుని కరుణావలోకనమహిమంబునకు నివ్వ నచ్చెరుపడి మచ్చికనిట్లనియె॥ ౧౨౪॥

సీ॥ జంభారిగంభీరదంభోళిధారతోఁ బర్వతం బొకటి దీర్పంగఁ గలఁడె?। కఠిననఖాభీలకంఠీరవంబుతో భద్రేభ మొకటి దీర్పంగఁ గలఁడె?। సంవర్తసమయప్రచండానలముతోడ నెఱిశుష్కగహనంబు నిలువఁ గలదె?। ఝంఝూవాయుప్రభంజనమహాఘాటితోఁ గొలఁదిగా మబ్బు మా

ర్కొనఁగఁ గలవె? ఎంతవాఁడైన, వరములనెన్ని గొనినఁ, గనలినీతో డ నెదిరించి మనఁగఁగలఁడె? పుడమిఁ బటుచూర్ణమై తా నె పోను గా క! రఘుకులాంభోధిచంద్ర! శ్రీరామచంద్ర! ॥ ౧౨౫॥

క॥ పగవారినిమీ యెదుటను! బొగడన్ రాదైనఁగాని భూమీశ్వర! వ! న్నాగినడిగినందులకు దై! త్యగణాధిపు మర్మ మెల్లఁ దగ నెఱుఁగింతున్॥ ౧౨౬॥

క॥ పంకజగర్భుండైనను! శంకామతినుండుఁ బొగడఁజాలఁడు, నే ను! ట్టంకింపఁ గలనె? సకలా! లంకారము, తత్పురి తాపలంక మహీశా!॥ ౧౨౭॥

క॥ ప్రాకారంబులు తొమ్మిది! భీకరమైయుండు జంభభిన్ముఖ్యసు రా! నీకంబులకును,దక్కన! లోకులకిఁకఁజెప్పనేల? లోకాధీశా!॥౧౨౮॥

వ॥ మఱియుఁబరిఖాజలపరిమాణంబు రసాతలంబునతిక్రమించి,బ్రహ్మరుద్రాదులకు నభేద్యంబై పరివర్తిల్లు; దీర్ఘజిహ్వ, శిఖిముఖ, స్థూలకచ, యోజనహస్త, దుర్ముఖ, శూర్పకర్ణ, రక్తాక్ష, పింగళాక్ష, గజోదర, త్రిముఖులనుమంత్రులుపదుండ్రు వర్తింతురు; అందునొక్కొక్కమంత్రినినూఱుకోట్లరాక్షసులు సేవింతురు; అందునొక్కొక్కమంత్రి మృత్యువునైనఁ బొరిగొనఁజాలు; అందఱుంగూడినఁ జతుర్దశభువనంబులనుం జప్పరింతురు; వారికినాథుండు శతముఖుండు పరమేష్ఠిచేఁ బరపురుషాభేద్యత్వము మొదలుగాఁగలుగు ననేకదుర్లభవరంబులు గొని, విష్ణుశంకరాదులఁ దృణీకరించుచు, నతండు మనంబున నేను మిమ్ము సేవించి, మీచేత రావణాదులందునిమించితినని నన్నుం జంపఁదలంచుచుండు; నాకునతనికి వైరంబెప్పుడును గలదు; వాఁడు మీచేతనే కాని మఱియెవ్వరికినజేయుండని వెండియు రామచంద్రునకిట్లనియె॥ ౧౨౯॥

గీ॥ శతముఖునికింకరులు తన్ను హతుఁ జేసి! నకట! యెప్పుడు వత్తురో యనుచు దిశలు! చూచుచుండఁగఁజాలవీచూపులనుచు! నమరభర్త సహస్రాక్షుఁడయ్యెఁగాదె?॥ ౧౩౦॥

గీ॥ ఉరుబలాధికుఁడగు శతాస్యుఁడు మదించి! దాడి మనమీఁద నె

కఱకుఁడఁ దరలివచ్చు। నొక్కొ-యని భీతిమై నేను సుకుఁదకిఁ। తారకా బలగహ్వరాంతమునసుందు॥ ౧౩౧॥

వ॥ అనినవిని పార్వతీదేవి మహాశ్చర్యంబునొంది చిఱునవ్వు నవ్వుచు శంకరుమొగంబుపైఁ దనచూడ్కి-నిల్పి, మహాత్మా! యిట్టి విచిత్రంబగు చరిత్రంబు నెన్నండును వినియును గనియును నే నెఱుంగ; నీదివ్యకథావిధానం బేపుణ్యుఁ డాకర్ణింపఁబూను నతనికినాయురారోగ్యంబులును, మహదైశ్వర్యంబును, పుత్రపౌత్రలాభంబును, సకలబంధునివహానుకూలంబును నై యాచంద్రతారకంబుగా వర్ధిల్లు నటుగాన నేను కృతార్థురాలనైతి నటమీఁదివృత్తాంతంబానతిమ్మనిన నమ్మహాదేవుం డిట్లనియె; అట్లు విభీషణుండు శతకంఠుని మహిమంబు కొంతవినిపించి రామచంద్రునకు వెండియు నిట్లనియె॥ ౧౩౨॥

క॥ అతులితదోర్బలమునకును। వితతపరాక్రమమునకును వివరింపఁగనీ। శతముఖునకు రావణునకు। మతమునఁ దలపోయ హాస్తిమశకాంతరముల్॥ ౧౩౩॥

క॥ కావున శతముఖుఁదునుమఁగ। నీవేకా కొండుగలఁడె? నృపవర! వేగన్। రావింపుము యుద్ధమునకుఁ। బావనులగు హనుమదాది బలముల నెల్లన్॥ ౧౩౪॥

సీ॥ నావుడువిని నరనాథుండు చింతించి యేవెఱవున దాఁటుదేను వార్ధు,। లెవ్వరిబలమున నేగుదాహవమున, కేవిధమునఁదుౘింతు నేను రిపుల,। నేలాగుబోషింతు నెల్లయోగీంద్రుల, నెట్లుద్ధరింతు, నే నేమిసేతు,। దేవతాభయములే తెలఁగునవారింతు, వడిసైన్యములమత్తెవ్వాఁడునడువు?। ననుచుఁదలపోసి తలపోసి యాత్మయందు। నంతయునుఁ జూచి యాహనుమంతునుండి। కొంతకార్యంబు మఱి సమకూఱుననుచుఁ। గోరిధైర్యంబు మఱిబురికొల్పియపుడు॥ ౧౩౫॥

క॥ హనుమంతునిఁ, బటుదోర్బల। ధనవంతుని, సకలధరణిదైవతవినుతున్,। ఘనశాంతునిఁ, గపికాంతునిఁ। జనుదెమ్మని రాఘవుండు చయ్యనఁదలఁచెన్॥ ౧౩౬॥

ఉ॥ అగ్గతినాన్నృపాలమణి యాత్మఁదలంచిన, మారుతాత్మజుం। డగ్గలమైన మోదము భయంబును భక్తియునుంబెనంగఁగా। నగ్గురుగంధమాదనమహాచలశృంగముమీఁదినుండి తా। దిగ్గన నేగుఁదెంచె నతితీవ్రరయంబునఁ దక్షణంబునన్॥ ౧౩౭॥

వ॥ ఇట్లుసంభ్రమంబున మనోవేగుండై వచ్చి, సాకేతనగరంబుసొచ్చి, యొక్కచక్కని ముహూర్తంబున॥ ౧౩౮॥

ఉ॥ శీలుని, దివ్యనూత్నమణిచేలునిఁ, జాప‘వన’స్ఫుటానల।జ్వాలుని, ధర్మసద్గుణవిశాలుని, ఖండకళానిధిస్ఫుర। త్ఫాలుని, ఘోరశాత్రవవిఫాలుని, ధీరుని, రామభద్రభూ। పాలునిఁ గాంచి, తచ్చరణపద్మములంబడి లేచి నిల్చుచున్॥ ౧౩౯॥

చ॥ కరములు మోడ్చి, యోదనుజఖండన! యోకరుణాసముద్ర! యో। పరమవివేక! యోకలుషభంజన! యోరఘురామచంద్ర! మీ। చరణపయోజముల్ భజనసల్పఁగ నేర్చుట మూడులోకముల్। తరలక వేడ్కనేలుటగదా తలపోయఁగ మానవేశ్వరా!॥ ౧౪౦॥

చ॥ ధరణిసుతాధిపాయ భుజదండవినిర్జితదానవాయ భా। స్కరకులసంభవాయ జలజాతదళాయతలోచనాయ సం। గరవిజయాయ తాపసనికాయనుతాగ్ర నతాయ తేనమో। పరమకృపాత్మనే వరనృపాయ రఘూత్తమ! రాజ‘సత్తమా’!॥ ౧౪౧॥

ఉ॥ ఏపనికైననన్ను జగదీశ్వర! పంపుము, సప్తవార్ధులుం। దావులుపన్ని సైన్యములు దాటఁగఁజేతునొ? మృత్యువక్త్రము। ల్దాపలిచేతమాయుదనొ? డాసికృతాంతునిఁబట్టి తెత్తునో?। భూపకులావతంస! వెసఁబూని కులాద్రులు పెల్లగింతునో?॥ ౧౪౨॥

వ॥ అని పెక్కుభంగుల సంభ్రమింప దశస్యందననందనుండు మారుస్నందనుం గరుణామృతలహరులు చెదర నవలోకించి, రమ్మురమ్మని యామ్మురొమ్మునం గదియ నాలింగనంబు గావించి, కుశలంబడిగి పథశ్రమంబుదీఱ నొక్కహర్మ్యంబున విడియ నియమించి పనిచిన నతండు చనిన పిదప విభీషణుంగనుంగొని, యిమ్మహామహుని చేతఁగాని కార్యంబులా

నంగూడవని యిష్టాలాపంబుల నారేయిగడపి, మఱునాఁడు సంధ్యాదిక్రియలు నిర్వర్తించి, గురుపితృపూజనంబులుగావించి, అగ్నిహోత్రంబులుదర్శించి, విప్రసహస్రంబులకుఁ గర్పూరతాంబూలపరంపరలొసంగి, వారిచే నాయురారోగ్యాశీర్వాదంబులు గైకొని, భరత శత్రుఘ్న లక్ష్మణ విభీషణాదులతోఁగూడ నలంకృతుండై, సుమంత్రాది మంత్రులుంగొలువ నేకాంతసౌధంబునంగూర్చుండి, అప్పటికి హనుమంతునిరప్పించి, అతండును, దానును, విభీషణుండును, రావణకుంభకర్ణ దేవాంతక నరాంతక కంపనాకంపనాతికాయ మహాకాయేంద్రజిత్ప్రహస్త మహోదర మహాపార్శ్వ ఖడ్గరోమ సర్పరోమ వృశ్చికరోమాగ్నివర్ణ ప్రముఖ నిఖిలదానవ మహోద్దండ భండన ప్రకారంబులుగ్గడింపుచు, నెడనెడమారుతింగొనియాడుచుఁగొంతప్రొద్దుపుచ్చి, హనుమంతునికి శతకంఠుని ప్రకారంబెఱింగింపుమని విభీషణునకుఁగను సన్నగావింప నమ్మహాత్ముండును సమ్మదంబున నమ్మరుత్సుతునకుఁదెలివిపడ శతకంఠునిజన్మంబును, తపోమహిమంబును, జలజజువలన వరంబులుగొనిన తెఱంగును, మునిదేవతాపరిహరణంబులును, చతుస్సముద్రలంఘనప్రయాసంబును, పరిఖావిశేషంబును, ప్రాకారప్రకారంబును, ద్వారరక్షక మహాదానవనివహ విక్రమంబులును, మంత్రిప్రచండత్వంబును గరతలామలకంబుగా నెఱింగించిన విని వనచరవర్యుండు గగనంబునఁ గుప్పించి గంతు లిడుచు, రామభద్రునింగొనియాడుచుఁ దనచే నింతయు సాధ్యంబగుట మనంబున నిశ్చయించి రఘువల్లభునకిట్లనియె. ౧౪౩

గీ॥ అన్న రాఘవ! నీబంటనున్నవాఁడ। నెంతవాఁడైనవాఁడన నెంత మనకు?। మీరుబంపిన నేగి యాఱూరుఁడైన। శతముఖునిఁజంపి యే తెంతు జతనముగను॥ ౧౪౪

సీ॥ అది యెటువలెనన్న నద్రిజాధీశుని శక్తి నాయందున సంఘటిల్లు। నరయ జగత్ప్రాణుఁడైన మాతండ్రిచే జవసత్వములు నాకుఁ జాలఁగలుగు। నశ్రమశౌర్యంబు నజరత్వ మమృతియు నమరులవలన నాయందునుండు। నదిగాక మీదివ్యహస్తసంస్పర్శచే మెండుగా వజ్రదే

హాసుండనైతిఁ। గానమీయాజ్ఞఁదలమోచి కదలికడఁగి। యసిక్రోధడఁగి నశతకంఠుడనఁగ నెంతఁ। యట్టహాసంబుచేసి కాలాగ్నినైనఁ। బట్టి మ్రింగుదుఁ జలపట్టిపంతమునను॥ ౧౮౫॥

గీ॥ దాఁటరాదని జలధులు దడయనేల?। మెఁఅసిదాఁటింతు వాలంబు మీఁద నేనఁ। దవిలి యాత్మస్తవంబుగాఁ దలఁపవలదు। తథ్యమింత యయ్య నీదుపాదంబులాన॥ ౧౮౬॥

వ॥ అనిమరుత్సుతుండు వెండియునిట్లనియె మీరునమ్మించిన నమ్మక సుగ్రీవుండు మీచేదుందుభి కళేబరంబుమీటించి, సప్త తాళంబుల నొక కోలఁదునియ నేయించి, యటమీఁద నాశ్రయింపఁ గాఁడె; కావునమీరును నామహారూపంబు చూపిన వీక్షించినఁగాని సమ్మతింపరెల్లి మీ పేరఁజంద్రతారాబలంబులు గలిగియున్నవి, నేను [illegible]యందుఁ గలబలంబు తేటతెల్లంబుచేసెదనని నృపవరునిచే ననుజ్ఞవడసి యా రేయి[illegible]మనంబునన న్నుంగూర్చి ఘటికాదశకంబు తపంబుచేసిన నతండు మదంశసంభవుండుగావున నేనును బ్రీతుండనై ప్రసన్నుండనైతి నప్పవనజుండు నన్నువీక్షించి యిట్లనిస్తుతించె॥ ౧౮౭॥

దండకము॥ శ్రీమన్మహాదేవ! దేవాదిదేవస్ఫురచ్చారుకోటీరదేదీప్యమానోల్లసద్రత్నకాంతిచ్ఛటామండితాంఘ్రిద్వయా! యద్వితీయా! క్రమా! విక్రమా! చారుహస్తప్రశస్తా! బుధస్తుత్య! సత్యాంగకా!సత్యభాషా! విశేషాహిభూషా! సురాధ్యక్ష! దక్షాధ్వరధ్వంస! కంసారిమిత్రా! త్రినేత్రా! సుగంగాకళత్రా! మహాగాత్ర! యీశా! మహేశా! స్ఫటికాశోర్ధ్వజూటా! వృషాధీశఘోటా! శివా! పాపకల్లోలనిస్తారదా! ఘోరసంసారదూరా! హరా! నిర్వికారా! మహాకార! కారుణ్యపాథోనిధీ! ధీనిధీ! మారభూతిప్రియా! భూతనాథా! జగన్నేత!మృత్యుంజయా! కృత్తివాసా! మహోల్లాస! పంచాననా! పంచబాణాంతకా! బాణపక్షా! విపక్షక్షయా! యక్షయా!యక్షగంధర్వవిద్యాధరానీకసంసేవ్య! భవ్యా! మహానీలభద్రేభచర్మాంబరా!తాండవాడంబరా! పాండురాటోపశుంభద్యశోభూషణా! శంకరా! శంభు! సర్వజ్ఞ! సర్వాత్మ

కా! సర్వసర్వంసహాదేవతా పారిజాతా! యతీశా! మృడాఖ్యాత! శ్రీకంఠ! లోకేశ్వరా! శాశ్వతైశ్వర్యసంపన్నా! యాపన్నలోకావనా! పావనా! పాపవారాశిభుగ్బడబా! వేదబాలన్నియు న్నాని నీబంటుగాఁ బూనిరక్షింపవే భర్గ! సత్పుణ్యమార్గా! నమస్తేనమస్తేనమః॥ ౧౪౮॥

ఉ॥ మారుతి యిట్టిరీతిఁ బలుమాఱును సన్నుతి చేయనే నొగిన్। ధీరత నుత్సహించి, యతితీవ్రత డాసికపీంద్ర! మెచ్చితిం। గోరుము దేని నైననది గొబ్బున నిచ్చెద, నిర్వహించెదన్। వారకనిన్నుఁబోలు గుణవర్ధనుఁ దెచ్చటనైనఁగల్గునే॥ ౧౪౯॥

వ॥ అనియనేక ప్రకారంబుల మన్నించిన నతండు హర్షించి నాతో నిట్లనియె; అయ్యా! నెయ్యంబు నామీఁదఁగలదేని పూని ప్రళయకాలంబున మీరు విశ్వరూపంబు దాల్చునెడ మీయందు నెట్టిమహిమంబు ప్రవర్తిల్లు నట్టి నిర్నిరీక్షంబగు తేజంబును, విమతశిలీముఖాప్రతిహతత్వంబును, దయనొసంగు మనుడు నేనును సమ్మతించి, యట్లకాకయని దీవించి, కైలాసంబునకు వచ్చితి; తదనంతరంబా హనుమంతుండు దనతండ్రినివాయుదేవునిందలంచె; అతఁడును బుత్రునియెడం బ్రసన్నుండై యసదృశజవంబును, అభేద్యసత్వంబును నొసంగచనియెనంత॥ ౧౫౦॥

ఉ॥ సమ్మదమంది రాముఁడొక సౌధమునందన రూపుచూడఁజే। త్తమ్మునఁగోరి, మీఁటితనతమ్ములు రావణు తమ్ముఁడుం బ్రమో। దమ్మునఁగొల్వ, మంత్రులు చితంబుగఁజేరి భజింప, నన్నచో। నమ్మరుతాత్మజుండటకు నల్లనవచ్చి విశేష మేర్పడన్॥ ౧౫౧॥

క॥ ఈరీతి వచ్చి రాఘవు। భూరిపదంబులను వ్రాలి భువి తన మూర్తిన్। వారక చూపననుజ్ఞలు। భోరునఁగొని చెలఁగి వాయుపుత్రుం డచటన్॥ ౧౫౨॥

సీ॥ తనదువాలంబు మార్తాండ ప్రచండరథమ్మున కుగ్ర కేతనముగాఁ గఁ। దనమోము సత్యలోకనివాస జలజాతభవ చతురాస్యచుంబనము సేయఁ। దనపటుదీర్ఘ దోర్దండ ప్రభావంబు దిగ్గజంబుల నెల్ల మ్రొగ్గఁజేయఁ। దనబర్బరస్థూలతను మహామహిమంబు నీరజజాండంబు నిండుకొనఁగఁ। దనదు భారంబునకు మహీతలము వణఁక। భూరినక్షత్రములు

ముల పూసలుగను। బెరిగి లోకంబులకు నెల్ల భీతి గదుర। విలయభైరవ మూర్తి యై వెలయుచుండె॥ ౧౫౩॥

చ॥ మఱియును వక్షమందునను మాధవుఁడున్, ముఖమందు నగ్నియున్,। శిరమున నిర్జరేంద్రుఁడును, జెకుఁడుల నశ్వినులున్, మహోజ్వల। చ్చరణతలోరుమధ్యముల సర్వనిలింపులు, సిద్ధసాధ్య కి। న్నరగరుడోరగాదులు ఘనంబుగఁ గన్పడి రొక్క పెట్టునన్॥ ౧౫౪॥

వ॥ ఇట్లపారగంభీరధీరవిస్తారశరీరుండును, అప్రతిద్వంద్వశౌర్యుండును, వాలప్రచండభుజాదండ సత్త్వతృణీకృతాఖిలవిశారముణుండును, దుర్నిరీక్ష తేజస్సంఛాదితబ్రహ్మాండకోటరుండును, చరణపరాక్రమితభుజంగమవల్లభుండును, తీక్ష్ణరోమాగ్రచుంబితసమస్తనక్షత్రనిచయుండును, నిశ్వాసప్రభవఝంఝూప్రభంజనోద్ధూత విపక్షరక్షోమేఘపటలుండును, నగు మహామహుని నిరీక్షింపఁజాలక సుమంత్రప్రముఖమంత్రులును దక్కినదారలునుందలలెత్త వెఱచి భయకంపితదేహులై యుండిరి; లక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులును దదీయమహిమాతిశయంబు గాంచి యిట్టిట్టని వర్ణింపనేరక నిర్విణ్ణమనస్కులై ప్రవర్తిల్లిరి; రామభద్రుండును దదత్యుద్రరౌద్రరేఖావిశేషంబునకుఁ బరమాశ్చర్యహృదయుండై, యితని సహాయంబున శతముఖుండునుమవచ్చు, సందియంబువలదని నిశ్చయించి, అభంగకృపాపాంగంబుల నమృతంబు చిలుక నవలోకనంబు చేసి మెల్లననిట్లనియె॥ ౧౫౫॥

ఉ॥ శాంతవిచార! వాయుసుత! శత్రుగణాంతక! మాయురే! హనూ। మంత! మహానుభావ! యఘమర్దన! నీదగురూపుచూడఁగా। నెంతటివారు రాజులు, కపీశ్వర! నాకునుశంకపుట్టె, నేఁడింతియె చాలు నీవిపుడ మెప్పటిరూపము మాకుఁ జూపవే॥ ౧౫౬॥

ఉ॥ నావినివాయుజుండు నరనాథునకొప్పటిరూపుతోడుతన్। వావిరివందనంబులిడివచ్చి విభీషణుదండనుండెఁ; న। ద్దేవుఁడు రామచంద్రుఁడు నతిప్రియభాషలమాటిమాటికిం। జేవదలిర్ప సన్నుతులు సేయుచునుండె ననేకభంగులన్॥ ౧౫౭॥

వ॥ అంత॥ ౧౫౮॥

గీ॥ పవననందను ఘోరరూపంబుఁ జూచి। మునుపు దను మ్రింగియుండుచేఁ దనివిలేక। యప్పటికిఁ దన్ను మ్రింగునో యనుచు భీతి। నేగు క్రైవడి నపరాబ్ధి నినుఁడు గ్రుంకె॥ ౧౪౯॥

గీ॥ రాఘవుఁడు తొల్లి లవణవారాశిఁ గట్టె। నిప్పుడిది యేడఁ గట్టునో యిందు నిలువ। బాగుగాదని చని మిన్నువ్రాఁకునట్టి। చటుల బడబాగ్నిశిఖలన సంజవాడమె॥ ౧౫౦॥

గీ॥ ప్రాగ్వధూమణి దన నఖప్రకరములను। విల్పు కొప్పునఁ జీఁకటి వెల్లివిరిసెఁ। నఖల వెండియు సవరించు నట్టి సొబగు। చూచు దర్పణమన శశి దోఁచెనపుడు॥ ౧౫౧॥

గీ॥ అంతకంబెను మున్న భటాళిగొలువఁ। గొలువు చాలించి యా నృపకుంజరుండు। వెలయ సంధ్యాద్యనుష్ఠాన విధులు దీర్చి। యనిలజ విభీషణులఁ బిల్చి యాత్మగంబ॥ ౧౫౨॥

వ॥ వారును దానును సహోదరత్రయంబును బంక్తిం గలసి మరకతపలాశపత్రంబుల షడ్రసోపేత రుచిరాన్నంబులును, మృగపక్షిమాంసంబులును, విచిత్రశాకంబులును, ఘృతదధిప్లుతంబుగా నానావిధంబులగు నూరుఁగాయలతో నరుచిపరిహారంబుగా నారగించి, కర్పూర తాంబూలంబులు గైకొని తదనంతరం బావిభీషణు నవలోకించి మహాత్మా! యిట్టి సమయంబునఁ జతురంగబలంబులతో సత్సహాయుండవై యేతద్దుష్కర కార్యంబెల్లైనను దొలఁగించి నిర్వహింపుమని యనర్ఘ్యమణిమయభూషణంబులు నపార దివ్యాంబరంబులు నసద్యశపరిమళంబులును దోరహత్తుగా నిచ్చి పనిచె; అతండు సమ్మతించి రామచంద్రునకు నమస్కరించి లంకాపురంబునకరిగె; పిదప రఘువరుండు హనుమంతు నవలోకించి, యనేకప్రకారంబుల నాదరించి, తనకంఠంబున నొరయు దివ్యరత్నహారంబు కపివరుని గళంబున దగిలించి, నీవును లక్ష్మణుండును గిష్కింధానగరంబున కరిగి యేతద్వృత్తాంతంబంతయు సుగ్రీవున కెఱింగించి, సకలవానరసహితంబుగాఁ దోడి తెమ్మనుచు నంపి, లక్ష్మణుండును వాయుజసహితుండై తత్పురంబునకరిగె; మఱియును భరతశత్రుఘ్నులవీ

క్షించి, తురుష్కకాంభోజ, మలయాళ,కర్ణాట,లాట, కిరాత, పాంచా
ల, సౌరాష్ట్రాదిదేశంబులకుంజని యాయారాజులందోడితెండనిపనిచె;
తానును సీతాసమేతుండై హంసతూలికాతల్పంబునం దత్ప్రకారంబులు
వినిపించుచు విశ్రమించెనంత॥ ౧౬౩॥

గీ॥ కాలమనుసింహమాకాశగంధగజముఁ। జేరి,తత్కుంభమధ్యం
బుఁజింపనందుఁ। దెలివిఁగన్పడు గొప్పముత్తియమనంగఁ। జొక్కమగు
నట్టివేగురుఁజుక్కపొడిచె॥ ౧౬౪॥

గీ॥ తారకలుడాఁగెఁ; గుక్కుటధ్వనులుమీఱెఁ;। గలువగమిజాఱె;
మదనునిఘనతదీఱెఁ;। గంజములుగేరెఁ; జల్లగాగాడ్పుసేరె;। దీపతతు
లాఱె; బలబల తెల్లవాఱె॥ ౧౬౫॥

గీ॥ నెమ్మినంబరమనియెడు కమ్మరీఁడు। గరిమఁ బ్రాగ్భాగసాంధ్య
రాగంబుకొలిమి। యందుఁగ్రాఁగినయట్టి లోహంపుముద్ద। వెడలఁజేసె
నో యన రవిపొడిచెనపుడు॥ ౧౬౬॥

సీ॥ ఆవేళరఘురాముఁడల్లనవల్లకీమృదుఃస్వరంబున మేలుకాంచి,।
కాలోచితక్రియల్ గ్రక్కునఁగావించి, గురుమాతృలకుమ్రొక్కి కోర్కు
లలర,। విప్రవర్గములకుఁ గర్పూరతాంబూల చేతులిచ్చి, మఱి ప్రమో
దంబుగదుర। మణిభూషణంబులుమహితాంబరంబులు గైకొనిసన్మంత్రి
గణముగొలువ। సకలవానర రాక్షససైన్యచయము। లెప్పుడరుదెంచుఃశ
తముఖునెపుడుద్రెంతు?। ననుచుసింహాసనంబున నలరి రాముఁ। డుండెఁ
బేరోలగము నయనోత్సవముగ॥ ౧౬౭॥

గద్య॥ ఇదిశ్రీమదేయకూర్తినివాస, లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్ష
సంప్రాప్తమహాకవిత్వవిద్యాపారీణ, సుమహితాంధ్రగీర్వాణభాషా
ప్రవీణ, సంగీతలక్షణధురీణ, సకలవిద్వన్మిత్ర, తేరియసగోత్రపవిత్ర,
ధర్మనార్యపుత్ర, నిఖిల మహీసురాశీర్వాద ప్రవర్ధమాన భాగధేయ,
సకలనృపవిధేయ, వినయవిధేయ, మద్దననామధేయ ప్రణీతంబైన
సీతావిజయంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ
ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు.

సీ తా వి జ య ము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీకర! సద్గుణగణర। త్నాకర! కమనీయతర కృపాకర! పూ
ర్వా! భీకర తనురుచివిజితసు। ధాకర! పోచమనృపాల!ధర్మవిశాలా!॥

వ॥ అవధరింపుము త్తెఱంగున శాంకరీదేవికి వెండియు మహాదేవుండి
ట్లనియె; అట్లు సకలబాంధవామాత్య పురోహితసామంత సద్భటవిద్వ
త్కవిగాయకనాయకసంఘంబులుగొలువ నఖిలనృపసార్వభౌముండగు
రాముండు, వసిష్ఠుండు నీతివచనంబులు నితిహాసంబులు దెలుపఁ జేరోల
గంబుండి, శతముఖశతద్వయ దోర్దండ ఖండనాభిలాషుండై విభీషణసు
గ్రీవముఖ్య సకలసేనాగమున కాంతునుండెనంత॥ ౨॥

సీ॥ ఆవిభీషణుఁడు లంకా'వరపురి'కేగి తనబంధుమిత్రులఁదవిలిపిలిచి।
యుచటివృత్తాంతంబులెల్ల నెఱింగించి, యిట్టివేళల మనమినకులేంద్రు। న
హుఁదోడు గావలె,నిఁక జాగుసేయక యఖిలసాధనములు నమరఁజేసి,। ర
థములు సవరించి, ప్రధనభీకరగంధ సింధురంబులు నేర్చి, చిత్తములకు।
మించు వేగంబు గలిగిన మేటిహరులఁ। బోటుకత్తులఁగూర్చిన నీటుభ
టుల। నాయితంబులు సేయించి యతిరయమున। వరుసఁదెమ్మని తగఁబని
వాళ్లఁబనిచె॥ ౩॥

సీ॥ పనిచి తోడ్తోడ సంపాతిని నలనీలసత్ప్రధానుల నెల్ల సరగఁబిలిచి।
వేర్వేర మన్నించి దుర్వారబలులార! మీరు నాకోర్కులింపారననికి। నా
కొక్కొకరుని వెంట నొక్కొక క్షౌహిణి కొలిచి రానరుదెంచు బలిమిమె

అని। దారపుత్రభ్రాంతిఁదనరినదుర్మతుల్ రాణఁదివ్చటనేపరాణుగాఁ। డనుచునెంచఁగింప నమ్మంత్రులాహవమున ఁ బుత్సవంబులు గైకొని పచ్చ రించి। పరగఁ దమసాధనంబులు ప్రాణములుగఁ। జేసి యుద్ధప్రయత్న ముల్ చేసిరపుడు॥ ౪॥

సీ॥ ఒనరని త్రైలింగ్యుసయుద్ధసన్నద్ధులై కరిరథభటతురంగములు గొ లువ। నప్పుడేకైకమహాక్షౌహిణులతోడ మలయుచుఁబుదుగురుమంత్రివ రులు। భేరీమృదంగగంభీరభాంకారముల్ జగతీతలమునాకసంబు నిండ। నాహవజయనిష్ఠురాలాపములు మీఱఁ జను దెంచి యవ్విభీషణునిమెదు ట।గదలు వెసఁజాఁచి, ముసలముల్ ఘనతనూఁచి,।ప్రాసములుద్రిప్పి, పట్టి సప్రతతిరొప్పి,। సాయకములేర్చి, సంగరసరణి నార్చి,। నేర్పుసూపిరి దోర్బలనిష్ఠమెఱసి॥ ౫॥

వ॥ ఇట్లనేకప్రకారంబుల హరుండును, నీలుండును, సంపాతియు, నవక్రుండును, వక్రజిహ్వుండును, శూలముఖుండును, రక్తవదనుండు ను, ఏకపదుండును, కుటిలకేశుండును, ఉలూకుండును, మహాగర్భుం డును, వికృతపార్శ్వుండును నాదిగాఁగలమంత్రులందఱు పొడచూపిన నుత్సహించి, అవ్విభీషణుండువారలనాదరించి, తానునునిజాభ్యంతర మందిరంబునకుఁజని సకలబ్రహ్మరాక్షసభాషితానేకశ్రుతీతిహాసంబు లువినుచున్న తల్లికినమస్కరించి, రణప్రయాణ వృత్తాంతంబంతయు వి నిపింపనక్కైకేశియు విజయుండవైమఱలిరమ్మని దీవించియక్షతలిచ్చినం గైకొని, అచటవీడ్కొని, మహాపతివ్రతా శిరోమణియగు సరమాదేవి కింజెప్పిన నప్పరమసుందరియు మందహాసంబు గావించి, దూర్వాక్షత తాంబూలనిచయంబులు దోయిటంగొనివచ్చియిచ్చి యిట్లనియె॥ ౬॥

చ॥ రమణ!దయాత్మ! నీతిగుణరత్నము! భండన భూమియందుమీ। రమణునకున్ జయంబుగొని రమ్మనిపంప విభీషణుండాగిన్। సుమహితర త్నవిస్ఫురితషోడశచక్రసహస్రఘోటకో। త్తమశతఘంటికాయుతర థంబుముదంబుననెక్కిసారెకున్॥ ౭॥

శా॥ శంఖారావము, దంతిబృంహితములున్, సర్వస్ఫుటోష్ట్రీచ్ఛ

టా। రింఖాఘట్టనఘోష'లున్, మఱియు 'మౌర్వీనాదముల్, వేగవాత్కం ఖాణోగ్రవిహేషలుం, బణవథకాకధ్వానముల్, ఘోరతం। బుంఖీభూతములై చెలంగెనరయన్ భూభాగమధ్యంబునన్॥ ౮॥

వ॥ ఈక్రమంబున విక్రమశీలుండైన విభీషణుండు సకలసేనాసమన్వితుండై లంకానగరంబు వెలువడి, దినదినక్రమంబున సముద్రంబును, తటాకంబులును, మహావనంబులును, పర్వతంబులును, ప్రవాహంబులును, దేశంబులును, ఘనతరగ్రామంబులును గడచి, సాకేతపురప్రాంతమునకుంజని, తనరాక రామచంద్రున కెఱింగింపఁబనిచెనంత॥ ౯॥

మ॥ దనుజుండుంజని రాముఁగాంచి 'యెలమిన్' దండంబులర్పించి యో। జననాథాగ్రణి! రామచంద్ర! భవదాజ్ఞామార్గ మెల్లందలన్। ఘనతన్మోచి, విభీషణుండు చతురంగద్వాదశాక్షౌహిణుల్। దను సేవింపఁగ వచ్చి, నన్నుఁబనిచెం దవ్వార్త విన్పింపఁగన్॥ ౧౦॥

ఉ॥ నావిని రామభద్రుఁడు రణప్రియ మేర్పడ మిన్నుముట్టి సం। భావనలిచ్చి, మంత్రులును బాంధవులుం దనుఁగొల్చి రాఁగ, భూ।'దేవత'లెల్ల సారెకును దీవనలిచ్చుచునుండఁ, జయ్యనన్। రావణవైరి యొక్కగజరాజము నెక్కి పురంబు వెల్వడెన్॥ ౧౧॥

ఉ॥ ఆరథకోటిఘోషలును నామదదంతి మహోన్నతక్రమం। బా రయనిర్జితానిల మహాశ్వసమూహ జవప్రభావిధం। బారణధుర్యసద్భట మహార్భటవృత్తియు నెల్లనొయ్యనన్। వారక చూచి మెచ్చి జయవర్ధనుఁడై ముదమందుచుండఁగన్॥ ౧౨॥

ఉ॥ తోషణుఁడున్, మనోవిగతదూషణుఁ, డుజ్వలసూనృతోల్లస। ద్భాషణుఁ, డాశ్రితావనవిధానవిభూషణుఁ, డుగ్రశత్రుహృ।ద్భీషణుఁ, డార్యచర్యుఁడు, విభీషణుఁ డొయ్యనవచ్చి మ్రొక్కెదు। ర్దోషవనీకుఠారునకు, దుష్టవిదారునకున్ రయంబునన్॥ ౧౩॥

వ॥ ఇట్లు పరమభక్తుండగు విభీషణుండు ప్రణమిల్లిన నల్లనఁ దనభద్రదంతావళకుంభమధ్యంబునకు రాఁదిగిచి మణిభూషణాంబరపరంపరలొసంగి గాఢాలింగనంబు గావించి, బలంబులు విడియ నొక్కచా

వ్యారమ్యప్రదేశంబుచూపించి, అచ్చటనుండ నియమించి, విభీషణునొక్క భర్మప్రాసాదంబుననునిచి, రాఘవుండా రాత్రి వాసవప్రముఖత్రిదశులంబ్రార్థింప బృందారకులందఱు ప్రసన్నులై మహాత్మా! వరం బేమైన నడుగుమనిన ముదంబంది వినయంబున సురలం గనుంగొని నేఁడాదిగ శతముఖుండు మడియుటనుక సకల మనుజదనుజవనచరబలంబులకుఁ దృష్టాహారవాంఛలు వొడమకుండ దయచేయుండనిన నట్లకాకయని దీవించి యంతర్ధానంబునొందిరి; రఘూద్వహుండును సుగ్రీవప్రముఖనిఖిలశాఖామృగంబుల రాక కెదురుచూచుచుండె నాసమయంబున॥ ౧౪॥

శా॥ దుష్కర్మక్షితిభృత్కఠోరపవి, సంతుష్టాత్ముఁ, డెల్లర్పుడున్। నిష్కౌటిల్యవిచారుఁ, డుత్తమగుణానీకుండు, శత్రుచ్ఛటా। శుష్కారణ్యదవానలుండును, కృతస్తోముండు, సౌమిత్రి యా। కిష్కింధానగరంబు చేరువను సంక్షేమంబు మైనిల్చుచున్॥ ౧౫॥

సీ॥ అనిలజ! నీవేగి యరుణనందనుఁగాంచి యటఁబుట్టినట్టివృత్తాంతమెల్లఁ। జెప్పనేవచ్చుటచెప్పి రామునియాజ్ఞచెప్పి, యూడకునతిశీఘ్రవృత్తి। సకలశాఖామృగసహితంబుగా యుద్ధసాధనములతోడ సరవిఁదోడి। తెమ్ము, రాకుండినదిగ్గున నరుగుదెమ్మటమీఁద నాచేతనౌను గాని। యనినఁబనిపూని హనుమంతుఁడతిముదమున। నచటవీడ్కొని కిష్కింధకరిగియచట। వానరులు దన్నెదుర్కొని వందనములు। సేయఁ బట్టణద్వారంబుఁజేరియచట॥ ౧౬॥

శా॥ ఉగ్రారాతిపయోధిబాడబుని, విద్యుత్సన్నిభాత్మున్, రణో। దగ్రున్, బాహుబలప్రతాపఘును, మార్తాండాత్మజున్, భూరిహే। మగ్రావప్రతిమానధైర్యు, రఘురామ శ్రీపదధ్యాను, నా। సుగ్రీవుం బొడఁగాంచె నంత నతఁడుంబూచె న్మరున్నందనున్॥ ౧౭॥

క॥ కనుఁగొని యెదురుగఁజనియా। హనుమంతునిఁగౌఁగిలించి యలరుచునర్ధా। సనమున నిడితకుశలం। బనుపమకృపనడుగ నిష్టమంతయుఁజెప్పెన్॥ ౧౮॥

సీ॥ చెప్పఫాలంబునఁ 'జేదోయి' గీలించి వెండియు నట్లనె విమలమతి
ని। నాతండ్రి దశరథనందనుం డారామభద్రుఁడున్నాఁడె సంభ్రమ మెల
ర్పఁగ। భండనోదగ్రప్రభావుఁడా లక్ష్మణుం డతని సేవించునే యనుదినం
బుగ। భరతశత్రుఘ్నులు ప్రమదులే? మాతల్లి జానకి కుశలినియై సరవిగను
నే? విధవలై యున్న దశరథ విభుని సతులు। కొమరులను జూచియైనను
గొంతవగపు। మానియుందురే? రాజసన్మాన్యుఁడగుచు। నావశిష్ఠుండు
మెలఁగునే యచట? ననఘ!॥ ౧౯॥

గీ॥ చూచినాఁడ వెయిూలోన సొంపు కదుర। రఘుకులేంద్రుని? దద్ద
రారమణు సభల। సరవిఁ బుట్టునే యవ్విభీషణుని వార్త। వేడ్కఁ దేఁతు
రె యొక్కొకవేళ మమ్ము?॥ ౨౦॥

సీ॥ నావిని చెలువవ్వ నవ్వి సుగ్రీవుని మన్నించి యాహనుమంతుఁడని
యె। రామాదిదశరథరాజనందన చతుష్టయము నున్నారు సంభ్రమ
ములు। సీతామహాదేవి చెన్నొందిపతి సేవ సేయుచున్నది సేమము నను।
గరిమఁ గౌసల్యాదికాంతలు కొడుకులు మన్నింప నున్నారు మానవతులు।
నవ్వశిష్ఠుఁడు నున్నవాఁడతి ముదమునఁ। గదు? విభీషణుఁడు ను రాముకడనె
యున్న! వాఁడు; నేనును నటనుండి వచ్చినాఁడ। నన్ను నెప్పుడు రఘురాముఁ
డెన్నుచుండు॥ ౨౧॥

వ॥ అనిన విని యినసుతుండనిలజు నవలోకించి యిట్లనియె; మహా
త్మా! విభీషణుండు రామునికడ నుండుటకు నాశ్చర్యంబును భయంబును
బుట్టె; ఎట్టిచందంబున కరుదెంచె? ఏమికార్యం బెఱింగింపు మన హనుమం
తుం డిట్లనియె॥ ౨౨॥

సీ॥ రావణుకంటెఁ బరాక్రమవంతుండు శతముఖుండనెడు రా
క్షసవరుండు। గోవిప్రదేవతా క్షోభంబు గావింప నందుకు రాఘవుండ
లిగి మునులకు భయహస్తములిచ్చి, యాహవంబునకు సహాయంబు రమ్మ
నియెడు గనవ్వి। భీషణుండోడఁబడి భీషణశౌర్యుఁడై చనియె లంకకు రి
పుల్ జలదరింప। నిన్ను రమ్మని నృపుడంప నేను లక్ష్మ। ణుండు వచ్చితిమి
టకు నుద్దండగతుల। వాఁడె సౌమిత్రి మనపురద్వారకుంభ। దుపవనం
బున నున్నాఁడు తపనతనయ!॥ ౨౩॥

ఉ॥ నావిని తల్లడిల్లి దిననాయకనందనుఁ డుల్కిపాటునం। బావని నుంచి లేచి, తనభర్మగృహంబునకేగి తారతో। నావిధ మెల్లఁ జెప్పి, కనకాంబరభూషణరత్నవస్తువుల్। వావిరి కానుకల్ గొనుచు వచ్చెఁ బురోపవనంబు సేరఁగన్॥ ౨౪॥

చ॥ ఇటువలె వాయుజప్రముఖులేకముగాఁ దనుఁగొల్చి రాఁగ, ని। ష్కుటమగు భక్తితో నినుసికూరిమిపట్టి రఘూద్వహానుజుం। దటుకునఁ గాంచి, వందనశతంబొనరించి, యనేకభంగులన్। స్ఫుటమృదుభాషణంబులను భూషణ చేసి, ముదంబెలర్పఁగన్॥ ౨౫॥

ఉ॥ కానుకలిచ్చి యోదనుజఖండన! యోనరనాథచంద్ర! యో। దీనశరణ్య! యోవిమలతేజ! భవన్నిజభృత్యుఁడంగదున్। సేనలతోడనెర్ది యటఁ జెప్పుము వేగనొనర్తునన్నఁ, ద। ద్భానుతనూజుఁ బిల్చి బహుభంగుల నాదరణంబు సేయుచున్॥ ౨౬॥

చ॥ వినుము కపీంద్ర! యొక్క యవివేకపు రాక్షసుఁ డిప్పుడుట్టిస। న్మునులను గోకదంబముల మూర్ఖతఁ ద్రుంపుచు, దేవకోటులన్। ఘనముగ బాధపెట్టుచును, గర్వముచే నెదురెందులేక యేఁచిననది యెల్లఁ దాపసులు చెప్పిన, వారలఁ గాచె వేడుకన్॥ ౨౭॥

వ॥ ఇవ్విధంబునం గాచి యమ్మహాదానవుం బరిమార్చుటకుఁ బ్రతిజ్ఞ సేయువాఁడనై పరపురుషాసాధ్యంబులగు వరంబులు పరమేష్ఠి యొసంగె; అందులకు నాలుగు సముద్రంబులు దాఁటవలయునని చింతింప నందుల కేనొయ్యనడాసి మీపంపున నేనొక్కరుండనే చతుర్దశభువనంబులు భస్మీకరింతు; ఒకరక్కసికేనిక్కై యింతవంత నొందనేల? యనిపలికినన లరి, యిందులకు సందియంబు లేదు; అయినను బెక్కు రక్కసులలో నొంటరిగ మెలంగుట తగదని విభీషణుం దలంప నతండు వచ్చి తనసేనలతోఁ జను దెంచెదనని చనియె; ఇంతకు వచ్చునో, రాగలఁడో యెఱుంగము; నేనును హనుమంతుండును నీతోడఁ దద్వృత్తాంతంబు చెప్పి నీసహాయంబు గొనవచ్చితి మిటమీఁద నీదిభారంబని యూరకుండె; సుగ్రీవుండును ముదంబున నందులకు సమ్మతించి యిట్లనియె॥ ౨౮॥

శా॥ దేవా!వాఁడన నెంత? వానరదమూదీప్తప్రతాపాగ్నికిఁ। లావ
ర్గంబెసఁగించి, దానవసముల్లాసాటవింగాల్చి,భూ। దేవాళింగరుణిం
చెదన్; మదినిఁ జింతింపంగమీకేలకోయి। నావంటిప్రియభృత్యుఁడుండఁ
గ ధరానాథాగ్రచూడామణీ!॥ 28॥

సీ॥ మలయాచలంబున మాల్యవంతంబున హిమవంతమునను మ
హేంద్రమునను। గనకాచలంబున గంధమాదనమున నీలాద్రి నల మల
యాళగిరిని। శేషాచలంబున సింధుపర్వతమున మునుమిడి యల ఋశ్య
మూకమునను। వనచరవర్గముల్ ఘనతతో నున్నారు; వారి రాఁబనిచె
ద, వచ్చెదనుకొ। బంచరాత్రములిచట సమ్మతినినుండుఁ। డనుచుఁ బ్రా
ర్థింప లక్ష్మణుఁడనుమతించి। పంపకడనుండెఁబవనజప్రముఖులలర। భా
నుజుండును రాఁబంచె బలమునెల్ల॥ 30॥

వ॥ ఇట్లు సుగ్రీవుండు సకలకుధరగహనతటాకంబుల కడకుఁ దన
భృత్యులంబనిచె; పనిచిన వారును దత్తత్ప్రదేశంబులకుం జని రాముని
పదంబులమీఁద నానవెట్టి యఖిలభల్లూకవానరనివహంబులంబిలిచి మ
రలఁజనుదెంచిరంత॥ 31॥

చ॥ మలయనగంబునుండి పలుమాఱును రామునిఁబేరుకొంచు,వే।
ల్వలుదశసంఖ్యదన్నుఁగొలువంగ రణోచితఘోరవాక్యముల్। సలుపు
చు, నాగ్భటంబుల దిశావలయంబులు తల్లడిల్లఁగాఁ। జెలఁగుచు వచ్చె
నప్పుడు సుషేణుఁడు, భానుసుతుండు మెచ్చఁగన్॥ 32॥

ఉ॥ వాలములన్మహాకుధరవర్గములం బెకలించి మింటికా। భీలతవై
చి మళ్లనవిబెట్టుగఁ బట్టుచు, హుంకరింపుచున్। హేలిఁబదారువేల్వల
పుదెమ్మినిఁ గొల్వఁగ గోముఖుండు, న। న్నీలుఁడుఁ గూడివచ్చిరల నీలన
గంబుననుండి చెచ్చెరన్॥ 33॥

ఉ॥ భర్మనగంబునుండి చలపాదికపుల్ నవలక్షగొల్వఁగా। నర్మిలి
వెల్వలైచనుచు, నప్రతిమానభుజాబలంబులన్। దుర్మదవృత్తి నార్చుచు
ను దోయధులెల్లఁగలంగిపొంగ, జ్యోతిర్ముఖుఁ డేగుదెంచె నతితీవ్రర
యంబున రాముఁదల్చుచున్॥ 34॥

ఉ॥ వివిధపరాక్రమస్థితుల వెల్వలుతోఁ బ్రమాదిగొల్వ నభ్రమున్। భువి యునునిండ నార్చుచును, బొంగుచు, గంతులు వేయుచున్మహా। జవము ననిర్జ రావళులు సన్నుతి సేయ విరోధిభీములై। గవయుఁడు, గంధమాదనుఁడు గ్రక్కునఁ జేరిరి యుక్కుమీఱఁగన్॥ ౩౫॥

చ॥ శతబలియున్,గవాక్షుఁడును, శౌర్యధురంధరుఁడైన మైందుఁడున్। జతనముతోడఁగూడి దశసంఖ్యను వెల్వలు దమ్ముఁగొల్వ నీ। క్షితిజములొక్కటంబెఱికి చేకొనిత్రిప్పుచు, గంతులేయుచున్। మతముఁలఁ జేరిరప్పుడకు మాద్రిగిరీంద్రమునుండియత్తఱిన్॥ ౩౬॥

వ॥ మఱియు నదయునంగాక మూఁడుకోట్లతో ద్వివిదుండును, రెండర్బుదంబులతోఁ బనసుండును, ఎనుబదిసహస్రంబులతో భల్లూకనాయకుండును, ఏడక్షౌహిణులతో ఋషభుండును, పదునొకండుపద్మంబులతో వేగదర్శి తారక కుముదులునుగూడి నానాపర్వతంబులనుండి చనుదెంచి రవిమొల్లను బండ్రెండువెల్వలయ్యె; కిష్కింధను, ఋశ్యమూకంబునంగల వానరబలం బెనిమిదివెల్వలయ్యె; అన్నియును డెబ్బదిరెండువెల్వలై పరివర్తిల్లెనంత॥ ౩౭॥

సీ॥ శతకోటిలక్షలు శైలచరావళుల్ గదిసిన మొనయనఁగానుబరఁగు। మొనలఱువదిలక్షలనువుగాఁగూడిననదిలోకమున బారువనఁగనొప్పు। నట్టిబారువలుసహస్రంబుమూఁగిన నదిమహాదళమన నవసిఁజెల్లు। దళములర్బుదమైన దానిపేరంబరసంఖ్యయందురు మంత్రిజనములెల్ల। నట్టియంబరములు కోటినైననొక్క। వెల్వయనఁదగు నటువంటివెల్వ లేదు। పదులు రెండును సేవింతు భానుసుతుని। నట్టివెల్లను జేకూర్చె నద్భుతముగ॥ ౩౮॥

సీ॥ ఎచ్చోటఁజూచిన నచ్చోట నేలయీనినభంగిఁగనుపట్టి నిలుచువారుఁ। దమ ఘోరసింహనాదముల నక్షత్రముల్ డొరఁగ మిన్నులు ముట్టఁబెరుఁగువారుఁ। గాలునిభాతిని వాలంబులంకించి యాలంబునకు నసియాడువారుఁ। బర్వతంబులనిమ్మపండ్లచందంబున నఱచేతులను బంతులాడువారు। నుఱికిసాలమహీజముల్ పెఱికితెచ్చి। తివిరిఁబలుమాఱుబి

ఱఁబిఱఁద్రిప్పువారు। నగుచుభూభాగ భూరినభోంతరాళ। మందుఁగపి
మయమైయుండెనట్టియెడను॥ ౩౯॥

సీ॥ సౌమిత్రియపుడు తచ్ఛాఖామృగాఖిలసైన్యంబుగని మహాశ్చర్య
మొంది। పావనిఁజూచి యోపరమపుణ్యాత్మక! ధరణిలో నీకసాధ్యం
బుగలదె?। యిన్నియునొక్కవేత్తు, నింతటికంటె నెక్కుడునీవుగావునఁ
దోడరవలసె;। నెల్లిపుష్యమి యాత్రకిదిలెస్స సుగ్రీవుఁ బయనంబు సే
యింపు రయమునమీఱ। ననుడు సుగ్రీవుఁడేతెంచె ననిలజుండు। నతఁడు
మఱునాటియాత్రకు ననుమతించె। రాఘవానుజుఁడును మదిఁ బ్రమద
మందె। గపులు నాడాడ నిరిసిరి విపులముగను॥ ౪౦॥

సీ॥ అంతసూర్యుఁడుగ్రుంక నపరాచలంబున; నారేయిలక్ష్మణుం
డరసిజాంబ। వంతునిరప్పించి, యింతగానాతనివలన నదీప్రభావములు,
గిరుల। మహిమంబులును, నిసర్గలతరుఘనలతల్, దేవదైత్యమహాను
భావములును,। గపులపుట్టువులును, గఠినసంగరవర్తనములును, గడు
సముద్రములతెఱఁగు,। ముష్టియుద్ధప్రకారంబు, మొనసిపెనఁగు। లాడు
విధమును, బిదప శతాస్యుగతులు,। వానిమంత్రులతెఱఁగును, బూనిక
లును। దెలిసికొనుచుండె నంతటఁ దెల్లవాఱె॥ ౪౧॥

క॥ భానూదయకాలంబున। భానుజుఁడుప్పొంగి రామభద్రానుజు
నిం।గానం వచ్చియిచ్చెను।దానగజశ్రేష్ఠ మొకటితగఁగపులలరన్॥ ౪౨॥

వ॥ ఇచ్చి తానును దారాప్రముఖనిఖిలసతీనిచయంబున కెఱుఁగిం
చి వారిచేననుజ్ఞలుగొని, అంగదముఖానేకపుత్రపౌత్రమహామాత్యవ
ర్గంబులుగొలువఁ బురంబు వెడలివచ్చె; లక్ష్మణుండును భానుజదత్త మ
త్తకరటిఘంటాస్ఫాలనకరుండై జాంబవత్సుషేణ, కుముద, నీల, గో
ముఖ, జ్యోతిర్ముఖ, శరభ, ఋషభ, మైంద, ద్వివిద, పనస, శతబలి,
గజ, గవయ, గవాక్ష, గంధమాదన, హనుమత్ప్రభృతులుగొలువనరు
గుదెంచె; సకలదళంబులును భూచరఖేచరులై రాఁదొణంగిరంత॥ ౪౩॥

గీ॥ ధరణిదిర్రిరఁదిరిగె, భూధరములదరె,। గలఁగె సప్తాంబురా
శులు, తలఁకెబ్రహ్మ,। 'ఘనతరా'ఖిల సకలశాఖామృగప్ర। చండదో
ర్దండభండనోద్దండగతుల॥ ౪౪॥

గీ॥ అమ్మహోత్సవంబరసి రామానుజుండు। కలిగె విభవంబుమా కు నీకతనఁగాదె। యనినఁ,బ్రణమిల్లి నీబంటనంతపలుక। నేల? యని ర వితనయుండు నేగుచుండె॥ ౪౫॥

ఉ॥ ఏపుననట్లు భానుసుతుఁడేగి దళంబులతోడఁదా, నయో। ధ్యా పురవేష్టితక్షితిధరాఘవనంబులఁజేర, గామధా। శ్రీపతి తత్తదాగమన రీతులుచారులచేనెఱింగి, యు।ద్దీపితచిత్తుఁడై పనిచెఁ దిగ్రతమంత్రిలఁ దానెదుర్కొనన్॥ ౪౬॥

ఉ॥ ఈగతిరామచంద్రుఁడు దినేశ్వరపుత్రినెదుర్కొనంగఁ దా। వేగనమంత్రిలన్ హితులవృద్ధులరాజులఁబంపనుబ్బి, తా। రాగురుభో గవైభవధురంధరుఁ, డారవిపుత్రుఁడందఱన్। బాగుగనాదరించి పతిప జ్జకు లక్ష్మణుఁగొల్చివచ్చుచున్॥ ౪౭॥

ఉ॥ రామునిఁ, బంక్తికంధరవిరాముని, నీలపయోదకోమల। శ్యా ముని, మానసహృత్కుముదసంచయసోముని, సత్యభాషణ। స్తోముని, సార్వభౌముని, విశుద్ధసుకీర్తిగుణాభిరామునిన్। ధీమణియైన భానుజుఁ డు దిగ్గనఁగాంచిముదంబునెక్కొనన్॥ ౪౮॥

ఉ॥ కాంచితదీయదివ్యపదకంజయుగంబులమీఁదవ్రాలి, తా। నం చితభక్తిలేచి దనుజానుజుఁడైన విభీషణున్ దయా। సంచితవృత్తిఁగౌఁ గిటను జక్కఁగఁబట్టి, సుమంతముఖ్యులన్। మించుగ నాదరించి, మఱి మెల్లనరామునిఁజేరి యిట్లనెన్॥ ౪౯॥

సీ॥ ఇనకులోద్ధరణాయ,దనుజసంహరణాయ, రామాయ, తే న మోరాఘవాయ;। ప్రవిమలసుగుణాయ, ప్రణుతమౌనిగణాయ, రా మాయ,తేనమోరాఘవాయ;। భువనప్రశస్తాయ, భవభయహరణా య, రామాయ, తే నమో రాఘవాయ;। భండనోద్దండాయ, దండిత వృజినాయ, రామాయ, తే నమోరాఘవాయ;। రసికజనసార్వభౌ మాయ, రాఘవాయ,। రావణాటవీదహనాయ, రాఘవాయ,। రా మణీయకృపాత్మనే, రాఘవాయ,। రామచంద్రాయ, తేనమో రాఘ వాయ॥ ౫౦॥

వ॥ అని మఱియు బహుభంగుల వినుతింప సుగ్రీవునిన్ గ్రుచ్చి యాలింగనంబు గావించి యతండును, దానును, విభీషణుండును, లక్ష్మణుండును, సుమంతుండును, వశిష్ఠుండును వానరబలావలోకనాభిలాషులై, భేరీమృదంగ వైణిక కాహళ పణవ ఢక్కాద్యనేక శంఖ వేణు వీణాదినాదంబులు చెలంగ రథంబులెక్కి వచ్చి దక్షిణగోపురంబెక్కి రప్పుడు॥ ౫౧॥

సీ॥ ఒకకపి నింగికి నుంకించి గిరివైవ, నెగసి యొక్కఁడు దానిఁ బగులఁదన్నుఁ; నొకవానరుఁడు రవినొడయ లంఘించిన, నొక్కఁడు వాని పైనుమిసినవ్వు; నొకమర్కటుఁడు 'చెట్లు' పెకలించి తెచ్చిన, నవి పుచ్చుకొనఁ బిఁకులాడు నొకఁడు; ఒకకోఁతి యుగిలించి యొగిఁ బండ్లు చూపినఁ, గఱచు నొక్కఁడు వానిఁ బఱచుదనుక; నొకఁడు రాఘవ! ననుఁ జూడు మొక్కరుండ। శతముఖునిఁ ద్రుంతునని వచ్చుఁ జౌకళించు; దండిగా నేనె యొక్కఁడనుండి వాని। వాలమునఁ దెత్తునని కూయవచ్చు నొకఁడు॥ ౫౨॥

సీ॥ అక్కపిచుబుకదీర్ఘాభీలరోమముల్ నలిమీఱఁ గనుపట్టు నాచు గాఁగ। వనచరవారదుర్వారశౌర్యంబులు భాతిగాఁ గనరాని లోఁతు గాఁగ। నొగి వానరోద్దండహుంకృతిధ్వానముల్ క్రూరాంబుచరమహాఘోషగాఁగఁ। బద్ధాప్తనందనప్రాకటాజ్ఞావిలంఘన మది చెలియలికట్ట గాఁగ। నగచరులకోపములు బడబాగ్నిగాఁగ। నవ్వు తెలుపది విపులఫేనంబుగాఁగ। భాసురంబగు సకలసేనాసముద్ర। మప్పుడీక్షించె రఘురాముఁ డద్భుతముగ॥ ౫౩॥

గీ॥ తనమనంబున హర్షించి యినజుఁ జూచి। కరుణ మీఱంగ వెండియుఁ గౌఁగిలించి। మెచ్చి యతనికిఁ దెప్పించి యిచ్చె నొక య। మూల్యమాణిక్యహారంబు మోదమునను॥ ౫౪॥

గీ॥ ఇట్లు మన్నించి వెండియు నినజుఁ గనుచు। నేఁడి జ్యోతిర్ముఖుఁడు? నీలుఁ డేఁడి? యేఁడి। కుముదుఁ? డాగవయుఁడు నేఁడి? కమలమిత్ర। పుత్ర! వేర్వేర నెఱుఁగింపు చిత్రముగను॥ ౫౫॥

వ॥ అనిన నొయ్యనఁ దన కేల నమ్మహీపాలతనయునకుఁ గపులం జూపి సుగ్రీవుం డిట్లనియె॥ ౫౬॥

క॥ బహుళకపిబలములు చుట్టును। రహిమీఱఁగఁ దన్నుఁగొలువ రాఘవ! యిమ్మే। విహితముగఁ జూచుచుండెను। మహనీయబలుండు గంధమాదనుఁడధిపా!॥ ౫౭॥

క॥ తరుచరులు గంతులిడఁగా। మురియుచు వాలంబు పీఠముగఁజేసి మహా। గిరిఁబోలి చలనమొందెడు। గురుతరదోర్బలుఁడు వాఁడె గోముఖుఁడు నృపా!॥ ౫౮॥

క॥ ఆర్చుచుఁ గపులాహవముఁ। జేర్చుచునభ్రములు ముట్టఁ బెరుఁగుచుఁ గొలువం। గార్చిచ్చుపోలె నడుమును। గూర్చుండినవాఁడు దేవ! కుముదుఁడు సుమ్మీ॥ ౫౯॥

క॥ భీమారిశుష్కతరువన। ధూమధ్వజులద్రిచరపతులు దనుఁ గొలువం। బేర్మినునున్నాఁడురుసం। గ్రామధురంధరుఁడు వాఁడు గవయుఁడు నాథా!॥ ౬౦॥

క॥ భూతలము వణఁక తనయుఁ। జేత గిరిత్రయము నేర్పుచే నునిచి రణ। ఖ్యాతివహించెను గణఁకన్। జ్యోతిర్ముఖుఁడల్ల వాఁడె చూడుము రమణా!॥ ౬౧॥

క॥ వాలంబాయినుపై నా। భీలంబుగఁజాఁచి కపులభేద్యులు గొలువన్। ఆలంబున కట్టాడెడు। నీలునిఁ గనుఁగొంటె సకలనృపలోకమణీ!॥

క॥ తనసాహసంబు గనఁబడ। ఘనసాలయుగంబు చేతఁ గదియించి శతా। స్యునిఁజంపఁబూని నిలిచెం। బనసుండదె చూడు ధరణిపాలవరేణ్యా!॥ ౬౩॥

గీ॥ విపులదోర్బలశౌర్యులు కపులు గదిసి। నేలయీనినవిధమున నిండి కొలువ। నాహవమునకుఁ గణఁక నట్టాడఁ దొడఁగె। నాగవాత్మునిఁ జూచితే యసురదమన!॥ ౬౪॥

గీ॥ ఎప్పుడు సంగరంబబ్బు? నాకెప్పుడు బాహు। దండకండూతిమాను? నుద్దండభండ। నమున నెప్పుడు రిపుదళనంబొనర్తు?। ననుచుఁ బలికెడు వాఁడు గజాఖ్యుఁడధిప!॥ ౬౫॥

గీ॥ మను పెఱుఁగవె పింగళాత్ముని నిమేష। మాత్రమునఁ గూల్చె

నప్రతిమానబలుఁడు। యిపుడుమినుఁజూచి దండంబులిడఁగఁజొచ్చె। శరథుఁడదెచూడు రఘురామసార్వభౌమ!॥ ౬౬॥

గీ॥ వితతముగఁ గపులేనూఱు వేలు బలిసి। జతనమునఁ గొల్వ హేమాద్రిచందమునను। మదినిఁబొదలుచునున్నాఁడు మానవేంద్ర!। శతబలినిఁజూడు వద్దివృక్షంబుక్రింద॥ ౬౭॥

గీ॥ ఒక్కరుండనె శతముఖునుకరుణించి। రాహభద్రుని మెప్పింతు రణములోన। ననుచునాఖిలవాలవల్లార్పఁదొడఁగె। వాఁడె వృషభుండు చూచితే వరగుణాఢ్య!॥ ౬౮॥

వ॥ అనిమతియును సుగ్రీవుండందఱ వేర్వేర నెఱింగింపుచునుండ రామచంద్రుని చరణారవిందసందర్శనకుతూహలాయత్తచిత్తులై తమతమబలంబులతో నిలిచిరాసమయంబున॥ ౬౯॥

శా॥ అభ్రశ్యామసమానదేహుఁడు, సముద్యత్తుండమందారసచ్ఛభ్రాస్యాగ్రుఁడు, విక్రమప్రకటరక్షోగర్వవిచ్ఛేదనోగ్రభ్రామండలుఁ, డాహవాహితభుజాగర్వప్రహారాతిశౌర్యభ్రాజిష్ణుఁడు, జాంబవంతుఁడట మోదాత్ముండు వచ్చెన్వెసన్॥ ౭౦॥

శా॥ భూషాల్యాలంకరణస్ఫుటాంగుఁడు, దయాంభోరాశి, షట్శాస్త్రసాద్భాష్యార్థజ్ఞుఁడు, శత్రుదానవమహాభవ్యూహవాతూలుఁడాయుష్యశ్రీహసితాబ్జసంభవుఁడు, శౌర్యోగ్రుండు, రామాయణప్రేష్యాత్ముండు, మరుత్సుతుండు తగనర్థిన్వచ్చె నచ్చోటికిన్॥ ౭౧॥

శా॥ చండారిప్రతిమానతేజుఁడు, మహోత్సాహుండు, యుద్ధక్రియాపాండిత్యుం, డసమానవిక్రముఁడు, శుంభద్వాలగండూషితాఖండాకాశవిమండలుండు, ప్రతిపక్షపాకటోద్యద్భుజాదండచ్ఛేదనసత్త్వుఁ, డాగవయుఁ డంతన్వచ్చె మోదాత్ముఁడై॥ ౭౨॥

శా॥ ధూర్తారాతివిశాలతుష్కవనవాతూలప్రయుక్తోగ్రసంవర్తాఖిలదవానలుండు, గిరిరాడ్వక్షుండు, రక్షోనిశామార్తాండుండు, ఘనుండు, నీలుఁడటఁ జేరెన్వచ్చెనందందనో। యార్తత్రాణపరాయణా! రఘువరా! యంచున్మహోత్సాహుఁడై॥ ౭౩॥

శా॥ ఉద్యత్సత్వతృణీకృతాసురభటవ్యూహుండు, సత్యోజ్జ్వల।ద్విద్యుత్సన్నిభలోచనుండు, త్రిజగద్విఖ్యాతశీలుండు, దోస్సద్యస్సంజనితప్రతాపుఁడు, శతాస్యచ్ఛేదనాభీలయు। ద్ధోద్యోగంబున వచ్చె మైందుఁడు ముదంబొప్పన్ దొరల్ మెచ్చఁగన్॥ ౭౪॥

శా॥ గంధర్వామరకిన్నరాదులితఁడుద్గాఢాహవోద్యద్గదా। సంధానప్రబలప్రవీణుఁడని యిచ్చన్ మెచ్చ నుప్పొంగి గ। ర్వాంధుండౌ శతకంఠుఁజంపుటకు రౌద్రావేశుఁడై వచ్చె స। ద్గంధాంగుండగు గంధమాదనుఁడు వేగన్ రాఘవుంజూడఁగన్॥ ౭౫॥

శా॥ వత్సా! రమ్మని నన్నుఁబిల్చి, త్రిజగద్వైకల్య నారాక్షసున్। మాత్సర్యంబునఁగూల్చి రమ్మనునొకో మానాథుఁ, డట్లైన నే। నుత్సాహంబునఁబోయి షెల్లన శతాస్యుంజంపి మెప్పింతుఁగా। హృత్సాకల్యతనంచువచ్చె నటకున్ హేలిన్సుషేణుఁడొగిన్॥ ౭౬॥

వ॥ మఱియు నదియునుంగాక పేరెన్నికైన మహావనచరులచటికినరుదెంచినం గాంచి హర్షించి, రాఘవుండును వారివారికిం దగుతెఱంగుల గనకమణిమయాంగదంబులును, దివ్యాంబరంబులును దొరహత్తుగానిచ్చి, హనుమజ్జాంబవంతాదులఁ గరుణాసముద్రంబుల నోలలాడించి, బహువిధంబులమన్నించి, బలంబులనొక్క రమ్యస్థలంబున విడియ నియమించి, సుగ్రీవాంగదుల సాకేతనగరంబున నుంచె; రాక్షసవానరబలంబులును రాముఁడు దేవతలొసంగిన వరంబునంజేసి తృష్ణాశనంబులవలన నిరపేక్షులైయుండిరి; అంతభరతశత్రుఘ్నులం గొలిచి కాంభోజదేశాధీశుండగు నీలుండును, యవనపతియగువృషభుండును, సౌరాష్ట్రనాయకుండగు సంవరణుండును, బర్బరనాథుండగు ప్రదీప్తుండును, కాశ్మీరరమణుండగు భరతుండును, మలయాళభర్తయగు త్రిభంగుండును, కోసలాధీశ్వరుండగు భీముండును, పాంచాలవరుండగు నీలకేశుండును, విదర్భపాలుండగు స్మితాస్యుండును, ద్రవిడభర్తయగు సుధీష్టుండును, గౌళ, కర్ణాట, పుళింద, లాట, కొంకణ, టెంకణ, మత్స్య, గాంధారరాజులును జతురంగ బలంబులుగొలువ ద్వాద

శాక్షౌహిణులతోడ నయోధ్యానగరంబుడాసిన వారిని వేఱ్వేరనాదరించి, తగినవిడుదులనుండఁబంచి, తానునుమఱునాఁడు విద్వత్కవిగాయకవశిష్ఠ సకలపురోహితభూసురానేకాశీర్వాదంబు లెసంగ నుత్సవంబంది, సూర్యసిద్ధాంతులచే శుభముహూర్తంబుదెలిసి, భేరీమృదంగఢక్కాపణవశంఖాది నినాదంబులు ఘోరునఁగలంగ భరతాది సోదరులును, కుశలవాదిపుత్రులును, విజయాదిపౌత్రులును, సుమంత్రాది మంత్రులును, విభీషణాదిరాక్షసులును, హనుమత్సుగ్రీవజాంబవంతాదివానరభల్లూకప్రభువులునుగొలువ సకలమనుజదనుజవనచర సేనామధ్యంబునకరుగుదెంచి, అఖిలశాఖామృగంబులరావించి, అయిదేసి వెల్వలకు నొక్కొక్కరాజు నేర్పరింపవలెనని కుముద, గవాక్ష, నీల, గవయ, గంధమాదన, గోముఖ, జ్యోతిర్ముఖ, మైంద, ద్వివిద, పనస, ఋషభ, శరభ, నల, గజ, కేసరులను ముఖ్యవానరులకుఁ బదునేగురికిఁ బట్టంబులుగట్టి, వారికెల్లయుద్ధసమయంబుదెలుప జాంబవంతునినియోగించి, యిందఱకుఁగాపాడుమని హనుమంతునింబ్రతిష్ఠించి, అమ్మహాసేనకుదండనాయకునిగా సుగ్రీవునభిషిక్తుంజేసి పట్టంబుగట్టి, యువరాజపట్టంబున కంగదుంబాటించి,అందఱనొక్కపాఁజుగాఁజేసి, అమ్మహావ్యూహంబునకుఁ జుట్టును రాక్షసద్వాదశాక్షౌహిణులనుండనాజ్ఞాపించి, సకలదేశాధిపచమూసముదయంబు నవలోకించి, తద్బలంబు మూఁడుమొనలుగా నేర్పరించి, అమ్మూఁడింటికి భరతశత్రుఘ్న లక్ష్మణుల నధిపతులుగా సమకట్టి వారికిబాసటగాఁ బుత్రపౌత్రాదులనిలిపి, వారికిఁదోడుగానుత్తమతురంగ సహస్రంబులనేర్చి, వానికింబ్రాపుగా గంధదంతావళంబులంబూన్చి, వానికిసహాయంబుగా రథసముదయంబును నిలిపి, వానికింగావలిగా భటసముదయంబులనియమించి మఱియును॥ ౭౭॥

క॥ మానవవానరదానవ। సేనలనడిపింప నాసుషేణునిఁ, దేజో।
భానుని, ధైర్యస్థైర్యని। ధానునిరావించియతనిఁ దగ మన్నించెన్॥ ౭౮॥

క॥ మన్నించి రాఘవేశ్వరుఁ। డన్నిదళంబులకుఁదత్తదధినాథులకున్।
ఎన్నఁబతిత్వముమీఱఁగఁ। బన్నుగసురలలరఁబట్టభద్రుండయ్యెన్॥ ౭౯॥

క॥ అప్పుడు సంతోషంబునఁ। గుప్పలుగొనఁ గుసుమవృష్టి గురిసిరి సు
రలుం। జప్పుడుగ మొఱసె భేరులు। తప్పక కాహళులు శంఖతతులు విమ్రో
సెన్॥ ౮౦॥

సీ॥ అమ్మహారవముచే నాకాశమల్లాడెఁ; బ్రహ్మాండమటు పట పటనఁ
బగిలెఁ; నమ్మహాభరమున కహిరాయఁడోర్వక తలవంచుకొనె రసాతల
మునందుఁ; నమ్మహాభీషణం బరసి మైసగముగా శివుఁడును జాలిఁ గృశింపఁ
దొడఁగెఁ; నమ్మహాఘాటికి నఖిలదిగ్గజములు మొనదప్పి యొక్కొక్క మూ
ల దాఁగెఁ; గాలమరయుచునుండెఁ బంకజభవుండు,। తలఁకి యప్పు
డు మృత్యువు తల్లడిల్లెఁ; వారినిధులెల్లఁ బిండలివండులయ్యెఁ; నస్తగిరిశృం
గమున వ్రాలె నంత నినుఁడు॥ ౮౧॥

సీ॥ ఉర్వీశ్వరుఁడును గాలోచితకృత్యముల్ సలిపి సంగరమహో
త్సాహమునను। బంతంబుతో జాంబవంతుని రప్పించి 'తగవాని' వలనఁ బ్ర
తాపలంక। కరిగెడుమార్గంబు, నమ్మార్గమునఁ గల మహిమంబులును,
హనుమంతు తెఱఁగు,। నతని లావునఁ జతురబ్ధిలంఘన మొనరింపవచ్చుట
యును, సొంపుమీఱఁ। దెలిసి యమ్మహామహు విడిదికిని బనిచెఁ। దమరు
నంతట సీతాగృహమునకేగి। యచటఁ దమ్ములు దానును నారగించి। విడి
యములు చేసి యసదృశవిభవములను॥ ౮౨॥

వ॥ తదనంతరంబ తమగురుండగు వసిష్ఠుని రావించి, అతండును,
దానును, సహోదరులును, శతకంఠునిఁ దృణీకరించు వనచరవ్యూహమ
హిమంబులును, రాక్షసబల పరాక్రమంబులును, సకల దేశాధీశుల
ప్రతాపంబులును వక్కాణించుచునుండ నాసమయమంబున సీతామ
హాదేవి తనజీవితేశ్వరుండగు రఘునాయకుని పలుకులఁ గరుణారసం
బుల్లొలుకఁ గడకంట నవలోకించి మృదు మధుర వచనంబుల మెల్లన
నిట్లనియె॥ ౮౩॥

సీ॥ ప్రాణవల్లభ! మున్ను బంక్తికంధరుతోడఁ బోరునప్పటి భవ
ద్భూరిబాహు। బలపరాక్రమములు, బాణసంధాన చాతురియును, ద
దుపసంహరణములును,। రథగతిక్రమము, సారథిచమత్కృతియును, సు

త్తరప్రత్యుత్తరోన్నతియును గడు విచిత్రమని చెప్పఁగా విని యిఁకమీఁదు వెలయఁగ యుద్ధంబు సలుపునపుడు చూడఁగాఁ గోరినవాఁడ రక్షోగణేంద్రుఁ డెప్పుడు వచ్చునోయని యెదురుచూతుఁ గావ్యమెల్లను ఫలియింపఁగలిగె నేఁడు మీజయముఁ గాంతుననుఁ గొనియాడి కరుగు॥ ౮౪॥

ఉ॥ పూనిశతాస్యుఁడున్, యమునిపోలికమీరును సంగరంబులో, నేనుఁగుతోడ నేనుఁగు, మృగేంద్రముతోడ మృగేంద్రమున్, దవాగ్రానలమున్ దవానలము, నద్రియు నద్రియు డాయుకైవడిన్, సేనలలోనఁ బోరెడి విశేషముచూచెదఁ జిత్తగింపవే॥ ౮౫॥

చ॥ అనవరతంబు శోభన గృహంబునకున్, మఘమాచరించుతావునకును, సద్వ్రతంబులను బొందుగ సల్పెడిసీమకున్, శ్రుతుల్ వినఁజనుచోటికిన్, సకలవిశ్వభయప్రదయుద్ధభూమికిన్ వనితలతోడఁ గూడి చనవచ్చుటయుంగవె ప్రాణనాయకా!॥ ౮౬॥

చ॥ అనవిని రాఘవుండు హృదయంబున నద్భుతమందియంది, యీ వనజదళాక్షికీ కలహవాంఛ జనించుట కేమిహేతువో, వినుమవియెన్నఁడిట్టి యవివేకపు యాత్రకు సమ్మతింపదీ ట్లనుకొననేల? దైవకృతమంతయుఁ దప్పునె యెన్నిభంగులన్॥ ౮౭॥

వ॥ అనియిట్లు డోలాయమానమానసుండై వెండియు నిజాంగనం గాంచి తదీయశరీరసంజనిత తేజోవిశేషంబు మధ్యాహ్న మార్తాండ మండలంబును ధిక్కరించి సకలబ్రహ్మాండంబులు పికటిల్లఁ దన కన్నుగవకు మిఱుమిట్లుగొలుపఁ దలయూఁచి, యిట్టిసహాయంబున శతకంఠునిఁ దృణలీల సాధింపవచ్చునని వెండియు జానకి నిజాకారంబు వీక్షించి లోకంబులఁగలుగు రాజకుమారికాజనంబుల యట్లు భావింపుచు మనుజవేషుండు గావున నమ్మహామహిమావిశేషంబులు తెలియ నలవిగాక భరత శత్రుఘ్న లక్ష్మణుల మొగంబులుచూచి వారును వశిష్ఠుండును వినుచుండ సీతామహాదేవికిట్లనియె॥ ౮౮॥

సీ॥ చిలుకపల్కులువిని యెఱుకకోమలివి పూర్వవృత్తార్భటంబులు వినఁగఁగలవె?! ఎవరెవ్వరాడిన మదిఁ గుందు సుగుణావు ప్రత్యర్థిభావ

లు పడఁగఁగలవె? వెన్నెలకాకకు వెఱచెడి యబల వత్యుగ్రబాణాగ్నికినోర్వఁగలవె? స్ఫటికంపుసోపానపంక్తులనొంటిమై నిలలేవు రథముపై నిలువఁగలవె? ఏలపలికితి, వీబుద్ధి యెట్లుపుట్టెఁ? గలహగతులేడ? నీవేడ? గమనమేడ? శతముఖుఁ జంపి వానిదేశమునఁ గలుగు। వస్తువులు నీకుఁ గొనితెత్తు వలవదుడుగు॥ ౮౯॥

సీ॥ ఆరూఢమధురవీణారవంబులుగావు ప్రతిభటాభీలహుంకృతులుగాని। కళ్యాణసమయసత్కాంతావ్రజముగాదు భయదరాక్షసకదంబములుగాని। కొలఁదివాసించు కుంకుమగంధమదిగాదు మఱి రక్తజంబాలచయముగాని। పర్యంకమల్లికాప్రసవమార్గము గాదు చండభల్లప్రపంచంబుగాని। తలఁపసుఖకేళిగాదు యుద్ధంబుగాని। మురియుటలుగావు ఘనమృత్యుముఖముగాని। నాతి! మున్నిట్లు చని మోసపోతిఁ గాదె! రాఁగూడదు వికచనాళీకనయన!॥ ౯౦॥

సీ॥ నావినితనమాట నాథుఁడనుగ్రహించుటయు లేకున్న నించుకతలంకి। బాష్పారుణితనేత్రపద్మమై మోమఱవాంచి యల్లన నేల వ్రాసికొనుచుఁ। బతిమోముచూచుచుఁ బటుకుచోపరిదివ్యచేలాంచలము గండసీమనొత్తి। పలుకుదునోయని పలికినఁ దా మల్లి పలుకునో పలకఁడో యలుకననుచు। భయము, భక్తియు, నుద్దండభండనప్రయాణవాంఛయుఁ దనహృదయమునఁ బెనఁగ। నావసిష్ఠుఁడు మఱఁదులునతిముదమున। వినఁగఁ గ్రమ్మఱఁ బలికెనవ్విభునితోడ॥ ౯౧॥

గీ॥ ధరణినాయక! వినవయ్య తావకీయ। మహితభుజ పర్వతంబుల మఱువునందు। నిలిచి చూచెదఁ బోరు మీనేర్పు నేను। సమరయాత్రకు భంగంబు సలుపఁదగునె?॥ ౯౨॥

వ॥ అనిమఱియు ననేక ప్రకారంబుల జనవరునిమనసు రంజిల్లంజేసి పదంబులం బడిన లేవనెత్తి రఘువరుండు నిజగురు ముఖావలోకనంబు గావించి యిందుకెయ్యది తెఱంగన్న సకలవిద్యాగరిష్ఠుండగు వసిష్ఠుండు నిజతపోమహిమంబువలన భూతభవిష్యద్వర్తమాన ప్రవర్తనంబుల తెఱఁగు లెఱుంగుం గావున జానకీప్రభావంబు దెలిసి, యమ్మహాశక్తి

వలన శతకంఠుని మరణంబును, రాముని జయంబును నిశ్చయంబుచేసి యేకాంతంబుననిట్లనియె॥ ౯౩॥

గీ॥ రామ! మీ రామ గోరెడి రాక కనుమ। తించి చనుమా వధూటి యేతెంచినపుడె। యమ్మహామూర్తి వలన శతాస్యుఁడీల్గు। జయము చేకూఱు మీకును సత్యముగను॥ ౯౪॥

మ॥ అదియెట్లన్నఁ దదీయదైత్యవరుఁడాయబ్జాసనుంగూర్చి సాం। పొదవన్ ఘోరతపంబుచేసి, మతిబాగొప్పంగ మెప్పించి, సా। రదయా! శాంతవిచార! నాకుఁబురుషప్రాణంబుచేఁ జావులే। దదిసత్యంబుగ నిష్మటందును వరంబాభీలతం గైకొనెన్॥ ౯౫॥

ఉ॥ కాన నభేద్యుఁడైన శతకంఠుఁడు జానకిచే నణంగునుఁ। గాని మఱొండు శౌర్యులను గైకొనఁ; డంగనచేతఁ జచ్చుటల్। మానవనాథ! సిద్ధమది; మావచనంబులు కల్లగావు సు। మ్మానలినాక్షిఁ దోడుకొని యాహవభూమికిఁ బోవు టొప్పగున్॥ ౯౬॥

సీ॥ ఏతల్లిదాసదాసీతతుల్ బ్రహ్మసదాశివ విష్ణులుఁ దత్సుతులును। పరఁగ నేతరుణి నివాళిపళ్లెరములు బంధుర కైరవపద్మహితులు। ఏయమ్మబోనపుటెండ్లనఁ జెలువొందఁ దలపోయఁగా సప్తజలనిధులును। ఏమహాశక్తికి నెల్ల బ్రహ్మాండంబు లనవరతంబును నాటపట్లు। ఒనర నేసతి యూర్పుల నుదయమైరి। మూఁడుమూర్తులు, నీజగన్మూలమెద్ది। యప్పరంజ్యోతి సీతగా నాత్మఁ దలఁపు। కేవలాంగనగాఁ జూడకీవు నృపతి!॥ ౯౭॥

వ॥ ఈపరమరహస్యంబు బాహ్యంబుగాకుండ నీచిత్తమందునునిచి సీతాసమేతుండవై యుద్ధంబునకరిగి శతకంఠునిం బరిమార్చి గొబ్బున మరలి రమ్మని యాశీర్వదించి వెండియు వసిష్ఠుండు రామచంద్రున కిట్లనియె॥ ౯౮॥

గీ॥ అంతఫల్గునియెల్లిదినాంతమైనఁ। గమలమిత్రుఁడు గగనమధ్యమునఁ గదియ। జైత్రయాత్రకు నప్పుడే చనఁగవలయు। మనసు రంజిల్లె మాకును జనవరేణ్య!॥ ౯౯॥

గీ॥ ఆర్తరక్షక! యిట్టిముహూర్తమందుఁ। గదలి శతకంఠుఁ బరి

పూర్వకదనమునను। అస్త్రశస్త్రాధిపతుల నీయాత్మఁదలఁపు। సేననె ల్లను బురికొల్పు మానవేంద్ర!॥ ౧౦౦॥

వ॥ అనినవిని రామచంద్రుండును సాంద్రతరాశ్చర్య మానసుండై జానకీప్రయాణంబునకు సమ్మతించి సంభ్రమింపుచునుండె; వశిష్ఠుండు ను గృహంబున కరిగె; తమ్ములును మిత్రులును దమతమ విడుదులకుం జనిరి; రఘునాయకుండును సుఖనిద్రం జెందె; అంత నుషఃకాలంబున మంగళపాఠకులకు దెంచి వీణానాదంబుల నింపుసొంపుగా భూపాల, దేశాక్షి, దేవగాంధారి, మలహరి, నారాయణి, వసంతాదిరాగంబు ల ననురాగంబు గావించి, వాసమిత్రంబులు, నయనంబులు, కాలంబు లును, లఘుముఖడోలాదివితానంబులును, లవుర సారవ రవంబులును, మధుర మందర మధ్యమ తారకంబులును, రాయిస్థాయిరవంబులును, సరిగమపధనిసాది స్వరభేదంబులును, కళికో, త్కళిక, జంపె, మట్టి మ, అటతాళ, ఏకతాళ, త్రిపుట, రూపక ముఖానేక తాళంబులును దెలిపి యిట్లనిరి॥ ౧౦౧॥

సీ॥ సమరతలోత్సాహ! జయగుణసందోహ! మేఘకోమలదేహ మేలుకొనుము; ౹ మునిజనవనచైత్ర! వనరుహదళనేత్ర! మిత్రవంశపవి త్ర! మేలుకొనుము;౹ దళితశంకరచాప! కలితజయాటోప! మృదుభాష ణకలాప! మేలుకొనుము;౹ వితతశుభాచార! విమతరాడ్గజవార మృగ నాయకకిశోర! మేలుకొనుము;౹ అనుచు రావణకుంభకర్ణాదిదైత్య। సం హ్వతిస్తవగీతముల్ సలుపసలరి। భానువంశుండు తనముఖపద్మమలర। మేలు దేరంగ నొయ్యన మేలుకొనియె॥ ౧౦౨॥

శా॥ ఈరీతింబగ మేలుకాంచి, వసుధాధీశుండు కాలోచితా। చా రంబుల్ గడతేర్చి, భూసురనమస్కారంబులుం జేసి, త। త్కారుణ్యాం బున దీవెనల్ గొనుచు సంగ్రామప్రయత్నంబునన్। భూరిప్రస్ఫుటసత్కి రీటముచటం బూనెన్ముదంబొప్పఁగన్॥ ౧౦౩॥

క॥ అన్నరవరుని శిరంబునఁ। జెన్నలరెఁ గిరీటమపుడు జిగిమించు చుఁ బూ। ర్వోన్నతగిరిశిఖరంబున। సన్నిహితసహస్రకరుఁబోలెఁ జర్చిం పంగన్॥ ౧౦౪॥

వ॥ అదియునుగాక మఱియు ననేకచిత్రమణిభూషణపరంపరలు, దివ్యాంబరంబులుధరియించినంగనుంగొని సీతామహాదేవితనపతివ్రతా ధర్మంబే భూషణంబుగాని కొండొకయలంకారంబులుగలవేయని సమ రప్రయాణప్రయత్నంబునసుండెనంత॥ ౧౦౫॥

గీ॥ దేవభూదేవతతులు నుతింప, యాత్ర। కావశిష్ఠుండు నిదిసమ యంబనంగ। బరగ రాక్షసలోకగర్భములువగుల। నప్పుడు చఱపించె చైత్రప్రయాణభేరి॥ ౧౦౬॥

మహాస్రగ్ధర॥ అదరెన్ బ్రహ్మాండభాండం; బరుదుగ జలనంబులుదె సప్తాంబురాశుల్;। చెదరెన్నక్షత్రపంక్తుల్ జిగిబిగి; బరమేష్ఠిన్భయం బందెనాత్మన్;। బెదరెన్దిగ్దానదంతుల్; బిఱబిఱదిరిగెన్ భీషణంబై కు లాద్రుల్;। వదలెంగాలుండు జీవవ్రజములఁ గెడపన్ వచ్చె నిర్యాణ మంచున్॥ ౧౦౭॥

క॥ తదనంతరమున రాఘవుఁ। డాదవినమోదమున శుభముహూ ర్తముతోడన్। సుదతియుఁ దానును గదు నె। మ్మదిఁ జేసెను దల్లులకు న మస్కారణంబుల్॥ ౧౦౮॥

క॥ చేసినఁగొడుకును గోడలిఁ। గోసలరాజేంద్రతనయకుశలత మెఱయన్। భాసిల్లుచు దీవింపఁగ। నాసుదతుల వీడుకొని రయంబున వె డలెన్॥ ౧౦౯॥

క॥ భరతశత్రుఘ్నులక్ష్మణు। లరుదుగ దీవింప వెడలి రగ్రజుతో డం। గరమొప్పఁ బుత్రపౌత్రులు। నరిగిరి రయమునఁ గనత్సురాధిపుల లరన్॥ ౧౧౦॥

వ॥ ఇవ్విధంబునఁ బుత్రపౌత్రనిచయంబును, సకలబంధునివహం బును దనతోడ నడువ నంతఃపురంబు దా నభిజిన్ముహూర్తంబున వెడ లి, సుమంత్రాదిమంత్రులనయోధ్యాపుర పరిపాలనంబునకు నియోగిం చి, పురుషమధ్యంబునం జనుసమయంబున॥ ౧౧౧॥

సీ॥ శ్రీరస్తు భూపాలశేఖరా! యని సర్వగీర్వాణజనము లాశీర్వ దింప। శుభమస్తుసౌజన్యచూడామణీ! యటంచు విప్రవర్గములు దీవింప

చుండ। నెలమిసహస్ర గ్రహైకాదశస్థానఫలమస్తనుచు జ్యోతిషులు చెలం
గ। నభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగc గవీశ్వరులు గవిత్వలక్షణముc దెలు
పc। గాంతలభ్రింకషోజ్జ్వలకలితభర్మ । హర్మ్యరమ్యాగ్రముల నెక్కి-
యలరుకొనుచు। నగుచు దూర్వాక్షతప్రసూనములుచల్లc। బూర్ణకుం
భద్వయంబును బొగడcగనుచు॥౧౧౨॥

ఉ॥ హాటకకేతనంబును, జయప్రదషోడశరత్నచక్రముల్,। కోటి
మహోగ్రఘంటికలు, ఘోరశరాసనతూణయుగ్మముల్, । హాటకమై
నసారథియు, నద్భుతవర్మభయంకరస్ఫుర। ద్ఘోటసహస్రముంగల య
కుంఠితదివ్యరథంబుc గన్గొనెన్॥ ౧౧౩॥

చ॥ కనుcగొనిఘంటికాపణవకాహళభేరిమృదంగవాద్యముల్। వన
ధిపరీత భూస్థలి నవక్రత నిండుచు భోరుగొల్పcగా। దనగురుcడావశి
ష్ఠుcడు ముదంబున మున్నెయనుగ్రహింప న। య్యినకులనాథుcడెక్కc
దనయింతియుc దాను సురాలిమెచ్చcగన్॥ ౧౧౪॥

గీ॥ రాజదేవేంద్రుcడైనట్టి రాఘవుండు। రథముమీదను జూపట్టె
రమణితోడc। ద్రిపురములుగూల్ప నసదృశతేజమునను । గౌరితోcగూడి
చనెడి శ్రీకంఠుcడనcగ॥ ౧౧౫॥

వ॥ ఆసమయంబున॥ ౧౧౬॥

శా॥ మేఘాభాంగుcడు, కార్యవేది, దళితామిత్రుండు, యుద్ధక్రి
యా। శ్లాఘాయుక్తుcడు, సత్కృపాకరుcడు, సౌజన్యుండు, బ్రహ్మాండ
భాం । డాఘాతప్రతిమానతీక్షణతరోద్యద్బాణుc, డాఖండితా । ఘా
ఘుc, డాభరతుండు దాడివెడలెన్ హాళిన్ ముదంబొప్పcగన్॥ ౧౧౭॥

శా॥ సుత్రామప్రతిమానవైభవసుఖస్తోముండు, భాస్వన్మహాగా
త్రుం, డాశుగపూర్ణతూణధరుc, డుగ్రద్వేషిసంహారక । క్షాత్రప్రా
భవుc, డప్రతిద్వయుcడు, సంగ్రామప్రచండుండు, త। చ్ఛత్రుఘ్నుం
డును వేడుకన్వెడలె నిచ్చన్ రాముడ ప్పొంగcగన్॥ ౧౧౮॥

మ॥ పుడమిట్టట్టుచలింప, దిక్కరిచయంబుల్ మ్రొగ్గ, నొక్కమ్మ
డిన్। జలధివ్రాతములింక, భీషణధనుర్జ్యాఘోష గావింపుచుం। బిదు

గుల్వాలినబాణముల్ గలిగి యాభీలప్రతాపంబుతో। వెడలెన్ లక్ష్మణుఁ డల్లనల్లన సురల్ వేడ్కనొందనుం జూడఁగన్॥ ౧౧౯॥

సీ॥ తమతండ్రిలట్టుల తమకంబు శౌర్యంబుఁ గలిగి వర్ధిల్లెడి ఘనులు వీరు। వాల్మీకిదత్తదుర్వారబాణాక్షయశరధులు గలిగిన జయులు వీరు। సీతావధూగర్భసింధుసంభవములై మహిమీఁదఁ గనుపట్టు మణులు వీరు। శతకంఠవరచమూసముదయంబులఁ జంపఁ దొడరినయట్టి మృత్యువులు వీరు। చూడుఁడని నిర్జరులు కడు చోద్యమందఁ। దల్లిదండ్రులు ముదమందఁ దాముదంతి। యుగముపై నెక్కి వెడలి రత్యుగ్రులగుచుఁ। గుశుఁడు, లవుఁడును రిపుగజాంకుశములనఁగ॥ ౧౨౦॥

గీ॥ తాతరాముండు ముదమందఁ, దండ్రి కుశుఁడు। గారవంబున సెలవులఁబాఱనవ్వ। డంబుగా నొక్క యుత్తమాశ్వంబు నెక్కి। వెడలె విజయుండు రౌద్రుఁడై మృధానికరణి॥ ౧౨౧॥

వ॥ ఇవ్విధంబున రాజపరమేశ్వరుండును, పరమేశ్వరకాంతాస్మరణకారణశరీరప్రకాశుండును, శరీరప్రకాశనిర్జితకోటిసూర్యుండును, సూర్యస్తవభుజపరాక్రమవంతుండునునగు రామచంద్రుండు సాంద్రకళామహిమంబునఁ బూర్ణిమాచంద్రుని ధిక్కరించుచు సకలసన్నాహంబునఁ బట్టణమధ్యంబునం గదలునప్పుడు కోమలమేఘంబు కఱంగట భాస్వత్తటిల్లతయునుంబోలెఁ జెలంగుచున్న జానకీదేవి నీక్షించి మించిన మోదంబున నప్పురపురంధ్రీజనంబులు గుంపులుగూడి యొండొరుల మొగంబులు గనుంగొనుచు నిట్లనిరి॥ ౧౨౨॥

గీ॥ పొలఁతి కుచయుగళంబుతోఁ బోరుటకును। గాదెచకఱని సౌవర్ణకలశతతులు। నొక్కలై, చిక్కుపడి, చాలఁదుక్కుబట్టి। సుత్తెపెట్లకు లోనయ్యెఁ జోద్యముగను॥ ౧౨౩॥

గీ॥ మధ్యమకేసరికిఁ దగు మధ్యమంబు। పిఱుదు పులినంబునకు గట్టి బిరుదుచూడఁ। బదములంబుజములకు నాస్పదములగును। రామసౌందర్యవిభవాభిరామగాదె॥ ౧౨౪॥

గీ॥ లోచనభ్రూస్తనద్వయలోలమధ్య। కైతవములు వహించుచుఁ

గలితసింహ। కుంభమిథునధనుర్మీనకులములిపుడు। కన్యయందుండుటా
శ్చర్యకరముగాదె॥ ౧౫౫॥

వ॥ ఇట్లుపురసతులభినుతింప రామభద్రుండుసంభ్రమంబునంబ్రొద్దు
గ్రుంకునంతకు సాకేతపట్టణప్రాకారద్వారంబులు గడచి, కరదీపికా
సహస్రంబులతో సకలరాక్షసవనచరమనుజసేనామధ్యంబునకరిగి య
చట విభీషణకల్పితంబైన పటకుటీరంబున విడిసె; భరతశత్రుఘ్నలక్ష్మ
ణులును, కుశలవాదితనయులును, విజయాదిపౌత్రులును దనచుట్టును
విడిసిరి; వారికిం బ్రాపుగా ద్వాదశాక్షౌహిణులతో జేశాధిపులుండిరి;
వారికి రక్షకుండై సుగ్రీవుండు డెబ్బదిరెండు వెల్వలతోఁ బరివేష్టించి
యుండె; తద్బలంబునకు వలయాకారంబుగా విభీషణుండు తనసేనల
తోఁ గాపయ్యె; అన్నిబలంబులకు హనుమంతుఁ డాదరువై తద్బలంబు
నకు, రసాతలంబును నక్షత్రమండలంబును ముట్ట నాభీలంబుగా వాలం
బువెంచి వాటంబుగాఁ గోటఁజేసి ద్వారప్రదేశంబున మృత్యువుంబో
లి కడంగియుండె; అఖిలజీవంబులును దమతమ మనుకుఁజేరె; అవ్వే
ళ భేరీమృదంగాది తూర్యఘోషంబులును, ఉభయబల సింహనాదంబు
లును, సమస్తహయహేషారవంబులును, గంధసింధురబృంహితధ్వా
నంబులును, రథనేమినిష్ఠురస్వనంబులును, భల్లూకఘుర్ఘురధ్వనులును,
కార్ముకగుణటంకారంబులును బుంఖానుపుంఖంబులై యొకటిఁ పెట్టున
నఖిలబ్రహ్మాండకోటరంబులు ఘుమఘుమాయమానంబులుగా నిండి విల
యకాలంబున బడబానలముఖంబులకు నులికి మొఱపెట్టు సప్తార్ణవం
బుల ననుకరించె; అది ప్రళయసమయంబునుంబోలె విభీషణప్రగల్భం
బై, సంగ్రామవర్తనంబునుంబోలె శత్రుఘ్నప్రశస్తంబై, నాట్యంబు
నుంబోలె భరతకలితంబై, పవిత్రస్థలంబునుంబోలెంగుశాభిరామంబై,
భారతరణంబునుంబోలె విజయప్రసిద్ధికరంబై, సరోవరంబునుంబోలె
నీలకుముదసంశోభితంబై, శృంగారవనంబునుంబోలెఁ బాటలపనసరం
భాలంకారంబై, అలకానగరంబునుం బోలె సకలరాజసంచయంబై
యుండెనంత॥ ౧౫౬॥

సీ॥ బలువిడిఁ దమ్ముల నలరించు రసికుండు, మూఁడుమూర్తులకును

మూలదుంప,। ఘనులచే నర్ఘ్యములఁ గొనెడి మహాత్ముండు, నెట్టన దీప్తులపుట్టినిల్లు,। ఎన్నంగసమవర్తిఁ గన్న జగత్కర్త, చక్రరక్షణములు సలుపురాజు,। సతతప్రసన్న దీక్షాగుణాఢ్యత్ముండు, విప్రనమస్కారణప్రియుండు,। శ్రీరఘూద్వహు నిజవంశకారణుండు,। భూజనంబుల రక్షించు పుణ్యమూర్తి,। నిరుపమధ్వాంత శుష్కవనీదవాగ్ని,। అర్కుఁడుదయించె నరుణసంపదుఁడగుచు॥ ౧౨౭॥

వ॥ అంతకుమున్నె రాముండు సంధ్యాదిక్రియలు దీర్చి, గంధమాల్యాంబరాభరణంబులు ధరించి, విభీషణ సుగ్రీవాంగద హనుమత్ప్రభృతుల రావించి, వారివారికిందగినకట్నంబులును భూషణంబులును ముదంబున నొసంగి, యగ్గాగ్నేయముహూర్తంబున సేనల నడువ నియోగింపుండని సుషేణునింబిలిచి మన్నించి మార్గంబు సూపనియమించి,తన తమ్ముల నవలోకించి కుశలవవిజయులును మీరును సకలనృపతులంగదలింపుఁడనిన నమస్కరించి తమతమబలంబులకుం జాటింప వారును, కరవాల ముసల ముద్గర పట్టిస ప్రాస త్రిశూల గదా పరిఘ భిండివాల కఠార క్షురార కఠోర ధనుర్బాణంబులు గైకొని నీల, నల, హర, సంపాతి, అవక్ర, వక్రజిహ్వ, శూలముఖ, రక్తవదన, ఏకపద, కుటిలకేశ,ఉలూఖ,మహాగర్భ, వికృతపార్శ్వాదులగు రాక్షసులును, గవయ, గంధమాదన, గోముఖ, జ్యోతిర్ముఖ, పనస, నల, నీల, అంగద, వేగదర్శి, గవాక్ష, మైంద, ద్వివిద, జాంబవదాది మహాకపినాయకులును, నీల, యవన, పృథు, సంవరణ, ప్రదీప్త, భరత, త్రిభంగ, భీమ, నీలకేశ, సుధీప్త, స్మితాస్యప్రముఖ నిఖిల దేశాధిపతులును, గజహయాందోళన స్యందన బృందంబుల నెక్కి, తమతమ వెంట చతురంగబలంబులు గొలువ, ఛత్రచామరాది నానాలాంఛనంబులు మెఱయ, భేరీమృదంగ శంఖపణవాద్యనేకవాద్యంబులు మొరయ, నేలయీనిన తెఱంగున భూమియందును, వియత్తలంబునందును, పర్వతంబులయందును, తటాకంబులయందును, దిక్కులయందును బట్టుచాలక నెనుబది యోజనంబులపొడవును, నంతియవెడల్పునుగలిగి నిరంతరంబుగా నఖిలబలంబులు నడువంజొచ్చె; భరతశత్రుఘ్న లక్ష్మణ కుశలవ విజయా

దులును, విభీషణ సుగ్రీవాంగదులు నఱువదిసహస్రంబులతో రామచంద్రునిఁ బరివేష్టించియుండిరంత॥ ౧౨౮॥

సీ॥ ముఖమూర్ధ్వలోకాంతమునఁగల యజువక్త్రమునసున్న చెలియతో ముచ్చటాడ। హస్తముల్ ప్రాక్పశ్చిమాచలంబులతోడ నెయ్యంబుమీఱంగ వియ్యమంద। నాభిలవాలాగ్రమాధ్రువమండల సీమతో నందంద చెలిమిసేయ। శాతరోమావళుల్ సరభసలీల నక్షత్రపంక్తులకు బెజ్జములుసేయఁ। బృథుశరీరంబు జగమునఁ బిక్కటిల్లఁ। దనదురవళికి మృత్యువు దల్లడిల్ల। హుంకరించినఁ గులగిరులులికిపడఁగఁ। మించి హనుమంతుఁ డప్పుడే తెంచి నిలిచె॥ ౧౨౯॥

గీ॥ ఘోరవాలంబు దలపోయ మేరువయ్యె। భూరి తారావళులు మొలపూసలయ్యెఁ। గమలినీనాయకుఁడు బొడ్డుఘంటయయ్యె। ననుచు రాఘవునకుఁ దోచె నట్టివేళ॥ ౧౩౦॥

గీ॥ తోచినను దనచిత్తము తొంగలింప। గాఢ్పుపట్టిని సింగారఁ గౌఁగిలించి। చెలఁగి సేనలనొకదరి చేర్పనీవె। యనుచునమ్మినవాఁడ నిన్ను నిలతనయ!॥ ౧౩౧॥

గీ॥ అనుచు సీతయుఁదాను నొయ్యనరథంబుఁ। గరుణనెక్కినఁగని తురంగములవిడిచి। దేవతలు పుష్పవర్షముల్ దివిరికురియఁ। దన శిరోమధ్యమునఁదాల్చెఁ దదిథంబు॥ ౧౩౨॥

గీ॥ మఱియు శతృఘ్న భరతలక్ష్మణులుఁ, గుశల। వాదిపుత్రులుఁ, పౌత్రులు, నర్కసుతుఁడు,। నావిభీషణుఁడును, మిత్రులతనిభుజము। లందు, వీపందునుండి రందందనిలిచి॥ ౧౩౩॥

ఉ॥ డంబుగ సేనలందఱు విడంబముమీఱఁగ రోమరోమకూపంబుల, నద్రిఁజీమగమి బాఁకినచాడ్పున నెక్కి, నిక్కుచుం। బంబిన వేడ్కనుండిరి; శుభస్ఫుటభాషల సన్నుతింపుచున్। అంబరచారులెల్లను జయంబుగనిచ్చిరి దీవనల్ వెసన్॥ ౧౩౪॥

వ॥ ఇట్లాఖిలవాలగంభీర దోస్తంభ విజృంభమాణుండై హనుమంతుండుగొని చనిన, భేరీ మృదంగ కాహళ కఠోర భూరిభాంకార బధి

రీకృత బ్రహ్మాండ కోటియుక్తుండై రాముఁడును గ్రహంబులలోనఁ బ్రకాశించు భాస్కరబింబంబునుంబోలె సకలసేనలలోనఁ దేజరిల్లుచు, రవి గ్రుంకినంతరఁ దపసానదీతీరంబున విడిసి, మఱునాఁడచ్చటివీడ్కొని, సుషేణుండు ముందఱ నడవఁ గ్రమక్రమంబున మహావనంబులును, తటాకంబులును, పర్వతంబులును, దేశంబులునుం గడచి, త్రిజగద్భయంకరంబుగా క్షీరసముద్రాభిముఖుండై రాఁ దొడంగె; అంతనక్కడఁ బ్రతాపలంకారమణుండగు శతకంఠుండు సకలపురోహితామాత్యబాంధవ రాక్షసలోకంబు గొలువ, నిఖిలామర దిశారమణ సముదయంబు గొలువ, నభ్రంకష సింహాసనంబునఁ బేరోలగంబుండు సమయంబున॥ ౧౩౫॥

క॥ చారులు, దిగనర్గళసం। చారులు, నిజనాథహితవిచారులు, స్వకులా। చారులు, రణముఖముల మెఱఁగ। నారయఁగా నేగుదెంచి రవ్వడయ్యెడకున్॥ ౧౩౬॥

క॥ అరుదెంచి రాక్షసేంద్రుని। చరణంబులుగాంచి మ్రొక్కి, చయ్యననుచితం। బెఱిఁగి సభయెల్ల వినఁగను। సరగునఁ దా మిట్లులనిరి శతముఖుతోడన్॥ ౧౩౭॥

క॥ అయ్యా! మీ పంపున మే। మయ్యాతావులకు నేగి యచ్చటివార్తల్। నెయ్యమున నరయుచుండఁగఁ। జయ్యన విపరీతమైన చందము వాడమెన్॥ ౧౩౮॥

క॥ రావణుఁడుఁ దునిమినట్టి మ। హావీరుండగణితంబులగు బలములతో। దేవతలు సంతసిల్లఁగ। మీవలనన్ దాఁకి వెడలె మేదిని యదరన్॥

క॥ మున్నిట్టి కపులఁ జెప్పఁగ। విన్నారము, వానికన్న విస్తారముగా। నున్నవి బలములు, లోకండొకఁ । డన్నిజగంబులను మ్రింగు నలిగినఁ గణఁకన్॥ ౧౪౦॥

క॥ పేరుకొనియిసుకలైనను,। దారావళులైన, వర్ష ధారలనైనం। దోరముగ నెన్నఁదగుఁగా। కా రాముని బలములెన్న నలవియె మాకున్॥

క॥ అందునపొదలుచు మారుతి।నందనుఁ డనువాఁడు మేరునగము

నుబోలెన్। సందడిగఁ బెరిఁగి సేనల। నందఱునెత్తుకొని మృత్యువై యిటవచ్చెన్॥ ౧౪౩॥

క॥ చెప్పిన దేవరమనసున। కిప్పలుకులఁగోపమొదవు; నేమెటులైనం। జెప్పకయుండుట తగదిఁక। నప్పవనజు నెదురనోప రమరులుకూడన్॥

క॥ అటువంటివారె మీపై। నిటవచ్చిరి శూరులెల్ల; నెవ్వరితోడం। గటకటఁ బోరఁగఁదగుకీ మీ। కెటువలె మదిఁదోచునొక్కొ యెఱుఁగముదేవా!॥ ౧౪౪॥

క॥ ఎవ్వరికిని గనఁబడక వె। యెవ్వీరుల నరయుచుండ నప్పుడాకశి పి తాఁ। గ్రొవ్వున నార్చుచు నాకగిరి। జివ్వనఁ గబళించి నలిచెఁ జూర్ణముగాఁగన్॥ ౧౪౫॥

క॥ వానికి నికోటులు, నీ। దానవులును దృణముగాఁగఁ దలఁచిరి మెట్లో। కాని యశక్యంబుఁగార్యము। కానంబడె నది తరింపఁగా నెత్తెఱఁగో॥ ౧౪౬॥

క॥ ఉగ్రించె యాసేనకు। సుగ్రీవుండనెడువాఁడు సారిదిగమితోఁ। విగ్రహము చేయఁ బోదలుచు। నుగ్రనిశై వడిఁబతిత్వమొప్పుగఁ బూనెన్॥

ఉ॥ ఇట్టిబలంబుతోడఁ బరమేశ్వరుడైనను ధిక్కరింపుచున్। నెట్టన రాఘవుండనెడు నిష్ఠురవిక్రముఁడెన్నిరీతులన్। గట్టుతుదం జెలంగు హరిశైవడి నాహనుమంతుమీఁదటన్। గట్టిగనెక్కి వచ్చె నవకంబుగఁ దమ్ములు దన్నుఁగొల్వఁగన్॥ ౧౪౭॥

ఉ॥ వారల, లక్ష్మణుండనెడివాఁడు ధనుర్గుణటంక్రియల్ మహోదారతమిన్నుముట్ట, వివిధస్ఫుటభల్లపరంపరంబుతో। ఘోరతరాహవంబునను గూల్తుశతాస్యునటంచు నన్నతో। సారెకుఁజెప్పుచున్ యమునిదండమునం గనుపట్టెనయ్యెడన్॥ ౧౪౯॥

శా॥ శౌర్యప్రాభవమేర్పడన్ భరతుఁడున్ శత్రుఘ్నుఁడున్ దమ్ములన్। ధైర్యంబొప్పనదల్చి మండుచు, వివాదప్రౌఢిబాణాసనా। చార్యుల్ వీరని దేవతల్ వొగడఁగా, సంగ్రామముం జేయఁదా। మూర్యత్వంబులు పూని రాఁదొడఁగి రత్యంతప్రతాపంబులన్॥ ౧౫౦॥

ఉ॥ రామునినందనుల్, పటుపరాక్రమవంతులు, దేవదత్తసం। గ్రా

మజయోజ్జ్వ, లుగ్రరిపుఖండనశీలు, రనేకసాయక। స్తోమవిశాలతూణగణశోభితబాహులు, తండ్రిఁగొల్చుచున్। హామికవచ్చి రణకుశలవాఖ్యులు దానవవంశవర్ధనా!॥ ౧౫౧॥

ఉ॥ భీషణశౌర్యుఁడై మన విభీషణుఁడు న్నృపుఁగొల్చి, యిమ్ములన్। దూషణచేయుచుం, గణఁకతో నసురావళి తన్నుఁగొల్వ, దు। ర్భాషల మర్మకర్మములు హాయక తెల్పుచు, నంతకంతకున్। రోషము బెంచు చుస్వలయరుద్రునిక్రైవడివచ్చె నందులన్॥ ౧౫౨॥

ఉ॥ అవియటనుండనిమ్మొకమహాద్భుత! మారఘురాముముందటన్। నవజలదంబుచెంగటఁ గనంబడు తీఁగెమెఱుంగురంగునన్ । సవినయలీల నెన్నఁదగు జానకిపేరిటనొప్పుకాంత దాఁ। దివిరి నిజేశుతోడ నరుదెంచుచునున్నది రాక్షసేశ్వరా!॥ ౧౫౩॥

ఉ॥ ఆనునుఁగొప్పు, నాసుమహితాస్య ధగద్ధగ,లాక్షిద్వయం,। బానగ, వావెసందనయనాబ్జదళద్ధళ, లాసునాసికం,। బానదు, మావళిత్రయము, నాకుచదేశనిగన్నిగక్రమం,। బానద, లామిటారములు, నౌర! యొయారము దానికేతగున్॥ ౧౫౪॥

వ॥ అనిమతియు ననేకప్రకారంబుల నెంచింగింప శతముఖుండును గోపారుణితలోచనుండై తనకనుసన్న యొఱింగి పనులు సలుపు దిశారవణుల నవలోకించి॥ ౧౫౫॥

సీ॥ పనిచెద రంభ మీపాలికి ననవిని బలభేదిఁ బొమ్మని సెలవుచేసెఁ। బచనంబుచేసితిఁ బాకయత్నములెల్ల నన నగ్నిఁ గనుసన్న నప్పుడనిచె। రావదేమిర యింత కావరమాయని మొగిదిట్టి యమునిపై మొక్కలించె। సొంపారఁ దనమనసునవచ్చి నైరుతి వరుణులఁ బొండని కరుణఁబుచ్చెఁ। గొలువుకూటంబులూడ్చితిఁ గోరిచూడఁ। బంపుడనవిని పవనునిఁబనిచి, రత్న। రాశులంపిన నలకాధిరాజుమెచ్చి। నౌనరనీశాను నాకమూల నొదుఁగఁజేసి॥ ౧౫౬॥

గీ॥ కొలువుచాలించి రాక్షసకులవరేణ్యుఁ। డందఱను వారిదిక్కులకనిచి లేచి। యంతిపురసౌధమధ్యసింహాసనమునఁ। బరఁగఁ గూర్చుండి పడవాళ్లఁబనిచి యపుడు॥ ౧౫౭॥

వ॥ తనప్రధానులంబిలువంబనుప, వారలును దగినవాహనంబులె క్కివచ్చి ద్వారప్రదేశంబున డిగ్గి దనుజవల్లభునకు వేర్వేరం బ్రణమిల్లి యుచితాసనంబులంగూర్చుండినం గని శతకంఠుండిట్లనియె॥ ౧౫౮॥

సీ॥ రాఘవుండను మహీరమణుండు నాతోడ నాహవంబొనరింతు ననుచుననుజ। తనుజబాంధవులును దరుచరనిచయంబు మీఱి యింతింతను మేరలేక। వచ్చుచున్నాఁడట, వారినందఱఁ దానె హనుమంతుఁ డను ధీరుఁడచటఁదాల్చి। యరుదెంచుచున్నవాఁడట, విభీషణుఁడును మనమర్మములు దెల్పుకొనుచు నృపుని। పజ్జ రాక్షసచతురంగబలముతోడఁ। బూనియరుదెంచెనట, యేమిబుద్ధి మనకుఁ?। జెపుఁడు మీచెప్పినట్లనేఁజేయువాఁడ। ముట్టివచ్చినకార్యంబు మట్టుపడునె?॥ ౧౫౯॥

సీ॥ నావిని చిఱునవ్వు నవ్వుచుమంత్రులు బలికిరి దానవభర్తతోడ। యుద్ధమెవ్వరితోడ నొదవునోయనుచును మామనసులనెప్డు మలయుచుండుఁ। గానిమ్ము మీపంపు గైకొనిపట్టుక నరవానరాదుల నలిచివైచి। వంశహీను నమిత్రవాదిని నవ్విభీషణుఁ జంపి, హనుమంతుఁ జక్కఁజేసి,। రాఘవునిదేవి జానకీరమణి దెచ్చి। కానుకిత్తుము మీకు నిక్కజముగాను। మమ్మెఱుంగవె? మృత్యువుఁగమ్మఁగలము। సంగరంబున కింతవిచారమేల?॥ ౧౬౦॥

సీ॥ పెఱికితెత్తుమె శేషు భీకరదంష్ట్రలు? పుడిసిలింతుమె మహాంబుధులనెల్లఁ?। డెడచేతలోఁ జేతఁ బడమియునాకాశమమృతుమే పొడిపొడియగుచురాల?। మ్రింగివత్తుమెపోయి మృత్యువునైనను? గూలద్రొబ్బుదుమె దిక్కుంభితతుల?। బంధించివత్తుమే పవనునిఁ జలమునఁ? బగులవేతుమె కులపర్వతముల?। తృణముమాత్రము రాముని తేజమెంత?। వారిసైన్యంబులననెంత? వారిదెచ్చు। మారుతాత్మజుఁ డనఁనెంత? శౌరఁగూల్పఁ। దమకు నిమిషంబుపట్టదు దానవేంద్ర!॥ ౧౬౧॥

వ॥ అనియిట్లు ప్రగల్భవచనంబుల దనుజేంద్రుని మనసు రంజిల్లం జేసి మఱియును శౌక్కుఁజందంబుల గదలు సాఁచుచుఁ బరిఘంబులు ద్రిప్పుచు ముసలంబులూఁచుచుఁ బరశువులెత్తుచుఁ దోమరంబులు సూఁపుచుఁ జాపంబులం గుణధ్వనులు గావింపుచు శరంబులేర్చుచు మిన్నుమోగ

లనార్చుచు ననేక రాక్షసులు సమరంబున కత్తాడుచు నిల్చిన నచ్చెరు వంది, యగడ్తలుచక్కఁజేయించి, రసాతలంబుముట్ట బలంబునింపించి, నవప్రాకారంబులు సవరింప నియమించి, సకలద్వారంబులం గార్చిచ్చులంబోలిన దానవులం బదికోట్లనుంచి, మొగసాల నఱువదిలక్షలతోనుండుమని స్థూలకంఠుని నియోగించి, కిన్నర గంధర్వ సిద్ధవిద్యాధర గరుడ నిర్జరపన్నగాదుల కభేద్యంబుగావించి, కొలువుచాలించి, ప్రధానులంబంచి, తానును దనతల్లియగు చిత్రగంధిపాలికింజని తద్వృత్తాంతంబంతయు నివేదించి యిట్లనియె॥ ౧౬౨॥

ఉ॥ వచ్చెడివాఁడు మర్త్యుఁడట, వానికిఁదోడట కోతిబారాగిన్,। వచ్చి చతుస్సముద్రములవార్యత వారట దాఁటి యీడకుం। జెచ్చెర నేగుదెంతురట, సేనలు దామును ఘోరమైన కా। ర్చిచ్చు పయింబడన్ శలభసేనగడంగినయట్లు కాదచే॥ ౧౬౩॥

చ॥ అదియునుగాక పంక్తిగళుఁ డారఘురాముని దేవిఁదెచ్చి తాఁ। దుది సుఖవృత్తి లేక మఱిదుర్ంగెఁ రఘూద్వహుఁ డెప్పుడుం దగన్। సుదతిని గూడివచ్చెనట; చోద్యముగా నటుగాన వానిపె। ల్లదరఁగఁజంపి సీతఁగొనుదందఱుమెచ్చఁగ శాశ్వతంబుగన్॥ ౧౬౪॥

చ॥ అనవిని భీతినొంది తనయాత్మజుఁగన్గొని చిత్రగంధి యి। ట్లను వకటా! తనూభవ! దురాత్ములకైవడి నిట్టివాక్యముల్। కనికరమింతలేక పలుకందగునా? రఘురాముభార్య నీ। జననిసుమయ్య! యన్యసతిచాడ్పునఁ జూడకు మెన్నిభంగులన్॥ ౧౬౫॥

ఉ॥ రాముడు మోక్షకర్త, యలరాముని దేవి రమావధూటి, యా। రాముఁ జెనంకిగాఁడె మన రావణముఖ్యనిశాటులెల్ల సం। గ్రామమునం దెఁగూలుట, పరామరిసింపుము మర్త్యవేషుఁడై। భూమినిఁబుట్టెఁగాని రఘుపుంగవుఁ డాదిని విష్ణుఁడేసుమీ॥ ౧౬౬॥

వ॥ అనిమఱియు ననేకవిధంబుల నతండవతారంబులు నలువువిధంబులును, మహిమాదరంబులును, తద్రక్షణప్రకారంబులును, సీత యాదిపరంజ్యోతియగుటయును, తదీయసామర్థ్యంబును నెఱింగించి వెండియు నిట్లనియె॥ ౧౬౭॥

గీ॥ ఘనుని రాముని మానవుఁ గాఁ దలంప। వలదు; దాతఁడు పూనిన వార్ధులెంత?। కోటలన నెంత? నీవను మాటలెంత?। అతనికివి యెల్ల నడ్డమే? యక్కటకట!॥ ౧౬౮॥

గీ॥ వెలయు నజునివరముల గర్వింపవలదు। దట్టిబ్రహ్మను బుట్టించు నతఁడె యితఁడు। అట్లుగావున నాదేవుఁడలిగెనేని। పద్మజుని యీవు లెందుకుఁ బనికిరావు॥ ౧౬౯॥

వ॥ అదియునుంగాక వరంబులనుకూలంబులైనను నీవు విరించిని గోరునప్పుడు పురుషులచేఁ జావులేకుండ నడిగితివిగాని సతులఁ దలంప నేరవైతివి; అదియెప్పుడు నాహృదయంబునఁ దవిలియుండు; రాముఁడు సీతాసమేతుఁడై యరుదెంచుకారణం బేమొకో యెఱుఁగరాదు; ఆ యమ్మ మహామాయగాని సామాన్యమానవకామినిగాదు; యిక్కలహంబుమాని యప్పురాణపురుషుండగు రామచంద్రుని కెదురుగాఁ జని శరణుచొచ్చి బ్రతుకుట మహాకర్తవ్యంబని పెక్కుదెఱంగులం దెలుప, రోగికిఁ బథ్యంబు రుచింపని తెఱంగున నమ్మాటలు చెవిసోఁకక చూత మెట్లయిన నేమిభయంబని దిగ్గనలేచి చని సమరప్రయత్నంబున నుండె నంత రామచంద్రుండును నక్షత్రనిచయంబుల నడుమఁ జెలువమరు సంపూర్ణచంద్రుని ధిక్కరింపుచు సకలసేనామధ్యంబున రాఁదొడంగెనని వినిపింపఁ బార్వతీమహాదేవి యటమీఁదివృత్తాంతం బేమయ్యెనని నిజేశుండగు మహాదేవునిం బ్రార్థింపుచునుండెనంత. ౧౭౦॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమదేయకూర్తినివాస, లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్ష సంప్రాప్తమహాకవిత్వవిద్యాపారీణ, సుమహితాంధ్రగీర్వాణభాషాప్రవీణ, సంగీతలక్షణధురీణ, సకలవిద్వన్మిత్రా, త్రేయసగోత్రపవిత్ర, ధర్మనార్యపుత్ర, నిఖిల మహీసురాశీర్వాద ప్రవర్ధమాన భాగధేయ, సకలనృపవిధేయ, వినయవిధేయ, మద్దననామధేయ ప్రణీతంబైన

సీతావిజయంబను మహాప్రబంధంబునందు

ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు.

సీ తా వి జ య ము.

తృతీయాశ్వాసము.

గీ॥ శ్రీకరణకార! రాజ్యలక్ష్మీవిహార!। హార గోక్షీర హీర నీహార
కార। తారకాధీశ తార భూధర తుషార। సారకీర్తి విహార! పోచమ
నృపాల॥ ౧॥

వ॥ అవధరింపుమంతఁబార్వతీదేవికి మహాదేవుండిట్లనియె; అట్లు
సకలగుణాభిరాముండును, రమణీయఘనశ్యాముండును, సామాదిశ్రు
తసంపన్నుండును, ఆపన్నజనకల్ప మహీజాతుండును, మహీజాధినా
థుండునగు రఘువల్లభుండు హనుమచ్ఛిరోమధ్యంబున సకలసేనాస
మేతుండై వచ్చివచ్చి॥ ౨॥

మహాస్రగ్ధర॥ కనియెన్ రామక్షితీశాగ్రణి యచట మహోదాత్తుఁ
డదీపింపఁ జంచ। ద్ఘనసర్పగ్రాహనక్రగ్రకమఠ విలుఠద్గాఢ పాఠీన
కల్లో। లనటచ్ఛైవాలభాస్వల్లసదసిత కల్హార రాజీవషండో। త్కట
దుద్ధూతాస్యదృక్చక్ర బకముఖ రుతాక్రాంతభద్రున్, సముద్రున్॥ ౩॥

గీ॥ అలరి యీరీతిఁ గనుఁగొని యనుజతనుజ। దనుజ మనుజ వనచ
ర సంతతులుగొల్వ। నఖిలవాద్యధ్వనుల్ మిన్ను నదరఁ జేయ। రాఘ
వుఁడువచ్చె దుగ్ధాంబురాశికడకు॥ ౪॥

వ॥ ఇట్లు రామభద్రుండు సుధాసముద్రతీరంబుఁ దోరంబుగాఁజే
ర మారుతనందనుండు సంతుష్టాంతరంగుండై తనశిరోభాగంబున, వీ
పున, దేహంబుననుండిన రాఘవసీతాదులను, భరతశత్రుఘ్నులను,

లక్ష్మణవిభీషణులను, సుగ్రీవాంగదప్రముఖుల నందఱ వీక్షించి, రఘువరు నకుఁ బ్రదక్షిణంబు గావించి నమస్కరించి, పురోభాగంబునఁ గరం బులుమొగిడ్చియున్న మరున్నందనునవలోకించి, తననయనంబులఁ గరు ణారసహర్షంబులు దొరుఁగ నతిసమధురవచనంబుల నిట్లనియె॥ ౫॥

గీ॥ అన్న పవనజ! నీమహోత్కృష్టతంబు। పెంపుసొంపిక నెట్లు ను తింపవచ్చు?। నేమొసంగినఁ దీఱునె నీఋణంబు?। అనుచు దీవించె శుభ దవాక్యముల నపుడు॥ ౬॥

సీ॥ సీతయుఁ దనవిభు చెవిసోఁక హనుమంతు నెలమిమై వీక్షించి యిట్టులనియె। నవ్వేళ రావణుండట్లువనంబునఁ గఠినదైత్యస్త్రీలఁ గాపు వెట్టి। బాధ గావింప,నత్యంతఁ బాయునట్టిదుఃఖంబునవాఁలి దేహంబును ఱచి। ప్రాణంబులెల్ల వెళ్ళెడుసమయంబున నరుదెంచి, రాము జయం బుఁజెప్పి। జీవములునిల్పి,రక్కసు శిక్షఁజేయఁ బూని,। పతినిఁగూర్చెదననిచాలఁ బ్రతినఁజేసి,। మరలఁజని నాయకునకు నేమనుటఁజెప్పి,। యబ్ధిబంధించి, సకలసైన్యములఁదెచ్చి॥ ౭॥

గీ॥ శాత్రవులనెల్లఁ జంపించి, జనవరేణ్యు। చే విభీషణుఁ గరుణింపఁజేసి, పిదప। నన్ను నావిభుఁగూర్చితివన్న! యెచటఁ। గన్న నీవంటి బంధుండుగల్గఁడె మాకు?॥ ౮॥

చ॥ అనవిని మోదమంది మరుదాత్మజుఁ డానృపతిన్, ధరాసుతం। గనుఁగొని యేను మీమహిమఁగాదె తరించితి నెల్లభారముల్;। వినుతి కి నెంతవాఁడ? నవివేకిని, మర్కటుఁడన్, మహాత్మ! మీ। యనుమతిఁ జే సి యెట్టిపనులైనను సాధ్యముగాక తక్కునే॥ ౯॥

ఉ॥ ఎల్లనిలింపవర్గములు, నెల్లనిశాటులు, నెల్ల రాజులున్,। ఎల్లవ నేచరుల్వొగడ, నెల్లమునీంద్రులు సంతసిల్లఁగా,। నల్లనమీరుచూడఁజ తురబ్ధుల వాలము సాఁచి యందుపైఁ। బెల్లుగ సేననెల్ల నడిపింతుఁ, దలంకకు రాఘవేశ్వరా!॥ ౧౦॥

చ॥ అనవిని రాముఁడిట్లనియె నద్భుతసంభ్రమముల్ పెనంగఁగా। ననిలజ! నీవుగల్గ నులుకందఁగ నేటికి! నెల్ల సేనలన్। ఘనముగఁజేర్పుము

క్కడరి గ్రిపుటన, నవ్వలికార్యమెల్ల నే। నొనరఁగఁ జక్కఁ బెట్టెద మ
దుగ్రశరంబుల నాహవంబునన్॥ ౧౧॥

ఉ॥ ఈవనధుల్ దరింపఁజను నెల్ల తెలుంగుల, నందుమీఁదటన్। దేవ
మునీంద్రులన్ ధరణిదేవతలున్ జయసిద్ధిగా వెసన్। దీవెనలీయ దైత్యు
నివధించెద, మానులనెల్లఁ బ్రోచెదన్;। దేవబుధప్రియాత్ముసరుఁ దీరని
కార్యములెవ్వి చెప్పుమా?॥ ౧౨॥

ఉ॥ ఎవ్వఁడు విప్రవర్గముల కెగ్గొనరించు నతం డిహంబునన్। ద
వ్వగుఁ; జేయుకార్యము వృథాయగు; మోక్షఫలంబు దూరమౌ;।
యెవ్వఁడు విప్రవర్గమున కెగ్గొనరింపఁడతండిహంబునన్। మవ్వముగా
సుఖించును; క్రమంబున మోక్షఫలంబులుంగనున్॥ ౧౩॥

ఉ॥ కాన మహీసురావలి నకారణ మీశతకంతుఁ డేఁచును। గాన
జయంబులేదు; మృతిగల్గుట సిద్ధమె యెన్నిభంగులన్;। మానిజనప్రియం
బు గరిమన్మన కెప్పుడుఁ గల్గుఁ గావునన్। దాననచేసి యుద్ధమునఁ దప్ప
దు గెల్పు హనూమదాహ్వయా!॥ ౧౪॥

గీ॥ జాగు సేయకుమిఁక, సురల్ సన్నుతింపఁ। బనుపు బలములనెల్ల,
శుభశ్చ శీఘ్రి। మనెడివాక్యము నిజమని యాత్మ నిలుపు,। ప్రతినచేపట్టి
కీర్తులు బడయుమనఘ!॥ ౧౫॥

మ॥ అనినన్ జువ్వున మిన్నుముట్టి ధృతిమై నందంద లంఘించి, చ।
య్యన రామాంఘ్రియుగంబునంబడి తదీయాజ్ఞావిశేషంబునం। దనపై
నిర్జరులందఱుం గుసుమముల్ దట్టంబుగాఁ గుర్వ, నా। య్యననాక్సైన్ర
విప్రత్రముఖ్యాకపు లాహాయంచు దీవింపఁగన్॥ ౧౬॥

శా॥ దేహంబభ్రముసోఁకఁ బెంచి సితవార్ధిన్ డాసి, సైన్యావళుల్।
హాహాకారము సేయ, రాఘవుఁడు దా నానందముం బొంద, నుత్సా।
హంబొప్పఁగ భూరివాలమప్పు డుద్దామప్రతాపంబునన్। బాహుల్ ద్రి
ప్పుచు దుగ్ధవారినిధిపైఁ బ్రత్యర్థులుల్కన్ వెసన్॥ ౧౭॥

వ॥ ఇవ్విధంబున బలవంతుండగు హనుమంతుండు దిగంతవిశ్రాం
తయశస్సాంద్రుండై, కృతాంతునిపోలిక నంతకంతకుఁ బంతంబున ధి

క్కరించుచుఁ దనవాలంబు యోజనశతద్వయంబు పొడువును, నేఁబది యోజనంబులవెడల్పునుంగలుగ నిక్కించి కలశాబ్ధిపైఁ బఱపి, బ్రహ్మేంద్రులును, గరుడ గంధర్వ యక్ష రాక్షస కిన్నర కింపురుష సిద్ధ విద్యాధర బృందంబు లందంద నవలోకింపుచు నక్కజంబుగాఁ బెక్కువిధంబుల నుతింప, గదాహస్తుండై మేరునగంబుచందంబునఁ దత్తీరంబునఁ దోరంబుగాఁ గదలకనిల్చి చెలఁగుచు నెల్లదళంబులఁ గదలుండని పెద్దయెలుంగునఁబలుక, రామభద్రుండును మహాశ్చర్యంబున సీత మొగంబును, లక్ష్మణుదిక్కును జూచుచు ననేకవిధంబుల వినుతింపుచు, సుగ్రీవాంగద జాంబవత్సుషేణాదులు ముందఱఁ దోఁకపై వేఁకనఁడువఁబడమిఁ ద్రోఁడును జానకీసమేతుండై పుత్రపౌత్రసహోదరనిచయంబు పరివేష్టించి యరుదేర జయజయధ్వనులతోఁ జనుచుండె; వెనుకొని సకలదళంబులు రాఁదొడఁగె నాసమయంబున॥ ౧౮॥

సీ॥ వనధిలోపలఁ గుభుల్లనఁ గొందఱుఁబికి యొయ్యనఁజనిరటుచల్లులాడుకొనుచు। గగనభాగమున నొక్కటఁ గొందఱరిగిరి మేటివేల్పులచేత మెప్పుఁగొనుచుఁ। గుప్పించి దాఁటఁగాఁ గోరికొందఱు పెల్లు లంఘింపఁదొడఁగిరి లఘువుమెఱసి। పవనజువాలంబుపైఁ గొందఱేగిరి పెక్కుచందంబులనిక్కుకొనుచు। రథములును,గంధకరులుఁ, దురంగతతులుఁ। బొంక మొప్పఁగ నేగె, నిశ్శంకతోడ। నతనిఁబొగడుచు నందంద నాడుకొనుచు। నడువఁజొచ్చిరి కొందఱందముగనపుడు॥ ౧౯॥

గీ॥ సీతకవ్వేళ రాముండు చెయ్యిసాఁచి। ఘనఝషగ్రాహ కర్కట కచ్ఛపములఁ। జూపుకొనుచును వేడ్కతో సుమహితాండ। జాళి నిష్ఠురకలకలంబచటవినుచు॥ ౨౦॥

శా॥ ఈరీతిం గపిసైన్యముల్ గొలువఁగా, నింపొందు సీతావధూ। టీరత్నంబును, దమ్ములుం, దనయులున్ రీవిం ముదంబందఁగా,। శ్రీరాముండసమానవిక్రమమునన్ క్షీరాబ్ధి దాఁటప్వలన్। ధీరోదారత నిల్చె నిర్జరతతుల్ దీవింపఁగాఁ జెచ్చెరన్॥ ౨౧॥

ఉ॥ చేరిరి వానరోత్తములు, చేరిరి జాంబవదాది ముఖ్యులుం,। జే

కవిభీషణుండుఁ దనసేనలతో, సకలక్షితీంద్రులుం। జేరిరి, ఘోటకం
బులును సింధురబృందములున్ రథంబులుం। జేరె, మరుత్సుతుం డొకఁ
డుచిక్కు సమస్తదళంబులచ్చటన్॥ ౨౨॥

మత్తకోకిల॥ మారుతాత్మజుఁ డిట్టిరీతి సమస్తసేనల నొయ్యనన్।
భూరివాలముమీఁదఁబుచ్చి, యపూర్వవిక్రమశీలుఁడై। ధీరతం దనతోఁక
మెల్లనఁదీసి, పువ్వులవానబృం। దారకుల్ గురియింపనిల్చె ముదంబు నె
క్కొన నత్తఱిన్॥ ౨౩॥

చ॥ రఘుపతి తన్నుఁజూడఁగఁ బరాక్రమపూరయవించు, ధీరసా।
రఘనశరీరుఁడైన కపిరాయఁడు చేరువనున్నకొండపైఁ। లఘుగతినెక్కి
నిక్కి కుతలంబువడంకఁగనార్చి, దోర్బల। ప్రఘటితకీర్తిశాలియని భా
నుజముఖ్యులు సన్నుతింపఁగన్॥ ౨౪॥

చ॥ నగుమొగమెత్తి, భానునిఁజెనంకఁగఁ దోఁకఁగదల్చి, బాహు
వుల్ దగఁజళిపించి, యంఘ్రులుచితస్థితిఁ గూడఁగఁబెట్టి, జువ్వనన్। న
గముపఱంకఁదూఁగి, వదనంబు బిగించుచు రామచంద్రు, భూ। రిగు
ణుఁదలంచి దాఁటె బలుత్రెక్కులనొప్పు సురాద్రికై వడిన్॥ ౨౫॥

చ॥ అపుడు సమస్తలోకములు నల్లలనాడెఁ; భయంబు పెంపుచేఁ
నపుడు మహానిలంబు జగమంతయు నిండెఁ; దలంచిచూడఁగా। నపుడు
పయోనిధుల్ గలఁగె; నల్లన దేవతలాశతానను। డపుడె యణంగెనం
చు ముదమందుచునుండిరి మాటిమాటికిన్॥ ౨౬॥

ఉ॥ పావనియున్ వనేచరులు ప్రస్తుతిసేయుచుఁ దన్నెదుర్కొనన్।
వావిరినేగుదెంచి, తనవల్లభుఁడైన రఘూద్వహున్, ధృతి। గ్రావకు
లేంద్రుఁజూచి ప్రాసగంబ్రణమిల్లి, కరాబ్జయుగ్మమున్। తీవిగఫాలమం
దు ఘటియింపఁగఁజేయుచు నిల్చె ముందటన్॥ ౨౭॥

ఉ॥ అంతటరాముఁడుం బటుదయారసముబ్బఁగఁ జూచి యాహ
నూ। మంతుని, శాంతునిన్, సుజనమండనచారువనీవసంతునిన్। వింతగఁ
గాఁగిలించి, కడువేడుక దీవనలిచ్చి, నాఁటికిం। బంతముతోడ నిల్చెఁ
దనపజ్జను సీత చెలంగుచుండఁగన్॥ ౨౮॥

వ॥ ఇవ్విధంబున రఘుకులేంద్రుండు సకలసేనాసమేతుండై నాఁటికచ్చటనిల్చి, మఱునాఁడు ఘృతసముద్రంబును, మూఁడవనాఁడు దధినిధియును, నాలుగవనాఁడు సురాంభోనిధియును గ్రమక్రమంబున హనుమదాభీలవిశాలవాలంబుపైఁ గడచి, జానకియుండాననుబవనసుతుని శిరోమధ్యంబున రథంబుపైఁ దేజరిల్లుచుఁ బ్రతాపలంకాలంకార ప్రాకారద్వారకవాట పరిఘాచమత్కార భర్మహర్మ్యప్రాసాద గోపుర శాతకుంభకుంభగంభీరవారణ రథతురంగభటబృందంబులంగల విశేషంబులు నక్కజంబుగాఁ బెక్కుచందంబుల నవలోకింపుచుఁ జనునప్పుడు, సకలదిక్కులయందును బిక్కటిల్లుచు, భూనభోమధ్యంబున నిరంతరంబుగానిండి బలంబులరుదెంచి శతకంఠునిపురంబుడాసి, కాహళమృదంగ ఢక్కాముఖబహువిధతూర్యనాదంబులు ఘోరుకలంగ, మనుజదనుజశాఖామృగ వాహినీసమూహంబులతో రఘునాయకుండు విడిసె; బలంబులునుం దగినయెడలనుండిరి; విభీషణ సుగ్రీవాంగద ముఖ్యులు రామునిచేరువనుండిరి; భరతశత్రుఘ్నలక్ష్మణకుశలవవిజయాదులు సేనాసమేతంబుగా సీతంబరివేష్టించి, రామునిం గొలిచియుండిరి; రఘువరుండును బట్టణంబు నెట్టన ముట్టడివేయనూహించి విభీషణ సుగ్రీవాంగదజాంబవన్మరున్నందనానుజానుమతంబున॥ ౭౯॥

గీ॥ దక్షిణద్వారమున నీవు దక్షిణేశు। కరణి, వానరబలమసంఖ్యంబుగొలువ। మెండుకొని పట్టువదలకయుండుమనుచు। నంగదునిఁబంపె నప్పుడత్యద్భుతముగ॥ ౮౦॥

గీ॥ వివిధభంగులఁ బడమటి గవనియందుఁ। గూరభల్లూకములు నూఱుకోట్లుగొలువ।నప్రమత్తుండవైయుండుమనుచుజాంబ।వంతునటఁ బంపెఁబటుబలవంతముగను॥ ౮౧॥

గీ॥ అగచరోత్తములరయనూఱర్బుదములు। నేర్పుతోడుత మిముఁ గొల్వఁదూర్పుదెసకుఁ। జనుఁడు మీరని గోముఖపనసవృషభ। శరభులనుబంపె సంగరోత్సాహమునను॥ ౮౨॥

గీ॥ అంతమిగిలినసైన్యంబునల్లనొక్క। మూఁకగావించి వారినిమ్ము

లనొసంగి। కదలుమనుచును శత్రువుల్ కళవళింప। నుత్తరంబున సుగ్రీవు నునిచె నపుడు॥ ౩౩॥

చ॥ వరుస విభీషణుం గొలిచి వచ్చిన దైత్యులఁ గొమ్మకొమ్మకొ। క్కెరఁ బురికొల్పి, వారలను గావఁ బ్రధానులఁ జూపి, యెల్లభూ। వర నివహంబులం బిలిచి వాహినులల్పములైనచోట మీ। రరయుచు నుండుఁ డీయనుచు నల్లనఁ దా నియమించె నెంచఁగన్॥ ౩౪॥

ఉ॥ అందఱ నన్నిదిక్కుల రయంబుగ నేర్పఱపం, గణంకతోఁ। గొందఱు గడ్డలూడ్చుచును, గొందఱు కొమ్మలు కూలవ్రేయుచుం,। గొందరు దటపాటముఁ గుంజర యూధము రీతిఁ ద్రోయుచుం,। గొందఱు గర్భముల్ వగులఁ గ్రొవ్వున నార్చుచునుండి రత్తఱిన్॥ ౩౫॥

సీ॥ ఆసమయంబున నవనీశుఁ డగు రామచంద్రుఁ డల్లన విభీషణుని జూచి। యమ్మహాకుశలుని యనుమతిఁ గైకొని మంతుకెక్కిన హనుమంతుఁ బిలిచి। సేనలమ్మును జేర్చితి విచట నీకృప నెల్లపనులు దిగ్విజయమయ్యె। నిటమీఁది కార్య మేనెన్నిభంగుల నైన ఘటియింపఁ జేయుదుఁ గాండములను। గాననింతట నాశతకంఠుబుద్ధి। యెట్టిరూపున మెలఁగునో యెఱుఁగరాదు। రాయబారంబు తరుచరరాజ! నీవు। పోయివచ్చుటఁ గార్యంబు పొసఁగు ననుచు॥ ౩౬॥

గీ॥ ఎల్లి పుష్యమి యాత్రకు నిది జయంబు। రమణనీ పేరఁ జంద్రతారాబలములు। గలిగియున్నవి చని శతకంఠుఁ జూచి। మమ్ము నెఱిఁగించి చయ్యన రమ్ము పొమ్ము॥ ౩౭॥

గీ॥ వనజసంభవుఁ డొసఁగిన వరములకును। మదిమదింపకు మనిపలుక్కుమతి మదించి। పోరనాచేత దగ్ధులై పోయినట్టి। దశముఖానేక దైత్యులఁ దలఁపుమనుము॥ ౩౮॥

గీ॥ లీలఁ బురుషులచేఁ జావులేకయుండ। బ్రహ్మఁ గోరితినని వాఁడు బలికె నేని। మించి యిచటికి నేనరుదెంచినట్టి। రాక తలపోయు మనుమయ్య! యోకపీంద్ర!॥ ౩౯॥

గీ॥ వెఱచెనేనియు నిప్పుడే శరణుచొచ్చి। మనుట మేలని యెఱిఁగిం

వువనచరేశ!। శరణుచొచ్చినవెనుకనా ధరణిసురలఁ। జేయుదుండగము
లు మదిఁజేర్చననుము॥ ౭౦॥

క॥ చనుమని పంఛినననలరుచు। హనుమంతుఁడు, రిపుకృతాంతుఁ డ
నుపమవిద్యా। ధనవంతుఁడు, బలవంతుఁడు। జనవల్లభు చరణపంకజ
ములకు నెఱఁగెన్॥ ౭౧॥

వ॥ ఇవ్విధంబున నమస్కరించిన నమ్మహాత్ముండు దీవింప నచట వీ
డ్కొని, తానరిగెడి మార్గంబుననున్న సుగ్రీవున కెఱింగించి, అనుపవ
చ్చిన విభీషణునునిచి, సకలవానరదానవ మానవనిచయంబులు జయజ
యధ్వనులు గావింప నరిగి, ద్వారంబులంబలిసియున్న మహాదానవులఁ
బరికింపుచు నదృశ్యశరీరుండై నవప్రాకారంబులు గడచి, తనమహాకా
రంబుఁ గొందఱుగని పఱచెడి విధంబుఁజూచి నవ్వుచు, నరయవచ్చిన
వారలహుంకరింపుచుం జనిచని పట్టణంబువీక్షించునప్పుడు॥ ౭౨॥

గీ॥ అలరునప్పురిరమ్యహర్మ్యాగ్రశాత। కుంభకుంభవ్రజంబులఁగొ
మరుమిగులు। ప్రకటజాంబూనదాంభోజముకుళములను। సరసమగున
ట్టి మానససరసిఁబోలె॥ ౭౩॥

గీ॥ ఇట్టిపట్టణంబు నింద్రునిస్వర్గ వడి। నేలుచుండకీతఁడేలకొర్వె?। ఘ
నతకలుగుటకును వినయంబు భూషణ। మదియులేమి జన్మహానిగాదె?॥

వ॥ అనిమెచ్చుకొనుచు మఱియునుంజనిచని మరకతనీలప్రవాళ మౌ
క్తికవైడూర్య పుష్యరాగాద్యనేక రత్నఖచితా గ్రభంకష సింహాసనం
బున నాఱుతలలు, నిన్నూఱుకరంబులును, మిన్నుముట్టిన పొడువునుంగ
లిగి, గరుడగంధర్వ సిద్ధవిద్యాధరకిన్నర కింపురుష దేవదానవోరగాప్త
దిశారమణ శిరశ్శోభితంబగు తలాటంబుఁగాలంద్రొక్కి నిక్కుచుఁ, జె
ఱలువట్టిన దేవ భూదేవయోషాసముదయంబులు కన్నులనశ్రువులొలు
క నులుకుచుం దగినపనులుసలుపఁ, బ్రధానులుందానును గొలువున్నశ
తముఖు నవలోకించి మహాద్భుతంబు నొంది, రావణునకు నితనికి ననే
కాంతరాంతరంబని తలపోయుచు నవార్యధైర్య గాంభీర్య ధుర్యుండై
డాసి, తదీయసింహాసనంబునకుఁ బురోభాగంబునఁ దనవాలంబు దివి

సోఁకఁ బెంచివీఁకం జుట్టితదగ్రంబున నమ్మహాదానవేంద్రునికంటెఁ బొడవుగాఁ గూర్చుండిననతని దారుణాకారంబు శతకంఠుండు గాంచి యాశ్చర్యంబును, భయంబును, నభిమానంబును, గోపంబును బురికొనంగఁ జింతించి యమ్మహావీరునకిట్లనియె. ౪౫

శా. ఏరా! యోరి వనేచరాధమ! భయంబింతైననుల్లేకపా। కారంబుల్ వెసదాఁటు టెట్లు? మఱివీకం దాఁటి దుర్భీషణా। కారం బొప్పఁగ వచ్చు టెట్లు? తగ నల్కన్ వచ్చి నాముందటన్। ధీరత్వంబున నిల్చుటెట్లు? లివి చింతింపన్ మహాశ్చర్యముల్. ౪౬

శా. ఎవ్వాఁడంపిన నెట్లు వచ్చితివి? నీవెవ్వాఁడ? వెవ్వానికిన్। మవ్వంబై యుదయించినాఁడ? విటకే మార్గంబున న్వచ్చితీ?। వెవ్వం డింతటి రూపసంగ? మఱి పేరేమందు? విన్పింపరా। యివ్వీటం గల దానవుల్ గదునినున్ హింసింతు రిట్లుండినన్. ౪౭

ఉ. ఎవ్వనిఁ గొల్తు? వాతఁడన నెవ్వఁడు? దోర్బలమొప్ప యుద్ధమం। దెవ్వని గెల్చె? నింక తఁడు నెక్కడ కెక్కడ కేగు దెంచెనో?। జవ్వన మత్ప్రతాపములు చూడఁగ నూరకె నిన్నుఁ బంపెనో?। యివ్విధ మెల్లఁ జెప్పఁగదరా, దివిఁ జూచెదవింత గర్వమా! ౪౮

వ. అనినవిని మహాశూరుండగు మరుత్కుమారుండు నిశ్శంకనిరాతంక మనఃపంకజుండై ప్రతాపలంకారమణుండగు శతముఖునిం జూచి యుఁ జూడనివిధంబున నిరాకరింపుచు నిట్లనియె. ౪౯

గీ. ఓరి దనుజాధముఁడ! వినరోరి రాము,। నప్రతిద్వంద్వశౌర్యు, నాహవవినోదుఁ,। బరమధార్మికు, జానకీప్రాణనాథుఁ,। ద్రిభువనాధీశు నధికులు దెలుపవినవె? ౫౦

సీ. ఎఱుఁగవె రావణు శిరములు పదియును ధరణిపైఁ గూల్చు ప్రతాపమహిమ?। యెఱుఁగవె కలనిలో నలఘుబలోద్దీర్ణు, నకుంభకర్ణు గీటణఁచు విధము?। తలఁపవె యింద్రజిద్దారుణాద్రినిఁ గూల్చు భూరిదోర్దండదంభోళిఘనత?। తెలియవె లంకకుఁ దనిలి విభీషణుఁ బట్టంబు గట్టిన పటువివేకి?। నట్టిశాత్రవసంహారుఁ, డారఘూద్వ। హుండె మాస్వామి;

యతనికి నూడిగములు| సేయుచుందుము నేమొదల్ చేసి పెక్కు| వనచ
రులము, మహీసురావనచరులము|| ౫౧||

క|| నాతండ్రి వాయుదేవుఁడు,| నాతల్లిదలంపనంజనాదేవి, మదా|
ఖ్యాతంబు హనుమఁ డందురు,| భూతలపతిఁ గొల్తు జయముఁ బొందెడి
కొఱకై|| ౫౨||

సీ|| ఏలికపనిబూని యేలంక కరుగుచోఁ గంధి దాఁటితినొక్క కా
ల్వకరణి| వనమెల్ల బెఱికి రావణుకుమారుని నక్షు ధాత్రిఁగూల్చితిఁ దృణ
మాత్రముగను| దశకంఠుపుర మెల్ల దగ్ధంబు చేసితి దివిజులో హోయని
ధృతినుతింపఁ| బట్టవచ్చినవారిఁ బట్టపురాజునై పెలుచ దండించితిఁ బెక్కు
గతుల| మరలివచ్చుచు లంకిణి యురముద్రొక్కి| జలధిలంఘించి జానకి
జయముచెప్పి| నట్టిశూరుండ, నిప్పుడు నట్లనిన్నుఁ| జూచిపోవచ్చినాఁడ
రా నీచహృదయ!|| ౫౩||

ఉ|| వంచనలేక మోచికొని వచ్చితి సేనలనెల్ల వేగ; దాఁ| టించి
తి నాల్గువార్ధులును శ్రీవిగ వాలముమీఁద; వాఁడె యే| తెంచె రఘూ
ద్వహుండు తనదేవియుఁ దానును నిన్నుఁ జంపఁగా;| నెంచఁగ నీకు
దిక్కు ధరనెవ్వఁడు? చూడుమిఁకోరి దుర్మతీ!|| ౫౪||

చ|| అనవిని యప్పుడిట్లనె శతాస్యుఁ డిదేమిర యోరి! దూత నే|
మనఁ జనదంచునున్నఁ బలుమాఱును రాముఁడు గీముఁడంచు న| మ్మను
జకులాధమున్ వినుతిమారొక్కనిచేసెద, విట్లు వాఁడు చే| సినపని నా
భటుండొకఁడు సేయు నిమేషములోనఁ జూచినన్|| ౫౫||

సీ|| క్షుద్రమానవుఁ జెప్పె సుకృతాత్ముఁ డనుచును బెక్కులువలికెదు
వెఱ్ఱికోఁతి!| యెట్టిధార్మికుఁ డురా యింతినిఁ దాటక నణఁచి పిన్నప్రుడె
స్త్రీహత్యఁ జేసె| నొకపాఁతవిలువంచి వికలంబుగావించి యిలమహా
దేవునకాగ్గుచేసె| నాతికై నిష్కారణంబుగా నవ్వాలిఁ బడనేసె నత్యం
తపాపమొదవ| నట్టికాంతాజనాంతకు, నట్టిశైల| జాధిపద్రోహి, న
ట్టి మహాఘచిత్తుఁ| జెప్పనేమున్న, ఁడిఁకనీవు చేరినట్టి| వార్త విన్పింపఁగ
దగోరి వదరులేల?|| ౫౬||

సీ॥ అనవిని మది నాగ్రహంబంది శతకంఠుతోడ నిట్లనె మరుత్సు తుఁడు గదిసి। యాదిదేవుని, దేవతారాధ్యు, ననఘాత్ము, శ్రీరాఘవుని నిందచేసితేని। యాయువు దుర్లింగు నీకనుమాన మికఁ లేదు, దివిజులుచె లఁగి నిద్రింతురికఁను। అంతంబునను రావణాసురుఁడును రాముని టువ లె దూషించి యిలనుగూలెఁ। గాన నీకును నెడలేదు కాలమికఁను। నర వరుని చేత నీమరణంబు నిజము। దురితవర్తివి, దేవతాద్రోహివరయ। నిన్నుఁ గనుఁగొన్న దోషంబు నిష్ఠురాత్మ!॥ ౫౭॥

ఉ॥ నీవెటువో యెదింక? మఱి నేర్పున నీకెఱిఁగింపనేల? సీ। తావి భుఁడెల్ల సేనల మదంబున ముట్టడివేర్రియఁబంచి, న। న్నీవిధితోడ నీహృ దయమెల్ల నెఱింగియు వేగరమ్ము నే। నావలికార్యమెల్ల విశిఖావళిఁ జ క్కఁగఁజేతుఁబొమ్మనెన్॥ ౫౮॥

గీ॥ పురుషవర్గంబు చేఁజావుఁబొరయకుండ। వరముఁ జేకొంటివనె డికావరము వలదు। మించిజానకితోడ నే తెంచినట్టి। దాకతలపోయుమ నిచెప్పె రామవిభుఁడు॥ ౫౯॥

వ॥ అదియునుగాక బంధుమిత్రుల నాదరింపుచు, నాశ్రితులకు ని ల్లుచూఱలిచ్చుచుఁ, బుత్రపౌత్రుల నలవరింపుచు, నరుచిపరిహారంబు గా భుజింపుచు నిమ్మాడుదినంబులు సుఖియింపుమని యెఱింగింపుమని యె; వెనుక నెడగలుగనేర దెన్నిభంగులఁ దనప్రాణంబు లఱచేతనుని చి సంగరంబున కరుగుదెమ్మని పలికె; పిదపఁ గరుణాసముద్రుండు గా వున నేరాఁ గ్రమ్మఱంబిలిచి శతముఖుండును సంగరంబునకు భయంబు నొంది శరణుచొచ్చెనేని కాతునని యెఱింగింపుమనియె; అత్తెఱంగైన నీవుచేసిన గోబ్రాహ్మణమునులబాధలు క్షమియించెదఁ జెప్పుమని పం చినవచ్చితి; ఇచ్చట నిన్నుంబురికొల్పు తుచ్ఛరాక్షసుల నమ్మకుము; అ తండాదినారాయణమూర్తిగాని నరుండుగాఁడు; ఇన్నియువిచారించి, వైరంబు విసర్జించి, శరణుచొచ్చి బ్రతుకుము; అది సహింపకయున్న యుద్ధంబున కరుగుదెమ్ము; పురుషులచేఁ జావులేదని తలఁచితివేని రా మచంద్రుని వెంట జానకీదేవి చనుదెంచుటెల్ల భవన్నాశనంబునకుఁగా రణంబు; తదీయప్రభావంబు తెలిసెదనని తలంతువేని మీతల్లిఁ జిత్రే

గంధి నడుగుము; అమ్మహాదేవిచేత నీవు ద్రుంగుట సిద్ధంబని యనేక ప్ర
కారంబులఁ బలికిన నులికిపడి ప్రళయకాలాగ్ని చందంబున మండుచు,
నూఱుమొగంబులు ముడివెట్టుచు, హనుమంతునిఁజంపనిశ్చయించి, దూ
తధర్మంబు విచారించి, యవ్వేళకు నదరుడిగి యాస్థానంబునంగల మ
హాదానవు లద్భుతంబున వినుచుండ నిట్లనియె॥ ౬౦॥

శా॥ ఓరీ మర్కటా! మద్భుజాబలము పెంపూనంగ శంకించుచున్।
భీరంబెల్లను వీడి భృత్యులగతిన్ బృందారకుల్ గొల్వ, నా। హారార్హుం
డగు మర్త్యుఁజెప్పుచు భయంబందందఁ బుట్టించి నీ। వారూఢిన్ బహు
భాష లాడెద వహా! ప్రాణంబులే యొల్లవో। ౬౧॥

సీ॥ పేర్చి పైఁబడఁబూని పెరిఁగి నల్దిక్కుల నడరెడు కార్చిచ్చు ను
డుపనేర్తు। సమయంబువచ్చిన జంఝానిలమునైన నెఱి మెదలఁగనీక ని
లుపనేర్తు। నాహవంబున జయంబనుకూలముగ మంత్రసిద్ధి జపంబులు
సేయనేర్తుఁ। గడువేడ్క రథములఁ గరితురంగంబుల నడిపింప నేర్తు న
ర్ణవముమీఁద। నన్నియునుగాక పరమేష్ఠియిచ్చినట్టి। వరములున్నవి, జ
మునైన సరకుసేయ,। నట్టి యసమానబలశాలినైన నన్ను। జానకీరా
ము లెదిరింపఁజాలఁగలరె?॥ ౬౨॥

వ॥ అదియునుం గాక॥ ౬౩॥

సీ॥ మద్భీమతరనామ మహనీయమంత్రంబు సకల భూతగ్రహో
చ్చాటనంబు। మద్బాహుదండంబు మత్తారినృపకుమారాచలాభీలవజ్రా
యుధంబు। మచ్చండకోపంబు మానితబ్రహ్మాండభాండంబులకు నెల్లఁబ్ర
ళయకరము। మన్మందహాసంబు మనసిజకమలభవామరావళికెల్ల నమృ
తవృష్టి। సకలలోకంబులకు నేనెచక్రవర్తి। నట్టి నాయుద్ధతికినిల్చి యుద్ధ
మునఁ జైన। జనవరుండును, నబలగు జానకియును। దురముగెల్చెదరనుట
యద్భుతముగాదె?॥ ౬౪॥

ఉ॥ ఇన్నియుఁజెప్పనేల? వినుమీక్షణమందున నిన్నుఁజంపి, రే। ప్ర
న్నతవృత్తి నేగి నృపునుక్కణఁగించి, తదీయకోమలిం। బొన్నసుగంధిఁ
దెచ్చి బహుభోగపరంపరఁదేలుచున్ సుఖం। బెన్నఁగఁ గందు దైత్యు

లు భళీయని సన్నుతిచేయ వానరా॥ ౬౫॥

ఉ॥ చిక్కితి వెందుఁబోయెదవు? చేకొని మ్రింగెద నిన్ను, రాము
నిన్; దిక్కెఁక నేదినీకనుచుఁ దీవ్రరయంబున నాగ్రహించుచుం। బెకుక్కని
శాటకోటులను బిల్చి వనేచరుఁద్రుంపుఁడన్న, వా। రుక్కన నేగుదెంచి
పటుహుంకృతి సేయుచు రాఁగ నుగ్రుఁడై॥ ౬౬॥

ఉ॥ ఓరి శతాస్య! నేనొకఁడ నూరక చిక్కితినంచుఁ బట్టఁగాఁ। గో
రితి, చూడుచూడుమని గొబ్బున రాముఁదలంచి, వాయువున్। సారె
కుఁజేరి, వాలము విశాలముగాఁ రవిసోఁకఁబెంచి, దు। ర్భారశరీరుఁడై
పెరిఁగె భగ్గున మంటలు మోముపుట్టఁగన్॥ ౬౭॥

ఉ॥ వెఱచిరి కొందఱత్తఱిని వీనిమహాకృతిఁజూచి, కొందఱుం(బఱ
చిరి సందుసందులను, బల్విడి కొందఱు భీతిఁబోవలే। కఱచిరి, కొంద
ఱప్పుడు శతాస్య! మముంగరుణింపుమంచుఁ బె। ల్లఱచిరి, యిట్టిరీతిఁగ
డునాకులమొందిరి దానవుల్ వెసన్॥ ౬౮॥

క॥ శతముఖుఁడును హనుమంతుని। పతమంతయుఁ జూచి భయ
ము పల్లడిగొనఁగా। మతినడలుచుండెఁదక్కిన। హితులును నిర్విణ్ణులై
రి హృదయములులుకన్॥ ౬౯॥

మ॥ హనుమంతుండపుడుగ్రుఁడై దనుజలోకాధీశ్వరున్ డాసి, క్రో।
ధ్వననన్బట్టఁగఁబూనితిప్పుడుమదం బున్విల్లునీ కేల? యం। చును ఘోరాశ
నిఁబోలుముష్టిహతిచే గ్రుక్కంగనద్దానవేం। ద్రుని నేలంబడఁగూలఁగాఁ
బొడిచెరుద్రుంబోలిలీలాకృతిన్॥ ౭౦॥

గీ॥ ఇట్లుపొడిచినఁ బడితలలెల్లబగిలి। యబ్బురంబుగ నెత్తురు లుబ్బి
పాఱఁ।నపుడుమూర్ఛిల్లె; నతనిసింహాసనంబుఁ। జూర్ణముగఁదన్నెనసురు
లుచోద్యమంద॥ ౭౧॥

గీ॥ తన్నియంతటఁబోకయద్దనుజవరుని। త్రొక్కియున్నతలాటంబు
దుస్సితివిచి। యేపుననుగొని, యొప్పటిరూపుతోడ। నచటవీడ్కొనిరఘు
పతినాత్మఁదలఁచె॥ ౭౨॥

వ॥ ఇత్తెఱంగున రఘునందన చరణారవింద మకరందబిందుపరం

పరాస్వాదనానందేందిందిరుండై, మరున్నందనుండు తనకునెదిరినదై త్యులంబరిమార్చుచు, సింహనాదంబుసేయుచుఁ గపిసేనాభిముఖుండై వచ్చివచ్చి, పురోభాగంబున సకలదళంబులతోనున్న సుగ్రీవునింగాంచి, యతనికిఁదద్వృత్తాంతంబుజెప్పి సంభావనలుగైకొని, అచటవీడ్కొని,సకలకపినాయకులు దన్నెదుర్కొని గాఢాలింగనంబు గావించి పెక్కుదెఱంగుల నభినందింప రయంబున నరుదెంచి, అనుజత్రయపుత్ర పౌత్రపరివేష్టితుండై జానకియుం దానును దనరాక కెదురుచూచుచున్న రఘువరుంగాంచి, వందనంబులు గావించి, అనేకవిధంబుల సన్నుతించి, ప్రతాపలంకాపురికిఁ దానరుగుటమొదలుగా శతకంఠుని తలలు పగులఁబొడుచుట తుదయునుంగా నంతయునెఱింగించి, రేపు లగ్గకుదయచేయవలయుననిన, హర్షించి యక్కునంజేర్చి సీతయుందానును బహుభంగుల దీవింపుచునుండెనంతనక్కడ॥ ౭౩॥

క॥ దనుజేంద్రుఁడంతకంఠెను। మునుపడఁ దనమూర్ఛదెలిసి, మునుకొని సింహ॰। సనమును బొడియగుటకు పటి । తనదు తలాటంబుఁ బోవ దానికినడలెన్॥ ౭౪॥

క॥ అడలి తనయిరుగెలంకుల। నడలుచుఁ గనుపట్టు బలునిశాటుల, హితులం,గదుమంత్రుల నొగిమొగములు। ముడివడఁగాఁ జూచి భయదముగ నిట్లనియెన్॥ ౭౫॥

క॥ ఓయి సచివేంద్రులారా! । మాయరె! యిపు డొక్కకోఁతి మాత్రమెయిట్టుల్। చేయఁగ నిందఱు నేమియుఁ । జేయఁగలేరైతి, రేమిసేయుదుఁజెప్పుఁడా?॥ ౭౬॥

క॥ ఏలాగునమ్ముదును మీ। రీలాగున బిఱుకులగుచు నిట్లుండఁగ? నే। నేలాగు రాముఁదునుముదు?। నేలాగున బంటులుగను నేలుదుమిమ్మున్?॥

క॥ అనిమనమునఁ గోపంబును,। ఘనతరశోకంబుఁ బెనఁగఁగాఁ, జింతాంభో। ధిని మునుఁగుచున్న దనుజేంద్రుఁ గనుఁగొని మంత్రులెల్లఁ దొడఁబడి కినుకన్॥ ౭౮॥

క॥ ఏమప్పుడ యేమఱుచో। నామర్కటుఁ డేగెఁగాక, నటుచూ

దుమ తే। ద్రామునిఁ జంపి, పతాతని। కోమలిఁగొనివచ్చి నీకు గొబ్బున నిత్తున్॥ ౭౯॥

క॥ మాయట్రిమంత్రిలుండఁగ। నీయదవదయేల నీకు? నిప్పుడె మమ్ముం। బాయక పంపుము, యుద్ధము। చేయుదు మెడపకను నీదు చిత్తము రాఁగన్॥ ౮౦॥

క॥ వనజజుఁడొసఁగిన వరముల। ఘనత విచారింపఁ దగదె? కదిసి ననీకున్। వనచరులన, నరవరులన। విను తృణమాత్రంబుగాదె వివరింపంగన్॥ ౮౧॥

క॥ సురలెల్ల నీకు వెఱచుచు। సొరిదిగ సేవింతురనఁగ, సురలు పనుపఁగా। నరుదెంచు బేలరాముని। సరకుంగాఁ గొనఁగఁదగునె? సంగరధుర్యా!॥ ౮౨॥

క॥ దనుజేశ! నీవుగడఁగినఁ। గనుఁగొనఁగా మృత్యువైనఁ గళవళపడు, న। వ్వనచరులును గినచరులును,। మనుజుఁడు గినుజుండు నిన్ను మార్కొనఁగలరే!॥ ౮౩॥

క॥ అనిమంత్రిలు బహుభంగులఁ। దనమదిఁ బురికొల్ప, నసురధవుడు మహారో। షనయనమనస్కుఁడై య। ద్దనుజుల మన్నించి చని యెఁదల్లి యెదుటికిన్॥ ౮౪॥

క॥ చనితల్లికి సాష్టాంగం। బొనరింపఁగఁ జూచి పుత్రి, నార్యావనిలస। ద్ఘనగాత్రుని, నుతమిత్రునిఁ। గనుఁగొని దీవించి చిత్రగంధిట్లనియెన్॥ ౮౫॥

గీ॥ అన్న! నీమొగమదియేమి విన్ననగుచు। నున్నదిప్పుడీ? వెన్నఁడు నుల్లమునను। వంతఁజెందవు, నేఁడిది వింతవాడమొ। నేమి యెఱిఁగింపు నాతోడ నెద్దియైన?॥ ౮౬॥

సీ॥ అలిగెనో యుష్మదహంకారములు చూచి యుగ్రుఁడై యిపుడు మృత్యుంజయుండు। మునుల నేఁచితివని వనజసంభవుఁ డొండె శపియించెనో కడుసాహసమునఁ। గింకరుల్ దానును శంకలేక కృతాంతుఁ డురువడి దండెత్తెనో కడంగి। వరశరణాగతవజ్రపంజరుఁడగు రాముఁ

డే తెంచెనో భీమముగను। వీఁక నెఱిఁగింపు, విన్నయందాఁక నాకుఁ। గ డుపులోపలఁ జెయివెట్టి కలచినట్టు। లున్నదిప్పుడు నీమోము విన్నదన ము। గన్నయప్పటినుండి యక్కజముగాను॥ ౮౭॥

సీ॥ నావిని శతకంఠుఁడనియెంఁ దల్లికి హనుమంతుండువచ్చిన మా ర్గమెల్ల,। వచ్చి రామునిఁజెప్ప వాదించు తెఱఁగును, వాదించి కెఱఁగిం చు వైఖరియును,। బట్టంగ దైత్యులఁ బంపువెట్టుటయును, బంపువెట్టిన వారిఁ బదరుటయును,। డంబుగాఁ దనము రూపంబు చూపుటయును, జూపి తన్నాగిఁబొడుచుటయుఁ,బొడిచి। తనమసింహాసనము గూలఁద న్నుటయును,। బూని బిరుదుతలాటంబు నోవుటయును,। మఱలి వనచ రుఁడేగిన మహిమములును। జెప్పినను విని,తల్లి మూర్ఛిల్లి తెలిసి॥ ౮౮॥

గీ॥ అన్న శతముఖ! మీతండ్రి యద్భుతంపు। వార్త నారదుచే విని వచ్చి మున్ను! నాకెఱుంగింప నెఱుఁగుదు, నీకునట్టి। గోప్యమంతయు నెఱిఁగింతుఁ గోరివినుము॥ ౮౯॥

వ॥ జ్యోతిర్మయమగు నొక మహాశక్తి చతుర్దశ భువన నాయిక యై ప్రవర్తింపుచుండి, తనస్వరూపంబగు ఓంకారస్వరూపంబున బ్ర హ్మవిష్ణుమహేశ్వరుల నుదయింపఁజేసి జన్మపోషణలయకారులం గమ్మ నినియోగించి, వారలకు సుఖంబులు గలుగ్రమని తనకళలచేమువ్వురు క న్నియలంబుట్టించి, అందుశారదయను చెలినజునకు, లక్ష్మియను తరుణి నచ్యుతునకు, గౌరియను నారి శివునకు దయచేసి ప్రపంచంబు నడుపు చు, నందుఁదనపూర్ణకళయగు లక్ష్మినింబిలిచి యతిరహస్యంబుగా నిట్ల నియె; త్రేతాయుగంబున నీదుభర్తయగు విష్ణుండు రాముండై రావణు వధార్థంబునకు నటింపఁగలఁడు; తత్కాలంబున నీవు జనకునకు నుద యించి జానకీనామంబున రామునితో మెలంగఁగలవు; రావణుమరణా నంతరంబున శతముఖుండను నొకరాక్షసవరుండుపుట్టి పురుషులచేఁ జావులేకుండ బ్రహ్మచేవరంబులుగొని తరుణులం దృణీకరించు; తన్నిమి త్తంబున రామునివెంటనీవు చనియొకనికి శక్యంబుగానిసమయంబున శ స్త్రాస్త్రంబులుధరియించియుద్ధంబుచేయుము;అట్టివేడనేవచ్చినీయం

దునావహించి నీచేతశతముఖునిం జంపించెదఁ జనుమనిపంచిన భవ
న్నాశనంబునకుఁ గారణంబగుచు సీతయననుదయించినయది యనిమఱి
యునిట్లనియె॥ ౯౦॥

సీ॥ సృష్టిపైవిష్ణుండు దుష్టనిగ్రహమునకై రాముఁడైపుట్టెనమరుల
లర। వలనొప్పనవిష్ణువక్షస్థలంబునఁ జెన్నొందుశ్రీదేవిసీతయయ్యె। స
రవినాతఁడుపూనుశంఖచక్రంబులు భరతశత్రుఘ్నులైపరఁగిరిప్పు। డా
శౌరిపర్యంకమైయుండు శేషుండుసౌమిత్రియనమించె జగమునందుఁ।
గానరాముండుమనుజుండు గాఁడు,చూడ। నతనిఁగొలిచెడు కపులెల్లన
మరవరులు। గానిశాఖామృగంబులుగావు, నీవు। వారితోడుతవైరంబు
వలవదుడుగు॥ ౯౧॥

గీ॥ బ్రహ్మదేవునివలనలోఁబడినయట్టి। వరముమాత్రన గర్వింపవల
వ,దట్టి। బ్రహ్మ నీతండెపుట్టించెఁ బరఁగఁ,గాన। మించి తనతండ్రిపూ
న్కిఁదప్పించఁగలఁడె?॥ ౯౨॥

గీ॥ కానరాఘవునెదురశక్యంబుగాదు। తవిలివారలపైవిరోధంబు
మాని। శరణుచొరుము,దురాత్మఁజాడఁబోకు,। జగతిబెబ్బులిపైఁగో
లఁజాఁపఁదగునె?॥ ౯౩॥

సీ॥ అనిరామువిక్రమం,బతనితమ్ములలాగు, తనయులవిధమునుఁ,ద
రుణిసీత। మహిమంబులును, హనుమంతు తెఱఁగును, సుగ్రీవుఘనతఁ,
దత్సుతులగతియు,। బలములచలమును, గెలువరాకుంటయుఁ, బెలుచ
విభీషణుభేదములును,। దమనిజశక్తియు, ధర్మసంఘటనయుఁ, బాడి
యుఁ,గీర్తిసంపాదనమును। దెలిపియును,బుజ్జగించియుఁ, బలువిధము
ల। మనసుఁగలఁచియు, నీతిగాదనియు, భయము। లొదవఁజేసియు, బ
హుగతులూరడింప। నాగ్రహింపుచునుడుగక యసురవలికె॥ ౯౪॥

ఉ॥ రాముఁడువిష్ణుఁడంచును బరాక్రముఁ డంచును నెన్నఁజొచ్చి;
తా। రాముఁడువిష్ణుఁడైనఁదన రామను రావణుఁడుగ్రశూరుఁడై। ప్రే
మనుగొంచుఁబోవఁగ నభేద్యశరంబులఁగూల్ప రాదెయా। రామునిచా
పమైనప్రాణి, పరాక్రమమింకనవచ్చెనిందులన్॥ ౯౫॥

ఉ॥ చూనుపఁగ విష్ణుఁడేడ? మనుజుండననేడ? మృషోక్తి చేత నా। మనసు కరంగఁ బల్కినను మర్త్యునకై భయమంద నేర్తునే?। యనుపమ యుద్ధమందు సురలౌనని మెచ్చ నృపాలుఁ జంపి, యా। తని తరుణీలలామను సతంబుగఁ గైకొనుదెల్ల కాలమున్॥ ౯౬॥

చ॥ అనుటఁ బ్రధానులన్, దొరల నాప్తుల మంత్రుల నకడక్కడన్। ఘనముగనుంచి, మించి పటుకాండపరంపర లేర్చి, సాహసం। బునఁ జతురంగముల్ బలిసిపొంగుచునుండఁగ, రాముఁ దల్చుచుం। గనలుచు నుండె దండి శతకంఠుఁడు చండతరాగ్నికై వడిన్॥ ౯౭॥

శా॥ రాముం డుంబటుభేరి కాహళమహారావంబు మీఱంగ, నుద్దా మస్థైర్యగుణాభిరాముఁడగుచుం దర్పించి, సైన్యంబులన్। వేమారుం బురికొల్పి, సారెకును మౌర్వీనాదముల్ పెల్లుగా। భూమింబికటిలంగఁ జేసి, దినరాట్పుత్రాదులం బిల్చుచున్॥ ౯౮॥

శా॥ లగ్గల్ వట్టుఁడు పొండు పొండని మహోల్లాసంబునం బంప, వా। రగ్గాఢధ్వని మెందుగా విని మహోగ్రాకారులై కొమ్మలున్। నుగ్గుల్ సేయుచు, నయ్యగడ్తలును మిన్నుల్ ముట్టఁగాఁ బూడ్చుచున్। లగ్గల్ వట్టిరి దేవసంఘములు చాలం బొంగి దీవింపఁగన్॥ ౯౯॥

చ॥ జడిగొని పర్వతంబులుఁ గుజంబులు దెచ్చి కణంగి కోటలం। బొడిపొడిచేసి, యందుగల భూరినిశాచరకోటులన్ ధరం। బడపిడికిళ్ల చేనడఁచి, బాణపరంపర నుగ్గుచేసి, బ। ల్విడిని వనేచరుల్ దనుజవీరులతో నని సేయఁబూనుచున్॥ ౧౦౦॥

వ॥ మఱియు ననేక ప్రకారంబుల సకలకపివరులును లగ్గ యగ్గలంబుగాఁ బట్టుచుండ వారితోడనే విభీషణు సైన్యంబులు వనచరభల్లూక శార్దూలరూపంబులం దలపడిరి; మనుజబలంబులును బట్టణ ప్రాసాద తోరణమడ్యాదుల నమోఘబాణంబులం-బఱపి నేలంగలుపుచునుండిరి; శతకంఠునిబలంబులు నింతింతని గణుతింప నలవిగాకుండఁ గదిసి పూర్వపశ్చిమ సముద్రంబుల తెఱంగునఁ గోలాహలంబు సేయుచుఁ బిడికిళ్లం బొడుచుచు గదల నడఁచుచుఁ గఠినపదంబులం దన్నుచు దీర్ఘదంతంబులం

గఱుచు మోఁచేతులఁదాటింపుచుఁ బలువిధంబులఁ బెనంగుచు గజంబులకుంభస్థలంబులు పగుల మోదుచు హయంబులం బడద్రవ్వుచు రథంబులు భగ్నంబులుగావింపుచు రథికులంగూల్చుచు సారథులంద్రుంపుచు భటులనందఱంద్రెంచుచు నపారయుద్ధంబు గావింప, వనచరభల్లూకశార్దూలమనుజబలంబులెల్ల విఱిగిపాఱె, క్రమ్మఱంబురికొని దైత్యులమీఁదం గదిసి గదలుద్రుంచియు ముసలంబులు పొడిగావించియుఁ జాపంబులు విఱిచియు నఱచేతులంజఱచియు గళంబులుద్రొక్కియు నింగికిమిట్టని క్కియు నఖంబులఁజీరియుఁ గుంభికుంభంబులంబగులఁబొడిచియు నలుకలు మీఱియుఁ బ్రతిపక్షులం దఱిమియు వాలంబుల మెఱిమియు ముష్టిహతులంగ్రుమ్మియు వాలరోమంబులఁజిమ్మియు గుజ్జంబులనదిమియు గుంజరంబులఁద్రుంచియు రథంబుల నుగ్గుచేసియు రథికులంద్రోచియు సారథులంజంపియు శరంబులఁద్రెంచియుఁ బెక్కుచందంబులనుక్కు మెఱసియుఁ గపివరులు పోర, వారలంగని హర్షించి, రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులును దనుజులపై నందందనలిగి యాగ్నేయసాయకంబులు పఱపినఁ గూలు నేనుంగులును నేనుంగులతోడనే వ్రాలు హయంబులును హయంబులతోడనే పొడియగు రథంబులును రథంబులతోడనే మడియు రథికులును రథికులంగని పొరలు సారథులును సారథుల దురవస్థలంజూచి తలంకు భటులును విఱుగువిండ్లును నుఱుముగు శరంబులును బఱియలగు గదలును దునియలై పడిన ముసలంబులును భిన్నంబులగు పట్టిసంబులును నుగ్గులగు ప్రాసంబులును దుత్తుమురులైన శూలంబులును బడిన భిండివాలంబులును దన్నుకొనెడి దైత్యులును జచ్చినవారిదాపునఁ జచ్చినయట్లు కదలకయుండు రాక్షసులును గతజీవులైన దనుజులును జొత్తుపాపలవలె నెత్తుటంజొత్తిల్లు నిశాచరులును నవయావంబు లేర్పడక తునిసిన నక్తంచరులును శోణితప్రవాహంబులును బ్రవాహంబుల నీదులాడు భూతభేతాళశాకినీఢాకినీగణంబులునుం గలిగి నైమిదహోరాత్రంబులు చరణతలఘట్టనోద్ధూతధరాపరాగంబుచేఁ బ్రికాలంబులును, సూర్యచంద్రికాజాలంబులు నేరుపఱపరాకుండఁ బోరి కపులు సింహనాదంబులు చేసిన, దేవతలును పుష్పవర్షంబు గురియించి యభ్రతలంబుననిల్చి

యాశ్చర్యంబునొందుచుఁ జూచుచుండిరి; బ్రహ్మదేవుండును బ్రళయ సమయంబు గాఁబోలునని కాలంబు లెక్కింపుచునుండె; ఏనును రజతపర్వతగహ్వరంబున నీతోడంగదలక యుంటినని చెప్పినఁ బార్వతీదేవి మహాశ్చర్యమానసయై యటమీఁద నక్కలహం బేమయ్యెనని వినుచుండె నంత॥ ౧౦౧॥

క॥ హతశేషులైన దానవు। లతిరయమునఁ గడుభయార్తులై నద్దిశలన్। గతిచెడి యఱచుచుఁ బాఱిరి। మతిసంతసమంది కపులు మలయుచు నార్వన్॥ ౧౦౨॥

క॥ గిటగిటమనుచును నెత్తుట। దొటదొప్పగ దోఁగి, యపుడు తొట్రుపడఁగాఁ। గటకటయనుచును, గుండెలు। తటతటనదరంగ, వివిధదైన్యములొందవన్॥ ౧౦౩॥

సీ॥ అదెవచ్చె నగచరు, లిదెడాసిరనుచును, గడుశరీరంబులు గంపమొంద। నల్లదెకొల్లగా భల్లూకతతిమించి పొంచి యున్నారంచుఁ బోకమరలి। మేదినీధరములుఁ బాదపంబులుఁ దమమీఁద వచ్చెనటంచు మెలఁగి తొలఁగి। యెందుఁబోవుద? మింక నేదిదిక్కని తమచేష్టలు దఱిగి మూర్ఛిల్లి, తెలిసి। పుడమిమీఁదను జదికిలఁబడుచు, నప్ప। టికిని లేచుచు, నులుకుచు, తీవిమెరసి। కొలువులోపలఁ గూర్చున్న ఘోరవిమత। లుంఠనప్రాభవుని, శతకంఠుఁ గనిరి॥ ౧౦౪॥

శా॥ ఇమ్మాడ్కిన్ శతకంఠుఁ గాంచి, మదిలో నేడ్పున్ భయంబుం దగం। గ్రమ్మన్ సాగిలి మ్రొక్కి, యక్కపులరాకల్ మళ్లి వీక్షింపుచున్,। దిమ్ముంజేకొని పిల్చినం బలుక, కెంతే ఖిన్నులై సారెకుం। దమ్ముం గావుమటంచు నిల్చినను దద్దైత్యేంద్రుఁ డాశ్చర్యుఁడై॥ ౧౦౫॥

గీ॥ ఓరి దానవులార! మీకల్లములను। వగవ నేటికి నేనుండఁ గావలవదు దుడుగుఁ। జేమివృత్తాంతమంతయు నెఱుఁగఁ జెప్పుఁ। డిప్పుడే చని విదలింతు నెల్లరిపుల॥ ౧౦౬॥

గీ॥ అనుచుఁ బలుమఱు నుడువఁగా నపుడు కొంత। మాట పొందె జీఁగియును, నేవఱకయుతేని। కభిముఖంబుగాఁ దొనిల్చి, యఖిలమంత్రి। వ

రులు విన నిట్లు పలికిరి వానితోడ॥ ౧౦౭॥

సీ॥ దనుజేంద్ర! మేము మీపనుపునఁ జని లగ్గపట్టిన వనచరప్రకర
ములును। బెక్కువిధంబుల నుక్కునఁ బోరాడి నెఱితప్పి మఱిచాల నేలఁ
బఱచి। వెండియుఁ బురికొని విపులవాలంబులఁ జుట్టియు మొట్టియు నె
ట్టుకొనుచుఁ। గఱచియుఁ జఱచియుఁ గఠినశైలంబుల నడఁచియుఁ బొ
డిచియు నలుకమెఱసి। యుండునంతటఁ, బ్రళయకాలుండు వోలె। రా
ఘవుండగ్నిబాణపరంపరలను। గప్పినను మనసైన్యంబు గలఁగి తలఁగి।
పాఱఁగాలేక దగ్ధులై పడిరి యచట॥ ౧౦౮॥

సీ॥ స్తనితభాషుఁడు చచ్చెఁ; శార్దూలవదనుండు మడిసెఁ; రక్తాక్షుఁ
డు మహిఁ గూలెఁ; గతజీవుఁడయ్యెఁ బింగళనేత్రుఁ; డవనిపైఁ గూలె
నగ్నిముఖుండుఁ; గుంజరాంగుఁ। డీల్గెఁ; గరాళుండు నిలఁ గ్రుంకెఁ; గ
పిలదంతుఁడు చచ్చెఁ; శూలుండు పుడమిఁ గలిసెఁ;। జిత్రిందుఁ గరకాశ
గాత్రుండు మొదలైన బంటులు పీనుఁగు పెంటలైరి;। యేము గొందఱ
మిటకు నీకెఱుఁగఁ జెప్పఁ। జావునకుఁ దప్పి రాఁగ నీజాడఁ గంటి,। మసురవి
లయంబు సమకూఱె నకట! మీకు। నేమిచెప్పుదు మవ్వార్త లేను నో
డితి॥ ౧౦౯॥

చ॥ అనవిని యట్టహాసము రయంబునఁ దానొనరించి, నేతదోఁ।
గిన యనలంబు చాడ్పున నగెంటకమండి, సమస్తలోకముల్। మునుకొ
ని మ్రింగఁబూను పెనుమృత్యువురీతిని హుంకరింపుచుం,। దనదుప్రధా
నులన్ హితులఁ దప్పక కన్గొని వారికిట్లనెన్॥ ౧౧౦॥

ఉ॥ వింటిరె మంత్రులార! మనవీటి నిశాటులఁ బంపి, కోఁతులం।
గంటకమొప్పఁ జంపి, నృపకాంతుని రాముని నేలఁ గల్పి, నా। కంటకమె
ల్లఁ బాపి, కలకంఠిఁ, బల్లవపాణి, జానకిన్। వెంటనె తోడితెండను మ
వేగన పంపిన శౌర్యహీనులై॥ ౧౧౧॥

చ॥ మడిసిరి దైత్యులంచు, నొగి మాత్రుల మానవ వానరావళిన్।
విడువక చంపివచ్చి, యిఁక వీరల నేమనువాఁడ, నిప్పుడే। తడయక పోయి
రాఘవునిఁ దమ్ములతోడుతఁ జంపి కోఁతులం। బొడవడఁగించి వత్తు, నిఁక
బూమెలుగాదె బలంబుఁ బంపినన్॥ ౧౧౨॥

చ॥ కదలుఁడు నాసహాయమున గంధగజాశ్వరథాదులేర్పడన్। వ
దలక శత్రులందునిమివత్తము; వచ్చి ధరాసుతామణిన్। గొదకొని తె
త్త మిట్టియెడఁ గోఁతులు గీఁతులు నాకునడ్డమే?। కదనమునం దెదిర్చిన
నుఖండలుచేతు సురేంద్రుఁడైననున్॥ ౧౧౩॥

చ॥ అనవినిమంత్రులెల్లఁ బటుహుంకృతిమీఱఁగ లేచినిల్చి యో। ద
నుజవరేణ్య! నీవనుపఁ దారొక్కనరాముఁడనంగ నెంత? పె। ల్లనలమునై
నమ్రింగెదము, యాజినిమృత్యువునైననోర్తు, మా। వ్వనచరులేమిలెక్క?
జయవర్ధన! ఘోరతరారిమర్దనా!॥ ౧౧౪॥

సీ॥ భండనవేది యేర్పఱచి, శత్రుక్రోధాగ్ని దరికొల్పి, పటుశర
స్తంభమునను। బరఁగ విభీషణుఁ బశువుగబంధించి, కపిసమిధల నవక
ముగవేల్చి,। చెలఁగుచు నసిపత్రస్రుక్స్రువంబుల నేర్చి, రక్తమాజ్యంబు
గా రమణచేసి,। తనయసహోదరతతులతో రాముని బూర్ణాహుతి
గవేల్చి, ఘోరజలధి నవభృథస్నానములుచేసియలరుసోమ। యాజివై
యుండుమీవు, మేమపుడు హోత। లనఁ జెలంగుదు, మీయుద్ధమనుమఖం
బు। చేసినను గాని త్రిజగత్ప్రసిద్ధి గాదు॥ ౧౧౫॥

మ॥ అనియుక్కివడిమంత్రులాడఁగఁ, దదీయాలాపముల్ మెండు
గా। విని దైత్యేంద్రుఁడు మిన్నుముట్టి, సకలోర్వీభాగముం గంపిలన్। మను
జేంద్రుం దృణలీలఁ ద్రుంతునని దుర్మార్గంబునం దల్చె; నెం। దఁనొగింజచ్చె
డివారికన్యజనవృత్తుల్ గానఁగా వచ్చునే?॥ ౧౧౬॥

మ॥ మఱియుం బెక్కువిధంబులం గనలుచున్ మత్తేభముం బోలె
నై। మెఱచెం బ్రోద్ధతుఁడై నిలింపతతి సల్మాఱున్ భయంబందఁగా। శిర
ముల్ నూఱిట దివ్యసన్మకుటముల్ చెన్నొందఁగాఁ బూని భా। సురమా
ర్తాండశతంబురీతి ముఖముల్ సొంపార భాసిల్లఁగన్॥ ౧౧౭॥

ఉ॥ ఆరయనింద్రపావకయమాసురపశ్చిమరాణ్మరున్మహో। దా
రకుబేరముఖ్యభయదస్ఫుటఘోరతరంబు గండపెం। డేరము వామపా
దమున ఠీవిగఁ బెట్టి, కరంబులన్నిటన్। భోరున నస్త్రశస్త్రములు పూని
రణంబునకుత్సహింపుచున్॥ ౧౧౮॥

చ॥ దనుజులునూఱుకోట్లుతనుదట్టముగాఁ గొలువంగ,దివ్యకే। తన మణిచక్రషోడశ సుధాకరవద్వివిధాతపత్రవే। గనయసహస్రచిత్రతుర గప్రకటా సమసూతఘంటికా। స్వనయుతవిస్ఫురద్రథము చయ్యనవెకిం-జగంబుకంపిలన్॥ ౧౧౯॥

ఉ॥ అప్పుడువారిధుల్గలఁగె, సప్తదిగంతమదేభయూథముం। దెప్పిఱిలేకమూర్ఛిలె, మదిన్భయమందుచులచ్ఛివిష్ణుఁడున్। గుప్పునఁగౌఁగిలించె,నదిగోమనపాలిఁటి మృత్యువందఱు। జప్పొరిసేయవచ్చెనని చయ్యనడాఁగిరిదేవసంఘముల్॥ ౧౨౦॥

చ॥ పదువురుమంత్రులున్ యముఁభంగిని దండములుగ్రచిత్తులై। వదలకపూని, భేరులరవంబులుమిన్నులు ముట్టగంధదం। తిదశకరాజినెక్కి-,నలుదిక్కు-లుద్రయ్యలుగాఁగ నార్చుచుం। బాదలుచునాశతానసుని ఘోరునఁగొల్చిరితేజరిల్లుచున్॥ ౧౨౧॥

చ॥ హరిరఘురాముఁడంచును, రమామణిజానకియంచు,వానరుల్। సురవరులంచు;గెల్పులిడఁ జొప్పడవంచు,రణంబు సేయకే। మరలుమటంచుఁదల్లిపలుమాఱును దూతలఁబంప,నాత్మలో। నిరుపమవిక్రమస్ఫురణసెట్టుకొనన్వినఁడయ్యెనత్తఱిన్॥ ౧౨౨॥

క॥ నానాముఖములనలు చెడి। సేనామధ్యమునఁ జంద్రశేఖరుఁడమాడ్కి-న్। మానుగ శూలము భుజమునఁ। బూనుక రణకాంక్షవెడలె భువనములులుకన్॥ ౧౨౩॥

సీ॥ ఆవేళఁగంకగృధ్రావళిపురివిచ్చియాడఁగాఁదొడఁగె శతాస్యుమీఁదఁ,। గరముసెత్తురువానగురిసె సేనలమీఁదఁ,బిడుగులువడఁజొచ్చెఁ బుడమివ్రణఁక,।వరదులఁతంతకువాపోయెఁదలలెత్తి,వెసఁగొన్ని గొడుగులువిఱిగిపడినె,। నెదురుగానే తెంచెనేపుమైఁబెనుగాలి,మురువేదితురగముల్ వేఁతలుడిగెఁ,। గడువిలాపించియొఱలె నాకాశవాణి,। చెలఁగి యడ్డంబుగావచ్చెఁజెవులపోతు,। మఱియుముందటనొకమహామలినమైన। విధవరాలేడ్చెఁ బోయిన విభునిఁ దలఁచి॥ ౧౨౪॥

మ॥ అవియెల్ల న్వెసఁ గాంచియున్ వికృత కోపావేశుఁడై పూని

శాం। తివిధుల్ దానోన్నరించి, మానసమునన్ ధీరాత్ముఁడై, భేరికా। వివిధానేకమృదంగనాదము మహోర్విం బిక్కటిల్లంగ భై। రవమూర్తిప్రతిబింబమై తరుచరవ్రాతంబులన్ డగ్గఱెన్॥ ౧౨౫॥

శా॥ ఈరీతిం గడుడగ్గఱం గపులు దైత్యేంద్రుస్విలోకించి, గం। భీరంబుల్విడి హస్తకీలితధరాభృత్పాదపశ్రేణి ని। స్సారంబొప్పఁగవైచి, దానవమహాసైన్యంబు వెల్లార్వఁగా। మేగల్దప్పి వణంకుచుం బఱచి రెమ్మెల్మూలి యాడాడకున్॥ ౧౨౬॥

సీ॥ గిరిగహ్వరములకేగిరి మోహరంబులువిడిచి కొండఱుకపులడవుకొనుచు। రూపముల్డాఁచివిరూపముల్గైకొని వ్రాలిరికొండఱువసుధమీఁద। దండముల్గొనియుఁ దద్దండముల్పనికిరావని కొండఱసురులవినుతిఁజనిరి। రామచంద్రుండెపరామరిసించునటంచు నల్లనశరణసిరికొండ। ఱిట్టితెఱఁగునవానను లెల్లదిశల। బఱవ వారలఁగనుఁగొని భానుసుతుఁడు। వారలకు రాముఁగేల నొయ్యారముగను। జూపి యిట్లనె సైన్యముల్చోద్యపడఁగ॥ ౧౨౭॥

సీ॥ ఈరఘునాయకుం,డినవంశరత్నంబు, జగదేకవీరుండు, శౌర్యఘనుఁడు,' వరశరణాగతవజ్రపంజరుఁడు, దానవసంహరుఁడు, ధరానాయకుఁడు,। జానకీహృదయరంజనచరిత్రుఁడు, పవిత్రుఁడు,వికచాబ్జనేత్రుఁడు,కృపాత్ముఁ। డీశతకంతునిసిప్పుడేత్కృణలీల మడియింపుచున్నాఁడుమనకునితఁడు। దాపుఁబ్రాపునుదల్లియుఁదండ్రియగుచు। నుండమీకేల భీతిల్లియుఱుకుచుండ। రణధురంధురయంబున రామకడకు। నను చుమఱలించెఁవనదుసైన్యములనెల్ల॥ ౧౨౮॥

మ॥ మఱలింపంగపిసైన్యముల్గిరివరత్నోజవ్రజంబుల్మహోగ్రరయుగ్మంబులఁబూని, పెల్లుగజగత్కంపంబుగానార్చి, యో। ధరణీనాయక! మమ్ముఁబంపుమసురన్ ధాత్రీస్థలింగూల్చి మీ! చరణంబుల్ గనుఁగొందుమంచును రణోత్సాహంబునన్బల్కఁగన్॥ ౧౨౯॥

శా॥ రాముండున్ముదమంది,వచ్చెడిమహారథోగణాధీశ్వరో।ద్దామప్రాభవమున్, శరద్వయవిదోర్దండప్రచండత్వమున్,। మోముల్నూ

ఋను, దస్మచ్ఛక్రకరసంభూతానలజ్వాలలున్। వేమఱుంగని కోపమున్
భయము నానిర్యాతమైచూచుచున్॥ ౧౩౦॥

మ॥ నరనాథుండువిభీషణుం బిలిచియన్నా! యీమహాకారుఁడీ।శ్వ
రుఁడో? చండకృతాంతుఁడో? ఘనలుఁడో? చర్చింపఁగామృత్యువో?।ధర
పైనెవ్వఁడువీఁడు? వీనిఁగని చిత్తంబంతయున్భీతిలెం,। గరమొప్పన్వినుపిం
పుమాయెఱిఁగెదన్; గర్వంబుపోకార్చెదన్॥ ౧౩౧॥

మ॥ అనినన్దేవ! మహానుభావ! వినువీఁడాఖిలతన్ ధైర్యశౌ।ర్యన
యుండైనశతాననుండు, బహుమాయావర్తనుం, డస్త్రదీ। యనితాంతా
ప్తుఁడు, వీనియుద్ధమునఁబోరాడంగశక్యంబుగా। దునరేశాగ్రణి! యెట్లొ
కాని వరరాడ్దుర్వారుఁ డీతండిలన్॥ ౧౩౨॥

మ॥ దనుజాధీశుని యంగమందుఁగల రక్తంబింతయిద్ధాత్రిపై। నొ
నరంగాఁబడెనేని నుర్వ్యరుశతాస్యుల్సంభవంబై రణం। బునకెత్తాడు
దు రిందు కేమితెఱఁగో? పోరాడనెట్లోర్తురో। వనచారుల్? వనజాతజా
తు వరగర్వంబెట్లు నాశిల్లునో?॥ ౧౩౩॥

గీ॥ ఇతనిచేతనుమనబలంబెల్లఁద్రుంగు। నితనిఁగెలువంగఁజొప్పడదె
వ్వరికిని। నుర్విఁబురుషులకితఁడజేయుండుగాన। నెట్లుజయమందునో మ
నకెఱుఁగరాదు॥ ౧౩౪॥

వ॥ అనిమఱియుఁ బెక్కుచందంబుల విభీషణుండు శతకంఠుని ప్ర
కారంబులెఱింగించి నృపవరా! యుద్ధంబుసేయునెడ నద్దానవుండు నీ
పై నాగ్నేయబాణంబులేమఱక యేయుచుండుము; దానంజేసి రక్తబిం
దువులు ధరంబడనేరవు; అందువలన ననేక శతకంఠోద్భవంబు మిథ్య
యగునని యెఱింగించి, తత్తత్ప్రధానుల మహిమంబు లెఱింగించి,
వారివారికిఁదగిన తూరుల నేర్పరించి, యింకనాలస్యంబు దగదనుటం
జెప్పి, హనుమంతుని వీక్షించి మహాత్మా! యిట్టిసమయంబున నెల్లై
నంగెలుపు సమకూఱంజేయు మదియునుంగాక నాపైని దానవుండె
ప్పుడు విగ్రహింపుచునుండుఁ గావున నన్ను నేమఱక కాపాడుమనిన
నొడంబడి రాముని సాన్నిధ్యంబున వాలంబు ద్రిప్పుచునుండె; భరతశ

తుఘ్ను లక్ష్మణ కుశలవ విజయసుగ్రీవాంగదులును మిన్నువగుల నార్చు చుఁ బరివేష్టించి యుండిరి; రాముండును ధనుర్గుణటంకారరవంబుల దిశలు బగిలింపుచు నమోఘశరంబు లేర్పరింపుచు సీత కభయంబు దెలుపుచు, లక్ష్మణుం బురికొల్పుచు ననేకవిధంబుల విజృంభించుచునుండె; అంతనుభయబలంబులుందలపడి శరవర్షంబులు గురియింపుచు, శైలంబులు ఉవ్వుచుఁ, బాదపంబులనడఁచుచు బహుగతులంబోరఁజొచ్చిన, దేవగంధర్వ విద్యాధర గరుడకిన్నర కింపురుషాదు లభ్రతలంబున నిల్చి యమ్మహాకలకలంబాకర్ణింపుచుఁ జూచుచుఁ బరమాశ్చర్యంబు నొందుచుండిరి; బ్రహ్మదేవుండును మనంబున వగచి, యిట్టివరంబులేలయొసంగితి వద్దురాత్మునిచే నఖిలకపి నరరాక్షస ప్రళయంబు సమకూడుచున్న యదియని యిందాద్రిదులెగ్గింప విన్ననై యుండె; ప్రళయకాలావసానంబున నొదవు సకలభువన సంహారంబు ననుకరించి యుభయకటకంబులయందును భీభత్సంబై యుండెనంత॥ ౧౩౫॥

సీ॥ ఈపాటిమాంసంబు లెన్నఁడు లేవని మేచియుప్పొంగు పిశాచములును। బాటంచి దాఁటించి మేటినై యాడకాడకుఁ దాండవములాఁడు ఢాకినులును। ఢాకినీగణముల డాసి మెదడుఁదాగి వి రోకిలింపుచుఁ జను శాకినులును। శాకినీకులముల దీకొని నెత్తుట నోలలాడి చనుఘే తాళతతులుఁ। గడిసిపురివిచ్చియాడెడి కాకములును। గేరికాకులగమకించు గృధ్రములును। గలిగి, కావిరి దిశలెల్లఁగప్పి, దివము। సంధ్యయును రేయుఁ దెలియనశక్యమయ్యె॥ ౧౩౬॥

శా॥ అరిందమసైన్యముల్ ధరణిపై నందందఁ గూలంగఁ, దాఁ। గూరకోధమనసుఁడై దివిజులాఘోషింపఁ గాలానలా। కారంబొప్పఁగ దీర్ఘజిహ్వుఁ దురుసంగ్రామంబు గావింపుచో। నారూఢిం గపిసేనపైఁ గవిసె నుద్యత్ప్రాభవంబేర్పడన్॥ ౧౩౭॥

చ॥ కవిసిన నుగ్రరాక్షసునిఁ గన్గొని రాము ననుగ్రహంబునన్। వివిధశరంబులేయుచును వేగమునన్భరితుండొగిన్మహా। గ్రవిశిఖమానిశాచరుఁడుగ్రతఁనసేసినదానినొంచి, ఖై। రవరవమేర్పడంగణఁగిరాక్షసుఁ గన్గొని యప్పుడిట్లనెన్॥ ౧౩౮॥

ఉ॥ ఓరినిశాచరుండ! వినుము గ్రిరణంబుననిల్చి నేర్పుతోఁ। బోరుము
చూచెదన్, యముని ప్రోలికి నిన్నుఁ దృణాకృతిన్మహా। దారశిలీము
ఖంబుల హతంబుగఁజేసి,వనేచరావళిం। జేరి ముదంబునెక్కొనఁగఁజే
తు నిమేషములోన నిచ్చటన్॥ ౧౩౯॥

చ॥ అనవినిదీర్ఘజిహ్వుఁడు దురాగ్రహుఁడై భరతున్, ధనుర్గుణ।
స్వనబధిరీకృతాఖిలదిశావలయుంగని యోరి!చూడరా। మనుజకులాధ
మాధమ!సమర్థునకున్బహుభాషలేలరా?।కనదసిధారచేఁగదిసిఖండలు
చేయుదునిన్నుఁజూడరా॥ ౧౪౦॥

చ॥ పడిననినుంగనుంగొని నృపాలుఁడు రాముఁడువచ్చెనేనియు। ప్ప
డమినిఁగూల్తు,నందులకుఁబోరవిభీషణుఁడగ్గెనేనిబ।ల్విడిమెడఁద్రొక్కిచం
పెద నవీనబలంబున, వానికై యజుం। డుడుగక వచ్చెనేని తగనుక్కణఁ
గించెద నొక్కవ్రేల్మిడిన్॥ ౧౪౧॥

ఉ॥ నావిని రాఘవానుజుఁడు నవ్వుచు నొక్క యమోఘబాణ
మా। దేవతలెల్ల దీవెనలుతీవ్రముదంబున నిచ్చిమెచ్చఁగా। వావిరినారిఁ
బూని, బలవర్ధనుఁడై తగనిండఁదీసి,యా। రావముమీఱనేసె బవరంబు
న దైత్యునిజిహ్వ ద్రెవ్వఁగన్॥ ౧౪౨॥

శా॥ జిహ్వానష్టమునొంది దానవుఁడు కస్త్రం దోఁగి, యుద్ధక్రియా।
రంహుండై ప్రళయాగ్ని కైవడిని వైరంబొప్పఁగా మండుచున్। సింహ
ధ్వానము చేసి,యఃబ్భరతుపై శీఘ్రంబునం జండరా। ద్రాహ్వాస్త్రంబొగి
నేయఁబూనిన, నతండాఖిలశౌర్యంబునన్॥ ౧౪౩॥

శా॥ ఆటోపప్రబలప్రతాపచటులోగ్రాకారుఁడౌచు,న్నిరా। ఘూ
టాగ్నేయశరంబునం దను మహీకాంతుండు మెచ్చంగన। స్త్రాటాధీశుని
హస్తముల్ దునిమె, ధైర్యప్రౌఢిమన్ వేల్పులున్। సూటిన్ సన్నుతిసేయ,
వానరబలస్తోమంబు పెల్లార్వఁగన్॥ ౧౪౪॥

ఉ॥ నాలికయుం గరంబులుఁ దృణంబులరీతినణంగఁ,బావక। జ్వాల
లుచూపులం దొలుగఁ జయ్యనమండుచు, నట్టహాసమా। భీలతఁ జేయు
చున్,భరతుఁ బెల్లుగ్రమింగెదనంచు మృత్యువుం। బోలిమహోగ్రతంగని

సింహంగని ఖేచరులెల్లభీతిలన్॥ ౧౪౫॥

ఉ॥ అర్కకులేంద్రుఁడున్ దనుజునల్లనఁజూచియమోఘవృత్తి మైఁగ ర్కశభల్లమొక్కటిముఖంబున మంటలుగ్రమ్మఁబూనుచో। మార్కొని యార్చియేసినను, మత్తనిశాచరు మస్తకంబాగిం। బేర్కొనిత్రుంచి నేలఁ బడ బిట్టుగఁ ద్రోచె భయప్రదంబుగన్॥ ౧౪౬॥

గీ॥ అట్లుభండనమునవనిపైఁబడుదీర్ఘ। జిహ్వు పాటుఁజూచి శిఖిముఖుండు। కణఁగివిలయకాలకాలభైరవుఁబోలి। బలిమిమెఱసికలిసె భరతుమీఁద॥ ౧౪౭॥

గీ॥ అస్త్రమీఁదఁగవియునట్టిదురాత్ముని। జూచిబలముల్లెల్లఁ జోద్యమంద। శత్రుభీష్ముఁడైన శత్రుఘ్నుఁ డాగి నేసె। నర్ధచంద్రబాణ మతనిమీఁద॥ ౧౪౮॥

గీ॥ శిఖిముఖుండు దానిజీర్ణంబుగావించి। యతనిమీఁదఁబఱపె నైంద్రశరము। దానినడుమఁ ద్రుంచి దైత్యుపై నురగాస్త్ర। మేసె దనుజసేనలెల్లనులుక॥ ౧౪౯॥

మ॥ సరగన్గారుడబాణమేసి యురగాస్త్రంబుచ్చిపోఁజేసి, యీ। శ్వరబాణత్రయమూఁచి దుర్మదమునన్ శత్రుఘ్నుపైనేయ,నా। శరముల్ దేహముగాడిపోవ్వసిలి గర్జాతర్జనల్మీఱఁగా। నరుదారంగఁపితాత్ముఁడై ప్రళయకాలాభీలతం బొంగుచున్॥ ౧౫౦॥

మ॥ నరనాథానుజుఁ డంత నుగ్రుఁడగుచు న్నారాయణాస్త్రంబు విం। టరయంబొప్పఁగఁబూని నిర్జరులు మింటన్సన్నుతింపంగ,నా। బ్బురమేపారఁగనార్చి వేయ, నదియాభూమంతటన్నిండివి। స్ఫురదగ్నిప్రకరంబులీనుచు రిపుక్షోభంబు గావింపుచున్॥ ౧౫౧॥

మ॥ చనుదేరన్ భువనంబులెల్లనదరెన్, సప్తాచలంబుల్ భయం। బునఁ దందడవణంకె,నింకెసకలాంభోధుల్, గతుల్ దప్పెరవి ద్యునచంద్రుల్, వెసఁ ద్రెళ్ళెదిగ్గజచయం, బేపారఁగాలాగ్నిచ। య్యనవాదిర్భవమయ్యెఁ దచ్చటులదివ్యాస్త్రప్రయోగంబునన్॥ ౧౫౨॥

గీ॥ అమ్మహాకాండమీక్షించి యసురవరుఁడు। బిట్టువణఁకుచు నటు

మొఱవెట్టుచుండ। వచ్చిచిచ్చులుగురియుచు వానిశిరము। ధరణిఁబడఁ
ద్రోచెదైత్యులుతల్లడిల్ల॥ ౧౫౩॥

గీ॥ శిఖిముఖుఁడుగూలుటకు వానిసఖుఁడుకినుక। నుగ్రుఁడైస్థూలకం
ఠుఁడత్యుగ్రశూల। మపుడు హస్తంబునను బూని యమరులడల। రూఢిఁ
బోరాడఁగవిసెశత్రుఘ్నుమీఁద॥ ౧౫౪॥

సీ॥ స్థూలకంఠుని బాహుశూలంబు వీక్షించి లక్ష్మణుండతనిపై లా
వుమెఱసి। యడ్డంబువచ్చినాయకపరంపర లేయ నసురమహారోషమంది
కినిసి। యాలంబులోఁగూలుమనిశూలవుడేసె, నేసినభువనంబులెల్ల వడఁ
కె,। భూనభోమధ్యమద్భుతముగానలంబునిండె, భయంబుఁదేన్పపవ
రుండు,। నప్పుడెడఁజొచ్చిహనుమంతుఁ డాత్రిశూల। మెల్లసైనికు లల
రంగనేపుమెఱసి। పద్మజాండంబు పటపటఁ బగులనార్చి। విపులబాహుధు
ర్యుఁడై పట్టివిఱిచివైచె॥ ౧౫౫॥

గీ॥ వరుసనమృతంబు గురిసిరి వాయుసుతుని। మీఁద నమరులు; దీ
వించె మేదినీశుఁ; డపుడు సౌమిత్రి సంభ్రమంబంది మారుఁ । బ్రాణ
బంధుండవగుదని ప్రస్తుతించె॥ ౧౫౬॥

గీ॥ వెండియును లక్ష్మణుఁడు మహోద్దండుఁడగుచుఁ। గౌశికుఁడు
దనకిచ్చిన కాండమొకటి। వింటసంధించి పెల్లార్చి విపులరోష। మొద
వ నాస్థూలకంఠుని నుర్విఁగూల్చె॥ ౧౫౭॥

గీ॥ స్థూలకంఠుఁడు గూలినఁ జూచి కుపితుఁ। డగుచు యోజనహ
స్తుఁ డాహవమునందు। మెఱయ సౌమిత్రినొగిఁబట్టె మెదలకుండ। నత
నిచేతులు తెగవేసె నకులశుండు॥ ౧౫౮॥

గీ॥ హస్తములఁబోవ యోజనహస్తుఁడపుడు। కుశనిమిత్రంగెదననిమ
హాకోపమెసఁగఁ। దివిరి వక్త్రంబు దెఱచి యేతేరనప్పు। డరయఁ దూ
ణీరముగనేసె నకులశుండు॥ ౧౫౯॥

గీ॥ మించిపదములు వేగమె తుంచివైచి। యఖిల వానరసేన లం
దందనార్వఁ। దనదుచాపంబునను మహోద్దండశరముఁ। దొడిగియోజ
నహస్తునిఁ బుడమిఁగూల్చె॥ ౧౬౦॥

చ॥ కనలుచు నక్కశాహ్వయునిఁ గాంచి దురాగ్రహుఁడౌచు దుర్ముఖుం। డనియెడువాఁడిటోరి మనుజాధిపనందన! నన్నుఁజూడరా। తునిమెదనిన్ను నిప్డెయని తోరముగా నరుదేర వానిఁ గ। న్గొని లవుఁడు క్రుద్ధుఁడై పఱపె ఘోరశరంబులు చిత్రవైఖరిన్॥ ౧౬౧॥

ఉ॥ అప్పటిబాణముల్ నడుమనన్నియుఁద్రుంచి లవాఖ్యుమీఁదటన్। గుప్పన నగ్నిసాయకము గ్రూరత నేసిన దాని లీలతో। నప్పుడు వారుణాస్త్రమున నట్టెయణంచి నిలింపులెల్ల బా। గొప్ప జయధ్వనుల్ సలుప నుగ్రశిలీముఖమొక్కటేర్చుచున్॥ ౧౬౨॥

వ॥ అద్దానవుని హస్తంబులుఁ జరణంబులు ఖండించి పిదప లీలమై వానిమస్తకంబును ఖండించె; వానిమరణంబు గనుంగొని కోపతాపంబులుమీఱ శూర్పకర్ణుండును, రక్తాక్షుండును, పింగళాక్షుండును, గజోదరుండును, త్రిముఖుండునుం గదిసి యొక్కపెట్టునఁ గుశలవులంజంపంబూనిన నెఱింగి వారలమహాస్త్రంబులుసూచి రాఘవుండు ప్రళయకాలాంతకుపగిది హుంకరింపుచు నందఱకు నన్నిసాయకంబులుబఱపి తలలుద్రుంచెనంత॥ ౧౬౩॥

చ॥ పదువురుమంత్రులు న్నృపులపాలును, భృత్యులపాలునైనఁ, దా। నదవదనొంది రోజుచు శతాస్యుఁడు మృత్యువుఁబోలి నిక్కుచుం। బ్రజరపరంపరల్ కడు నభస్థలమున్ భువియున్ మహానలా। స్పదముగ నిండనేసె బహుభంగుల వానరులెల్లఁగూలఁగన్॥ ౧౬౪॥

వ॥ మఱియును బెఱితివియక నూఱుబాణంబుల నంగదుంగూల్చి, యిన్నూఱుశరంబుల సుగ్రీవునొంచి, యేనూరు శిలీముఖంబుల భల్లూకపతిని మూర్ఛిల్లఁజేసి, అఖిలవానరులను క్షణమాత్రంబునంజమరివైచి, క్రమ్మఱ దేశాధీశులంగదిసి కొందఱఁ బదతలంబున హతంబు గావించి, యందఱ నొక్కపెట్టునఁ దనవక్త్రగహ్వరంబులం జొనిపి, మఱియును హతశేషులగు మనుజవనచరబలంబులఁబోకార్చి, విభీషణునవలోకించి వీనికతంబున రావణ కుంభకర్ణ మేఘనాద ప్రముఖానేక దానవ ప్రళయంబు సమకూఱెఁ, గులద్రోహియైన వీనిం దెగటార్చెదనని బ్రహ్మా

స్త్రంబు సంధించి సకలలోకంబులు దల్లడిల్ల నార్చి పేర్చి యేసిన నది
విలయానల కీలాకరాళంబును, మృత్యుంజయ ఫాలనేత్ర సంభూత మ
హోగ్రంబును, వీరభద్రకోపంబును, కాలభైరవోగ్రంబును గూడ నై
క్యంబునొందినవిధంబునం జనుదెంచెనొక్కో యని గరుడ గంధర్వ కిన్న
ర కింపురుష సిద్ధవిద్యాధరామరలోకంబులు హాహాకారంబులు సేయఁ
జిచ్చులుగురియుచు వచ్చి విభీషణు నవయవంబులు బంధించి నేలంబడఁ
ద్రోచె,నంతియకాని రాఘవు కరుణాకటాక్షప్రభావామృతసంసిక్త శ
రీరుండగుటంజేసి చంపనోపదయ్యె; అవ్విభీషణుసైన్యంబులు నాడాడం
బఱచి డాఁగిరి; వెండియు నమ్మహాదానవుండు కుశలవ విజయ భరత శ
త్రుఘ్న లక్ష్మణులతోడంగూడ రామునివధియింపంబూని యొకటఁ బెట్టు
నధనుశ్శతంబులు ధరించి,బాణసహస్రంబుల హనుమంతుని వివశుఁగా
వించి, శరవర్షంబు గురియుచు నట్టహాసంబు సేయుచునరుదేర సీతామ
హాదేవి యతని భీషణగమనప్రకారంబు నిరీక్షించి, తనయాదిసహామ
హిమంబాకర్ణించి, శతకంఠునికిందప్ప నెవ్వరికిం గానరాకుండఁ గనుప
ట్టిన,శతముఖుండును నరవరునిఁజంపెదనని యార్చుచు డాసి పురోభా
గంబుననున్న జానకింగనుంగొనునవసరంబున నవబ్రహ్మలును, పదునా
కొండురు రుద్రులును, పన్నిద్దఱు సూర్యులును, త్రేతాగ్నులును, ము
ప్పదిమూడుకోట్ల దేవతలునుగనఁబడిన భయంబంది, యిదినాపాలిఁటి
మృత్యువుగాని యాఁడుదానిమాత్రంబుగాదని నిశ్చయించి, తానరుదే
రఁ దనకెల్లి రణయాత్రకు ననుగ్రహంబు సేయకుండుటకును, క్రమం
బున దుర్నిమిత్తంబులు కనఁబడుటకును, సంగరంబునఁ దనప్రధానులు
బలంబుతోఁగూడ భస్మంబునొందుటకును జిత్తంబు వికలంబైన నేఁటికి
యుద్ధంబు సేయందగదు, రేపుచనుదెంచి సహోదరసహితంబుగా
రామునిందెగటార్చెదనని ప్రతాపలంకకరిగె; రామచంద్రుండును వి
షణ్ణహృదయుండై విభీషణు బ్రహ్మాస్త్రబంధవిమోచనంబుగా బ్రహ్మ
మంత్రంబులుచ్చరింపుచు, మూర్ఛిల్లిన కపులం దనహస్తస్పర్శచే నలవ
రింపుచుఁ, దమనిమిత్తంబునకై వచ్చిన దేశాధీశులం గని వగచుచు, రే
పు మగుడ దనుజుండరుదెంచునెట్లొకోయని చింతింపుచు, సీతకు సంగర

చాతుర్యంబులు దెలుపుచు, హనుమంతుని వినుతింపుచునుండెనని మహాదేవుండెఱింగించిన విని పార్వతీదేవి శిరఃకంపంబుచేసి మహాత్మా! శతకంఠుండు మఱునాఁడరుదెంచి నృపులతోనెట్లుపోరెః సీత యేరీతి నతనిహతంబుచేసెః నెఱింగించి సంతుష్టంగావింపుమనిన నటమీఁది వృత్తాంతంబు పురహరుండద్రిజకు వినిపింప వినఁదొడంగెనంత॥ ౧౬౫॥

క॥ కదనామరవరతనయా! । సదమలచారిత్ర! రాజసన్నుతగాత్రా!। మదననిభరూప! సంతత । మదశాత్రవహరణ! పోచమక్ష్మారమణా! ॥ ౧౬౬॥

గద్య॥ ఇదిశ్రీమదేయకూర్తినివాస, లక్ష్మీనృసింహకరుణాకటాక్షసంప్రాప్తమహాకవిత్వవిద్యాపారీణ, సుమహితాంధ్రగీర్వాణభాషాప్రవీణ, సంగీతలక్షణధురీణ, సకలవిద్వన్మిత్ర, శ్రీవత్సగోత్రపవిత్ర, ధర్మనార్యపుత్ర, నిఖిల మహీసురాశీర్వాద ప్రవర్ధమాన భాగధేయ, సకలనృపవిధేయ, వినయవిధేయ, మర్దననామధేయ ప్రణీతంబైన
సీతావిజయంబను మహాప్రబంధంబునందు
తృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు.

సీ తా వి జ య ము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క॥ శ్రీనీలకంఠసేవక!। దానకళాభరణ! మానధనసంభరణా!। దీనసురదుమ! సన్నుత। మానవధవవితతి! పోచమత్యాధిపతీ!॥ ౧॥

వ॥ అవధరింపు మత్తైలంగుసఁ బార్వతీదేవికి మహాదేవుండు వినిపింపుచు వెండియునిట్లనియె; అట్లుశతకంఠుండు ప్రతాపలంకకరిగి కలహవృత్తాంతంబును, సీతామహిమంబును, తన పరాభవంబును దన తల్లికి వినిపింప నమ్మానినియును జింతించి తనయునకిట్లనియె॥ ౨॥

గీ॥ వలదువలదని పలుకఁగాఁ జలముమెఱసి। యనికినరిగితి, వటునీవు చనసపిదపఁ। గలఁగి యాపంతనొందుచుఁ గన్నుమూసి। నొకట- కలఁగంటె, నదిపిను సిక్కముగను॥ ౩॥

గీ॥ రాముఁడనియెడు నాదినారాయణుండు। తోడరి నిల్చిన నమ్మహాతోడ నీవు। కణఁగి యెదిరింప, నదియెల్లఁ గాంచి యతఁడు। తనమనంబున నప్పుడిట్లనితలంచె॥ ౪॥

సీ॥ పురుషులచే పీడు పొలయకుండఁగఁదొల్లి వనజజుఁ డొసఁగిన వరము లెల్ల। నిలిపెద, నిలిపి యేనేర్పునసైన నాదిపుశక్తిఁబూని ప్రార్థించి యప్పు। రఁజ్యోతివలన నీరాక్షసుఁ బరిమార్తునని లోకమాత నొయ్యనఁదలంచె। దఁచిన నయ్యమ్మ పలువిధంబుల రాముచే విల్లునమ్ములుచేరి తివిసి। తానె కైకొని ఘోరయుద్ధంబుచేసి। నాహవంబున

నీతలలవసిఁగూల్చె। డాసి యడలిరి నాదుకోదండు వినుము। యిట్లు క
ఱఁగఁటినిఁకమీఁద నెట్లొకాని॥ ౫॥

సీ॥ ఏఁగన్నకలసత్యమింతయేకాని తప్పఁగనేరఁ జెల్లింటిబవరమున
ను। సీతామహాదేవిశితశరంబులచేతఁ బడునప్పుడైనను దలఁచుబుద్ధి। నీ
సేనలన్నియు నిమిషమాత్రంబున ధరఁగూలునప్పుడైనఁ దలఁచుబుద్ధి। ప
టువిశిఖంబుల బలువిడి నీతలల్ దండించునప్పుడైనఁ దలఁచు బుద్ధి। యొ
క్క-కపిమాత్రుఁడిచ్చట నుక్కుమెఱసి। రూఢిఁ బిడికిటఁగదిసి నీయొమ్ముఁ
బొడిచి। నీదుసింహాసనముగూల నిలిచితన్ని। యరిగె నదియైనఁ దలఁచ
వేమందునిన్ను॥ ౬॥

సీ॥ మర్కటాలికి వశమా సముద్రంబులు నాలుగు దాఁట నేనాఁ
టనైన?। నరులకు శక్యమా నవ్వుచు నీలంక యగ్గలంబుగఁ బెనులగ్గప
ట్టఁ?। భవదీయ దానవాపారబలంబుల నలవియే పరులకు నవనిఁగూ
ల్ప?। సురసంఘములనెల్ల చెఱలువట్టిన నిన్ను నెదిరింపఁదరమె మఱియెవ్వ
రికిని?। గాన రాముండు విష్ణుండుగాఁదలంపు। నెలఁత సీతను మాయ
గా నిశ్చయింపు। హనుమఁడీశ్వరుఁడని బుద్ధియందునిలుపు। మనుము శ
రణని రఘురాము మఱువుచారుము॥ ౭॥

వ॥ అని మఱియు ననేకవిధంబుల భయంబు పుట్టించినంగనలి తోఁ
కద్రొక్కిన భుజంగంబుతెఱంగున, దండతాడితంబైన కంఠీరవంబు
చందంబున, ఆజ్యాహుతంబైన ప్రళయాగ్నిమాడ్కి మండి మిట్టిపడి,
మొగంబులుముడివెట్టుక, కన్నులనిప్పులురులఁ, దల్లివియని యిమ్మాటల
కు సహించితింగాక యొండొరుదైనం దెగఁబూడనే, స్త్రీబుద్ధిః ప్రళ
యాంతకమనుసామెత నిజమయ్యె; నీబుద్ధి వినియెదు వెఱ్ఱియునుంగలఁ
డే? యని యచటవీడ్కొని ప్రళయప్రచండ మహోద్దండ సప్తార్చివి
ధంబునం గ్రాలుచుఁ బటహాదిరవంబుల బ్రహ్మాండంబు ఘూర్ణిల్ల మఱు
నాఁడు సూర్యోదయకాలంబున రథంబుపైనెక్కి, కొంతచిక్కిన సై
న్యంబులం గొని విలయకాలాంతకువిధంబునఁ గదలి రాఁదొడఁగెనంత
నిక్కడ॥ ౮॥

గీ॥ రామచంద్రుండు నలసుమిత్రాతనూజుఁ। బ్రేమతోఁ జూచి విభీషణార్క। తనయ పవనజ జాంబవత్ప్రభృతి తరుచ। రేంద్రు లెల్లను వినుచుండ నిట్టులనియె॥ ౯॥

ఉ॥ నిన్న శతాస్యుఁ డిచ్చటికి నిక్కుచు వచ్చి యనేక సేనలం। బన్నుగ సంహరించి మనపైఁ జనుదెంచిన, వానియుగ్రతం। గన్నులఁ బాఱఁజూచి యొకకైవడి నుంటిమిగాని, వానితో। నున్నతవృత్తిఁ బోరుటకు నోపఁగమైతిమి నీచవర్తనన్॥ ౧౦॥

ఉ॥ ఎంతటివానికైన నొకయెక్కుడు దాడిని నొక్కవేళలన్। వింతగ బుద్ధిచంచరిలు విశ్వములో, నటుగాన దైత్యుఁ డ। త్యంతరణోత్సవంబున రయంబున వాఁడొగివచ్చె, వానితో। నెంతయుఁ బోరఁగావలయు నెల్లసురావళి సంతసిల్లఁగన్॥ ౧౧॥

ఉ॥ నావిని లక్ష్మణుండనియె నవ్వుచు నీగతిఁ బల్కనేల? నా। లావును దైత్యులావును బరామరిసించెదుగాక దివ్యబా। ణావళి నద్దురాత్ముని రయంబునఁ గూల్చెద, లేనినాఁటికిన్। వావిరివానిచేత నిలవ్రాలెదఁ గాక తలంకనేర్తునే॥ ౧౨॥

సీ॥ అను లక్ష్మణుని మాట కనుకూలముగ భరతుండు, శత్రుఘ్నుండు దండనిలిచి। చూడుమీ దేవ! మా సుమహితవిక్రమంబని చాపములు పూని రాక్షణంబ। కుశలవులిద్దఱు ఘోరయుద్ధము సేయ నట్టాడఁగాఁ జొచ్చి రలముకొనుచు। సుగ్రీవుఁడా రాముఁ జూచి సేనలతోడఁ దలఁకక నిలిచె నంతకునిరీతి। నంతహనుమంతుఁ డప్పుడత్యంతశౌర్య। వంతుఁడై మిన్నుముట్టుచు వచ్చి రాముఁ, । గంజదళనేత్రు నీకేల కళవళింప। నాశతాస్యునిఁ దృణలీల నవనిఁ గూల్తు॥ ౧౩॥

గీ॥ అనుచు సన్నద్ధులగుచు శంఖాద్యనేక। తూర్యనాదంబులఁ దందఁ దొడిఁబడంగ। రథములెక్కిరి తమ మనోరథములెక్క। భాతి నార్చుచు శత్రుగర్వములు వగుల॥ ౧౪॥

సీ॥ రాముండు చటులవిక్రమశీలుఁడై వేగ హనుమంతు భుజముల యందు నిలిచి। జానకీదేవిఁ బశ్చాద్భాగమునఁ బొందుగా నిల్పి, భేరులు

ఘనతమెురయఁ। గపు ధనుర్గుణవిటంకారముల్ దికుభులు జగతింబిక్కటిలంగ సలుపుకొనుచుఁ,। బవనజుమఱుఁగునఁ బరఁగ విభీషణుఁబొంచి యుండఁగనియమించి, 'హర్ష। మనసురతతి' జయజయధ్వనులు సేయఁ,। గపులు పెల్లార్వ బ్రహ్మాండఘటము వగులఁ। గారలి శతకంధరుని విలోకించుకొనుచు। ధరణిజకుఁజూపుచును బ్రమోదమునమండె॥ ౧౫॥

ఉ॥ అంత శతాసనుండు విలయాంతకుఁడై వడి హుంకరింపుచుం। బంతముతోడవచ్చి పటుబాణపరంపరచేఁ గపీందుౖలన్। వింతగఁ గూల్చ, వారలును వృక్షమహీధరసంఘముల్ వెసన్। వంతఘటింపవైచిన ను, వాఁడవిచూర్ణముచేసె త్రెళ్ళి డిన్॥ ౧౬॥

చ॥ మఱియును మూఁడుబాణముల మైందుని గీటణఁగించి, యుగ్రతన్। శరనవకంబుచే శరభుఁజయ్యనఁగూల్చి,పదింటనీలునిన్। ధరఁబడనేసి,గోముఖునిఁ దప్పకయేడిటసంహరించి, తా। నరుదుగఁబద్నొకొంట ను గవాక్షుని మూర్ఛిలఁజేసి వెండియున్॥౧౭॥

సీ॥ దశకద్వయంబునఁ దారకుఁబడనేసి, మొనసిజ్యోతిర్ముఖుముప్పదింటఁ। దివిరిఖండించి, యాద్వివిదుని నలువది శితవిశిఖంబుల హతునిఁ జేసి,। యిషుపరంపరలచే బుషభుని వెసఁ ద్రుంచి, గవయుని డెబ్బది కాండములను। జక్కాడవించి, పెంపెకుడు-చునొకనూఱు శరములనం గదుఁ జమరివైచి,। జాంబవంతుని మున్నూఱు సాయకముల। నలువది నిగ్రుచ్చి, ధాత్రిపైనొరఁగఁజేసి,। గంధమాదనముఖమహాకపుల వేయి। మార్గణంబులుపఱిగించి మదమణంచి॥ ౧౮॥

గీ॥ పరఁగనార్చుచునిన్నూఱు బాహులందు। నస్త్రశస్త్రాళిధరియించి యసురులడలఁ। గడఁగిరాముని వెదకుచుఁ గదలిరాఁగ। నప్పుడెదుఁ జొచ్చిసుగ్రీవుఁ డడ్డు పడియె॥ ౧౯॥

మ॥ వడివాలంబున వానిచేతులణఁగం బంధింపఁగాఁ బూని, యి। వ్వడిమెల్లన్వణఁకంగ నార్చుచు బలస్ఫూర్తిం జనుంచేర,నే। ర్పడనద్దానవచక్రవర్తి కినుకంబొటించిసుగ్రీవునిం। బడఁగూలన్వెసఁదన్నె రాఘవమహీపాలుండు చింతింపఁగన్॥ ౨౦॥

ఉ॥ రాముఁడు, నవ్విభీషణుఁడు, రాముని తమ్ములుఁ, బుత్త్రులు, న్న సీ। జాపణియున్, మరుత్సుతుఁడు సంగరవీథినిఁ దక్కు-వానర। స్తోమములున్న రావళియుఁ జూర్ణములైరి, వెలుంగు చిచ్చుపై। నామినెదిర్చి చచ్చు శలభావళి కైవడి నొక్క-పెట్టునన్॥ ౨౦॥

ఉ॥ వెండియు నాశతాననుఁడు వేగన రాముని పై రథంబును। ద్దం డతఁ దోలసారథినిఁ దప్పక తిట్టుచు, హుంకరింపుచుం। గాండపరంపరల్ ధరణిఁ గప్పుచు, గుండెలు వ్రయ్య నార్చుచున్। దండిగ రాఁగ, లక్ష్మణుఁడు దైత్యునిపై నెదిరెన్ మహోగ్రుఁడై॥ ౨౧॥

చ॥ ఎదిరిన రాఘవానుజుని యేపును రూపును బాణతూణముల్। స దమలశౌర్యమున్ విమలచాపమునుం గని, యొక్క-తీక్షణ। ప్రదరము వింటఁ బూని యలపద్మభవాండము వ్రయ్య నార్చుచో। వదలక రోషభీషణ వివాదము మీఱఁగ నప్పుడిట్లనెన్॥ ౨౩॥

గీ॥ పొట్టిపొమ్మోరి యెట్టివాఁడైన, బవరమందు। నెదిరి మద్బాణములకు సహింపఁగలవె?। యిట్టి చంపెదనినుఁ జలపట్టి యింత। నందనుని పల్లితల్లి యెన్నఁటికిఁ గాంచు॥ ౨౪॥

సీ॥ ఏఁడి రాలంకపై నేగి దశాస్యుని ధాత్త్రిపైఁ గూల్చు ప్రతాపఘనుఁడు?। ఏఁడి రా బాణంబు లేర్చి యార్చుచుఁ గుంభకర్ణునిఁ జంపు విక్రమధురీణుఁ?। డేఁడి రా కోపోగ్ర హృదయుఁడై యనినగ్నివర్ణునిఁ జంపిన వరబలుండు?। ఏఁడి రామున్న మహేశ్వరచాపంబు భిన్నంబుగావించు భీమశౌర్యుఁ?। డతని పైఁ గాని నాదు సాయకము లేఁగ,। శరధిఁ జొచ్చినఁ, దలచూప వెఱచియున్నఁ,। గొమ్మమఱువున దాఁగినఁ, గోరి విప్రుఁ। డైన, గిరినున్నఁ బోనీయక వనిఁ గూల్తు॥ ౨౫॥

వ॥ అనిననంత॥ ౨౬॥

చ॥ దనుజకులాధమాధమ! వృథావచనంబులు పల్క-నేఁటికిలా। వున నెదిరించి నిల్వుము, మహోగ్రశరంబుల చేత నీ తలల్। గనియలు సేతుఁ జూడు, సురకాంతుని వజ్రినిఁ గెల్చు మేఘనా। దునిఁ దృణలీలఁ జిత్రముగఁ ద్రుంచు బెటుంగవె యాజి వేల్మిడిన్॥ ౨౭॥

చ॥ అని చటులోగ్రబాణముల నాశతకంఠుని నేసె, నేసినం। గనలు
చు నాశరాగ్ను లధికంబుగఁ గాల్పఁదొడంగె, నందులన్। మనమున నా
గ్రహించి గరిమన్ వరుణాస్త్రము లేసి తచ్ఛరా। గ్నిని శమియింపఁజే
యుచు,ననేకశిలీముఖసంచయంబులన్॥ ౨౮॥

ఉ॥ నేలయునింగియున్ దిశలునిండఁగ నేయఁ, దదాశుగానల। జ్వా
లలుచుట్టుముట్టుకొని చయ్యన నయ్యరదంబు దగ్ధమై। కూలఁగఁజేసెఁ,
జేసిన నమేయశౌర్యుఁడసుర్వైరికుఁడున్। నేలకు డిగ్గఁగానుఱికి నిల్చికు
రించె మహాస్త్రవర్షముల్॥ ౨౯॥

చ॥ అవినడుమన్ హతంబుగ రయంబునఁజేసి, సుమిత్రపట్టివి। ల్లవి
రళలీలనొక్క చటులాస్త్రమునం దునియించి యొకటటన్। వివశునిఁజే
యు,మూర్ఛిలి వివేకముదూఁగ వ్రాలివెండియుం। బ్రవిమల వృత్తిమైఁ
దెలిసి బాణపరంపర లేర్పరించుచున్॥ ౩౦॥

ఉ॥ వేఱొకవిల్లుపూని యొకవింతరథంబున నిల్చి,వేగబృం। దారకు
లుత్సహింప, నలదానవసేనలు చంచలింప,దు। ర్వారపరాక్రమస్ఫుర
ణ రాముఁడు చూచి ప్రియంబునొంద,ర। ఘోరమణున్ రథంబుఁ బటు
చూర్ణముచేసె జగంబుగఁపిఁన్॥ ౩౧॥

ఉ॥ అంతట దానవుండు విలయానలమున్బలె మండి, వేఱొక।
స్యందనమెక్కి చాపములు చయ్యన నూఱొగిఁబూని యార్చి, సంక్రం
దనముఖ్యదేవతలు కన్గొని భీతిలుచుండఁ, గోపముం। గ్రందుకొనంగ
నూఱువిశిఖంబుల లక్ష్మణుగుచ్చెఁ జెచ్చెరన్॥ ౩౨॥

గీ॥ లక్ష్మణునిగాడి, మఱియును లఘుతరముగ। ధరణివెసఁదూఱి,
యలరసాతలము సోఁకి,। మరలఁ జనుదెంచి శతకంఠు మహితతూణి।
మధ్యమున నిల్చె దైత్యులు మలసియార్వ॥ ౩౩॥

గీ॥ వెండియును శతకంఠుఁ డుద్దండుఁడగుచు। శక్తి వైచిన సౌమి
త్రి జలదరింప। వచ్చి, విలుఁద్రుంచి, దేహంబుసొచ్చి చింప। వాలెన
రదంబుపైనప్పుడాలమునను॥ ౩౪॥

గీ॥ హా మహోదార! లక్ష్మణ! యకట! యంచు। సీతయును రా

ముందును శోకసింధువునను। దేలి, రచిమాచి భరతుండు దివిరి యాశ్ర। తాస్యుపైనేసె వివిధసాయకములప్పుడు॥ ౩౫॥

ఉ॥ ఏసిన నుగ్రుఁడౌచు దనుజేంద్రుఁడు నబ్బరతాహ్వయున్, ర। ణోల్లాసుఁ జూచి, చూడుమదె లక్ష్మణుపాలికి నిన్నుఁ బంపెదన్, భా। సురసాయకంబులను భగ్నము సేయుదు నంచుఁ బేర్చి పే। ల్లేసె సహస్రబాణములు హెచ్చుగ దిక్కులు పిక్కటిల్లఁగన్॥ ౩౬॥

క॥ ఆయమ్ములు తృణలీలల। వేయమ్ములఁ ద్రుంచి వైచి, వేగన దైత్యుం। గాయమ్ము పగిలి పెకలఁగ। గాయమ్ములు గనఁబడంగఁ గాండములేసెన్॥ ౩౭॥

క॥ వెండియును దోడఁదోడనె। కాండపరంపరలు దొడిగి, కరము లరఁగలకో। దండములు నూఱు త్రుయ్యఁగ। దండిగఁ బిట్టేసె సకలదనుజులు పఱవన్॥ ౩౮॥

క॥ ఆతని శోణితకణములు। భూతలమునఁ బడక యుండ, భువనము నిండన్। ఖ్యాతిగ మహాగ్నికల్పా। ఖ్యాతశరంబులను నేసి యాగము చేసెన్॥ ౩౯॥

చ॥ అవిగని మండి దానవకులాధిపుఁ డొండు శరాసనంబులన్। వివిధశిలీముఖంబులను వేగనపూని, యమోఘవృత్తిమై। భువి వణకంగ నార్చి, రఘుపుంగవుఁ డద్భుతమందఁ, దద్రథం। బవిరళలీల దగ్ధముగ నప్పుడు చేసె మహోగ్రచిత్తుఁడై॥ ౪౦॥

చ॥ మఱియును వేయిబాణములు మార్కొని యేసి శరాసనంబు। నచ్చెరువుగఁ ద్రుంచి, సూతుని నశింపఁగఁ జేసి, మదించి తోడనే। సురవరులెల్ల సల్కఁ బటుశూలము కేలనమర్చి యోరి! యీ। సురుచిరధారచేతఁ బటుచూర్ణముగాక తలంగి పాఱరా॥ ౪౧॥

చ॥ రయముగఁ బల్కి వైవ జగమంతయుఁ గంపమునొందె, వార్ధులున్। సరగఁ గలంగె, మిట్టిపడె శైలములన్నియు, రాలె ఋక్షముల్,। వెలవెలనొందె లోకములు, వింతగఁ గావిరిగప్పె, చంద్రభా। స్కరులటు త్రోవదప్పి రతిచంచలవైఖరిఁ దద్భయంబునన్॥ ౪౨॥

సీ॥ ఈరీతి నదిరాఁగ నేపుమై నమ్ముల వానలు నిగుడించె దానిమీఁ
ద। నవిత్రుంచి శూలమత్యంతరయంబునఁ జటులమై యురుదేర శక్తి వై
చె। నదిత్రుంచి మండుచు నదిరాఁగ మదిలోనఁ దలఁకక నిశితకుంతల
ము వైచె। నదిత్రుంచి వెండియు గొదకొని యేతేరఁబూని కత్తారినిబొ
డిచె భరతుఁ। డక్కత్తారిని నణఁగించి చక్కఁగదియ। నుగ్రుఁడై ము
ష్టిఁబొడువంగ నుక్కుమెఱసి। యదియుఁ గైకొన కాశూలమెదిరి య
వయ। వములు భేదించి, లీలమై వసుధఁగూల్చె॥ ౪౩॥

సీ॥ హాతమ్ముఁడా! యని భూతలాధీశుండు సీతతో నడలి నిశ్చేష్టుఁ
డయ్యె। నలవిభీషణుఁడును హనుమంతుఁడును బాష్పనివహానిర్గతరక్త
నేత్రులైరి। చిక్కిన దానవసేనలన్నియు మిన్నుపగుల నార్చిరి మేటిమ
గలరీతి। నింక నెవ్వఁడు దన్ను నెదురునో యని శతకంఠుఁ డుండెను ర
ణోత్కంఠుఁడగుచు। నంతశత్రుఘ్నుఁ డంతకాలాగ్నివోలె। పలసి త
నకన్నుగవఁ బెనుమంటలెగయ। మెఱసి చిచ్చులవానలు గురిసికొనుచు।
సరభసంబున దానవేశ్వరునిఁ గదిసె॥ ౪౪॥

చ॥ కదిసినవానియుగ్రమును గర్వము నుబ్బును శౌర్యధైర్యముల్।
కదనమహోత్సవంబును వికాసము హాసముఁ జూచి, దానవుం। డ
దనమహాగ్నికల్పవిశిఖావళిఁ జాపములందుఁబూని, యాత్రిదశులుతల్లడి
ల్ల నతితీవ్రతనేసె రఘూద్వహానుజున్॥ ౪౫॥

ఉ॥ ఏసిన యమ్ములందునియ నేసి, ధనుర్గుణటంక్రియల్ మహోల్లా
సతనిండ, సంగరవిలాసమునన్ రిపుమీఁదనుగ్రుఁడై। భాసురసాయకా
ళి బహుభంగులనేసి, శతాస్యు నందుచే। వాసిగఁ జిక్కుపాటు లొద
వంగఁ బెనంగెఁ బురారికైవడిన్॥ ౪౬॥

సీ॥ ఇట్టివేళనె త్రుంతునిఁక వేసిననిడాసి నారాయణాస్త్ర మున్న
తినిదొడిగి। యోరిదానవ! చూడరోరి యీశరమున లవణాసురుఁడు
మున్ను లావుదూలెఁ। పాత్రిపొమ్మోరి యీబాణంబుచే మళ్లి బ్రతికి
పోఁగలవె యెర్పడఁగ నీవు। ఇదితరించెడి వెఱవిప్పుడే యూహింపుమని
యార్చివేసిన నవనివణఁకె। వారినిధులెల్లఁ బిండలివండులయ్యె। దిగ్గ
జంబులు నటునిటుఁదిరిగిపడెను। దారుణాగ్నులు భూనభోంతరము

నిండె। శతగళుండును దానిపై శరములేసె॥ ౪౭॥

ఉ॥ వానిని నెల్లఁ ద్రుంచి, సురవర్గము లుత్సవమంద డాసి, య। ద్దానవలోకనాయకుని దారుణభాసురమస్తకాగ్రసం। స్థానకిరీటసంఘములు ధాత్రిఁ బడంగఁ ద్రోచి, వెండియున్। వాని శరాసనంబులు రవంబులు మీఱఁగఁ ద్రుంచె నొక్కటన్॥ ౪౮॥

ఉ॥ అంతియ కాని యాజలరుహాసనుఁ డిచ్చినదీవెనం దదీ। యాంతమునందుఁ జేరఁదగదయ్యె; బలాఢ్యుబు చేతఁ బట్టినన్। ఎంతటివాఁడు పోరిన నడెక్కడ నెక్కడ? ధరాతలంబుపై। నెంతయు భేదకార్యమున నెమ్మెలు దూలినఁ దూలుఁగాకొగిన్॥ ౪౯॥

గీ॥ అట్లు భంజించి నారాయణాస్త్ర మపుడు। మరలివచ్చుచు శతకంఠుమహితరథము। ఘనులు దివిజులు జయజయధ్వనులు సేయ। దగ్ధముగఁ జేసి పొదిలోనఁ దరలకుండె॥ ౫౦॥

గీ॥ అందుకత్యంతకుపితుఁడై యసురవరుఁడు। నూఱుకరములఁ బటుగదల్ నూఱు పూని। యార్చివైచిన నన్నియు నతిరయమున। వచ్చి శత్రుఘ్నుఁ దాఁకె భూవరుఁడు వగవ॥ ౫౧॥

గీ॥ అట్లు సకలగదా తాడితాంగుఁడగుచుఁ। దూలివణఁకుచు నెత్తుటఁ దొప్పదోఁగి। మెదలఁగాలేక శల్యముల్ వదలి యపుడు। రథముపైవ్రాలె హా! రామ! రామ! యనుచు॥ ౫౨॥

గీ॥ ఇట్లు మూర్ఛవ్రాలు తమ్ములు నిలనుగూలఁ। గాంచి రాముండు మది లయకాలుగతిని। యాశతాస్యుఁ బరిమార్ప నపుడు తలఁచె। నంత లోఁగుశుఁ డసురకు నడ్డుపడియె॥ ౫౩॥

గీ॥ పడినవాని నులుకపాటించి, దానవ। భర్త కినిసి నైదుబాణములను బూనియేసె, వానిభూపాలతనయుండు। తొడరిచేసె నప్పుడు తునియలుగను॥ ౫౪॥

ఉ॥ వెండియు నన్నిశాచరుఁడు వింతగ నక్కుశుమీఁద నల్కపైఁ। గాండపరంపరంబులను గప్పిన నయ్యెడఁ జొచ్చి, యాలవుం। డండజవాహురీతి దనుజావలి నెల్లను ద్రుంచి, భండనో। ద్దండత రాశుగంబులను దానవనాయకుఁ గ్రుచ్చెఁ జెచ్చెరన్॥ ౫౫॥

చ॥ శిశువులటంచునుంటి, ననుఁజేకొని మిఱ్ఱంగఁగఁబూనివచ్చు న। ప్పశుపతియుగ్ర మో? ఫలయభైరవయుగ్ర మో? మృత్యుయుగ్ర మో?। యశనులయట్లుదాఁకి వివిధాస్త్రములేసిరటంచు విస్ఫుర। ద్విశిఖముఁ లేసె, నేసిన నవిఁబొడిచేసి కుశుండు వెండియున్॥ ౫౬॥

ఉ॥ కొమ్మలఁ నగ్నికల్పమగు కాండశతంబు శరాసనంబునన్। సమ్మదవృత్తిఁబూని, నృపచంద్రుఁడు రాముఁడు సత్యశీలుఁడై। యిమ్మహిమించె నేని దనుజేంద్రుని హస్తశతద్వయంబు వై। రమ్మునఁద్రుంచుఁగాకని తిరమ్ముగ నార్చుచు నేసెఁ జెచ్చెరన్॥ ౫౭॥

చ॥ ధరణివడంకె, వార్నిధులు తల్లడమందెఁ, గులాద్రులెల్ల ది। గ్గిరముగఁ బెల్లుగాఁ దిరిగె, దేవతలున్ భయమంది, రెల్ల ది। క్కరులు నుమొగ్గె, నంతశతకంఠుఁడు చూచి యమోఘవృత్తిమై। శరనిచయంబులేసె నతిసాహసలీలల హుంకరింపుచున్॥ ౫౮॥

చ॥ దనుజుఁడొనర్చు బాణములు దక్షణమందునఁద్రుంచివచ్చి, జు। వ్వన ననలంబు లోకమున నొకటఁటనిండి, తదీయహస్తపంక్తిని విద ళించెఁ, దోడనె యెదిర్చి లవుండనలాస్త్రసంఘముల్। కనలుచు నేసి రక్తములు గాఱకయుండనొనర్చె వేల్మిడిన్॥ ౫౯॥

చ॥ కరములు వ్రాలినన్ దనుజకాంతుఁడు బ్రహ్మదలంచెఁ, దల్చి నం। గరములు వెండియున్మొలచె గ్రక్కున, మొల్చినవెంటనే ధను। ర్ధరుఁడనమించి యుగ్రతరఘోరశరంబులు పావకార్చులే। ర్పడఁపుచు నేసె, నేసినను బాలురుమూర్ఛలనొందిరందులన్॥ ౬౦॥

చ॥ మఱియును శబ్దభేదులగు మార్గణసంఘములం 'దదీయ పీ'। వరభుజయుగ్మమేయ నిరువంకల గాఢ, మహాద్భుతంబుగా। నరవరుఁడున్ మనంబున ఘనంబుగఁ గంపిలుచుండ, దేవతల్। హరహరయంచుఁ జూడ విగతాయువులన్ వెసఁజేసెనుగ్రతన్॥ ౬౧॥

మ॥ తనపుత్రుల్ తనతమ్ముబున్ దనుజుచే ధాత్రిస్థలింగూలినం। దన నేత్రంబుల నశ్రువుల్ చెదరఁ, జిత్తంబందులన్మందుచున్। ఘనతన్ వాయుజుమీఁద నెక్కి, తనవెనకన్ సీత శోభిల్లఁగా। దనుజాధీశుని డాసె నెల్లసురబృందంబుల్ విలోకింపఁగన్॥ ౬౨॥

మ॥ దనుజేంద్రుం డనుడాసె రాముని మహోద్దండప్రతాపంబు
నన్ । వనధుల్ పిండలివండులయ్యె, నచలవ్రాతంబులుం దూలెఁ, జా।
య్యెన ధాత్రీస్థలి గ్రుంగె, దిక్కరిసమూహంబుల్ వెసన్ మ్రొగ్గె, ది। గ్గ
నంబుల్ పైన్ ధరనొక్క మ్రోతఁ, యజుఁడుం గాలంబులెన్నెన్ మదిన్॥ ౬౩॥

ఉ॥ రెండు పయోధులో? తలఁప రెండు కులాద్రులో? రెండు చిచ్చు
లో?। రెండు మదించు నేనుఁగులో? రెండు మృగేంద్రములో? యటంచు
నిం। ద్రుండును, రుద్రుఁడున్, వరసరోజభవుండును గూడి యద్భుతా।
ఖండమనస్కులై దివిసిఁ గన్గొనుచుండిరి మాటిమాటికిన్॥ ౬౪॥

వ॥ ఈక్రమంబునఁ జాపవిద్యాగురుండగు రఘువరుండును, త్రి
లోకకంటకుండగు శతకంఠుండును మహాయుద్ధసన్నద్ధులై కదిసిన మే
రునగంబునుంబోలె హనుమంతుండట్టిసమయంబునఁ దనవాలంబు రామ
చంద్రుని ముందట నడ్డంబుగా నిలుప, నది దనుజవరుండేయు శరంబులకు గు
ఱియనఁ జెలంగె; విభీషణుండును మానవదానవ నాయకులు పెనంగు
నెడ రాముని శరంబులచే నసురరక్తంబు చెదరి క్రిందఁబడకుండ నడుమ
నడుమ నాగ్నేయ వాయవ్యాస్త్రంబు లేసెదనని పావని మఱువునని
ల్చి యుద్ధసన్నద్ధుండయ్యె; అంతట ప్రలయసమయ మహానల కీలాకరాళం
బు చాడ్పున నూఱు మొగంబుల మంటలొదవ ననేకసాయకంబులు నృప
వరునిపైఁ బ్రయోగింప నవియెల్లను హనుమదాభీల విశాలవాల వజ్రప
ర్వతంబు సోఁకి తునియలయ్యెనంత॥ ౬౫॥

మ॥ పటుకోదండము వంచి రాముఁడమనుల్ భాసిల్లదీవింపవి। స్ఫు
టనారాచములూని యార్చి యల రక్షోనాథుపై నేయ, నా। చటులా
స్త్రంబులు సంగిముట్టి తగనాశ్చర్యంబుగా నాటి, యొ। క్కట నన్నింబటు
చూర్ణమయ్యె దనుజాంగప్రాభవం బేమొకో!॥ ౬౬॥

సీ॥ ఒక్క దివ్యాస్త్ర మత్యుగ్ర శరాసనంబునఁ బూని రఘురా
ముఁడొనరనేయ। నదిభటునకు నైదు, హయమునకిఱువది, కరికిబంధుర
గతిఁగలితశతము,। సారథికి నూఱు, చక్రంబులకు వేయి, పొంబుపొరు
కేతనంబునకు లక్ష,। రథికునకు బదిలక్షలునై భూమియంతయు నిండ,

నత్యంతశీఘ్ర। ‘మన్నియునుగూడ’ దనుజేంద్రుఁ డంత వేగ। నడుమనే
త్రుంచి, కుపితుఁడైపుడమివణఁక। రాముపైనేయుబాణపరంపరలును।
దక్షిణంబునవాలంబు దాఁకివిఱుగు॥ ౬౭॥

ఉ॥ వెండియు దానవేశ్వరుఁడు విండ్లొకనూఱు కరంబులందు ను।
ద్దండతఁబూని, సాయకశతంబు దిశల్ వణఁకంగ నార్చియు। గ్రుండయి
రాముమీఁదఁ బరికొల్పిరయంబున నేసె; నేసినన్। దండిగలోకమెల్ల వి
విధస్థితినిండె మహాగ్ని పెల్లుగన్॥ ౬౮॥

శా॥ అక్కాండంబులు కొన్ని వాయుజమహోగ్రాభీలవాలంబొ
గిం। జక్కందాఁకిహతంబునొందె, మఱివేఁకంగొన్నిభూపాలకుం। బ్ర
క్కల్ప్రయ్యఁగ దూఱిపాఱె, నతివైరంబొప్పఁగాఁ గొన్ని పెం। పె
క్కన్వచ్చివిభీషణుందగిలె దేవేంద్రాదులీక్షింపఁగన్॥ ౬౯॥

శా॥ రామక్ష్మాధిపుఁడందుకున్ మఱిమహోగ్రంబొప్పఁగాఁగర్కా
శో। ద్దామాభీలశరంబులేర్చి, గుణమున్ దర్పోద్ధతిన్మీటి, సం। గ్రామం
బందుల రాముఁడుండవలె, లేకన్ దానవుండుంటకు। న్నేమంబొప్పఁగ
సిద్ధమొందవలె, వర్ణింపంగ రెండుండునే?॥ ౭౦॥

మ॥ అనుచున్వింటనమర్చియార్చి నిజబాహాశక్తినుంకించిచ। య్యనఁ
బెల్లేసినఁ, దచ్ఛిలీముఖము లత్యంతప్రచండాకృతిన్। దనుజాధీశుని గా
డి, యవ్వల వినోదంబొప్ప గాఁదూఱి, వే। గనయచ్చేరువనున్న కొండ
పగులంగాఁదాఁకె నుగ్రంబుగన్॥ ౭౧॥

శా॥ అంతన్మారుతిచెంత నిల్చి, పటురోషాయత్తుఁడై వింట న।
త్యంతోగ్రానలబాణముల్ దొడిగి, యాదైత్యేంద్రురక్తంబిలం। బంతం
బొప్పఁదొరుంగ కుండఁబఱపెన్ బ్రహ్మాదులాశ్చర్యులై। వింతఁజూడఁగన
వ్విభీషణుఁడు హృద్వీధిన్ముదంబందుచున్॥ ౭౨॥

శా॥ దానంజేసిస్వదేహరక్తమిలమీఁదం జెందకున్నన్, హరి। ధ్వా
నంబొప్పఁగ నట్టహాసమొదవన్ దర్పంబుమై నార్చుచున్,। మానంబుల్
చెదరంగఁదిట్టుచును, దుర్మార్గంబునన్హాపరా। ధీనా! యోరివిభీషణా!
తునిమెదన్ దిక్కేదివీక్షింపరా॥ ౭౩॥

వ॥ అని పెల్లార్చి సమంత్రకంబుగ మహోద్యచ్ఛక్తి సంధించి, యా। ద్దనుజాధీశకులాపరాధు నిలమీఁదం గూల్చి రమ్మంచు వై। చిన, నంతంతకుఁ జిచ్చులీను కోనుచున్ శీఘ్రంబునం బోయి యుగ్ర। కులనబంధిం జెవిభీషణున్ సురవర్గుల్ ఘోషింపఁగాఁ జెచ్చెరన్॥ ౭౪॥

సీ॥ అది చూచి రాఘవుం డనలాస్త్రములు వైచెఁ గంటకుం డగు శతకంఠు మీఁద। నవి ద్రుంచి దానవుం డైంద్రాస్త్రములు వైచె నవి ద్రుంచి నృపుఁ డేసె నహిశరములు। నవి ద్రుంచి వాయుబాణావళి దనుజుఁ డేసిన నవి ద్రుంచి యా జ్జనవరుండు। నారాచతతు లేసె నగుచు నద్దానవభర్త రథంబెల్ల భస్మముగను। విరథుఁడై యంత వేఁ డొక్క యరదమెక్కి। పృథివి వణఁకంగ విండ్లెకుల్ వెట్టఁబూను। నతని చాపంబులును విశిఖాలి వలన। ఖండలుగ జేసె భండనోద్దండుఁ డగుచు॥ ౭౫॥

సీ॥ చాపముల్ వోయినఁ గోపగించి శతాస్యుఁ డుఱువడి మండుచు నున్నయట్టి। శూలంబు కరమునఁ జోద్యంబుగాఁ బూని బ్రహ్మాండ మంతయుఁ బగుల నార్చి। కనలుచు జనవల్లభునిఁ జంపుమని యేసె, నేసిన జలనిధు లెల్ల నింకెఁ, గులగిరు లదరె, దిక్కులు వ్రయ్యలగుచుండె, నింద్రాదు లద్భుత హృదయులైరి,। యంత నది డాసి విలయకాలాగ్నిరీతి। మండుచును రాఁగ నా హనుమంతు డపుడు। వాలమల్లార్చి వచ్చెడి శూలము గ్ర। వృత్తి వెసఁ బట్టి నడిమికి విఱుచుచుండె॥ ౭౬॥

సీ॥ హనుమంతుఁ డందుచే నదవదపడుచుండ, నిది సమయము రాముని లను గూల్ప। నని యొక్క గదతోడ నడిచె గుప్పన దాని తాఁకున కొక్కింత తల్లడిల్లి। మనుజవల్లభుఁ డాత్మఁ గనలుచు నర్ధచంద్రాస్త్రశతంబు శరాసనమున। సంధించి దేవతా సముదయంబుల భక్తి మొనర నాపైఁ గల్గి యుండె నేని। వాని హస్తంబులును దలల్ వసుధఁ గూలుఁ। గాక యని వైచె దైత్యుండు గళవళింప। నమరు లద్భుతమంది హాహా యనంగ। ఖండలై కూలెఁ దలలును గరశతములు॥ ౭౭॥

సీ॥ కూలి క్రమ్మఱఁ దొంటి పోలిక మొలచెను గరములుఁ దలలు నక్కజముగాఁగ। నా శతాస్యుని రక్త మవని పైఁ దొరఁగిన మొనసి నూర్వు

రు శతముఖులుపుట్టి। నెక్కడఁజూచిన నక్కడనటువంటి వికృతదై
త్యులువెల్లి విరిసియుండ। నన్నిదిక్కులఁబోర నందుఁ రఘురాముఁ డం
దందఁబోరుచు నడలుచుండ। నంతహనుమంతుఁ డాశూలమపుడుద్రుం
చి। సీతనెక్కడఁదగులునో శితశరమ్ము। లనుచు నాలమ్ముచుట్టరాఁదిగిచి
యుండె। నగుచుసురలుబ్బగా మేరునగమురీతి॥ ౭౮॥

ఉ॥ రావణకుంభకర్ణుల శరంబులఁగూల్చితినంచు,గమ్ముదు। ర్భావ
మునంబెనంగ వెసఁ బాల్పడి, తెందుల కేగువాఁడవీ?। వేవిధినైననిన్నుఁ
దునిమించి భవత్తనుమాంసఖండముల్। వావిరిమై భుజింతు, మిఁకవా
ర్థులుసొచ్చినఁ బోవనిత్తునే?॥ ౭౯॥

గీ॥ కొండవిట్లనితిట్టుచుఁ, గొంపలలిగి।సాయకంబులఁగప్పుచు,శౌ
ర్యమహిమ। చూడుమనుచును నెక్కడఁజూచిననుశ। తాస్యమయ మ
య్యె నటసురలకట!యనఁగ॥ ౮౦॥

గీ॥ అపుడు నిర్విణ్ణుఁడై చాపమచటవైచి। చేతులాడకమిగుల నిశ్చే
ష్టుఁడగుచు। నవ్విభీషణునీక్షింప నతఁడుశక్తి। బద్ధుఁడైయున్నఁబవనజుఁ
బాలఁజూచి॥ ౮౧॥

శా॥ ఏచందంబునఁగెల్చువాఁడ? నిఁకనే నేలాగునంద్రుంతు?నీ। నీచా
త్ముండెచటంగనుంగొనినఁ దానేయున్నవాఁ, డేగతిన్। భూచక్రంబున
నింక నెల్లమునులంబోషింతు?నేలాగునన్। నాచేతన్మనఁగోరువారునె
పమొందన్ హేతువయ్యెంగదా॥ ౮౨॥

వ॥ అనియనేక ప్రకారంబుల విచారింప మగనివగపుఁ గనుంగొని
సీతామహాదేవి తనయాదిమరూప మహిమాసామర్థ్యంబుతలపోసి, త
నచేతనంతయు సాధ్యంబగుట సిద్ధంబుగాఁదెలిసి, కరంబులుమొగిడ్చిర
ఘుకులసుధార్ణవ సంపూర్ణిమాచంద్ర! మదీయప్రాణనాథ! రఘునాథ!
భవన్మహిమంబునఁగొంత సేపు నేను మీచేతివిల్లును బాణంబులును బూ
నిరిపులతోడఁ బోరెదను; ఆఁడుదాననని యనుగ్రహంబు సేయకుండు
ట దగదు; యిట్టిసమయంబున మీకునలయిక దీఱుదనుకను దివిరివివిధ వి
శిఖపరంపరలచేఁ బెనంగెద, నావిన్నపంబాకర్ణింపుమని పెక్కుచందం

బులఁ బ్రార్థింప రామభద్రుండును దనమనంబున నద్భుతంబు నొంది, మున్నుదనతోడ వసిష్ఠుండెఱింగించుటయును, జానకి తన్ను సెలవు దయచేయుమని వేఁడుటయును, మొదటవిరించిఁ గోరునెడ స్త్రీఁ దలఁపకుండుటయు ననేకప్రకారంబులఁ దలపోసి, దనుజుండు మడియుట సిద్ధంబని మనంబునం దోఁచిననలరి, బాణాసన బాణతూణీరంబులుదీవించిమొసంగిన, నవ్వేళ నవ్విమలాంగియును బరంజ్యోతి స్వరూపంబుగైకొని, హనుమంతునిభుజంబుపై మిన్నుముట్ట నిలిచి, తన మహాతేజంబు భూనభోంతరాళంబు పరిపూర్ణంబుగా నిండ మహోద్దండ కోదండం బెక్కిడి, సకలబ్రహ్మాండభాండంబులు ఘూర్ణిల్ల గుణ టంకారంబులుగావించి, తనమహామాయ నాకర్షించిననది పొడచూపిన నీవు దనుజుని రక్తబిందుపరంపరలు ధరఁ దొరంగక యుండ నెవ్వరికి నదృశ్యంబవై నాలుక మెటుచూచిన యోజనంబునేలఁ బఱపియుండుమని నియోగించిన, రాఘవుండాశ్చర్య మానసుండై చూచుచుండ, నమోఘబాణపరంపర నిగుడించి శతముఖులనందఱ నొక్కదిక్కునకు వాయువ్యాస్త్రంబులంగ్రోయుచు, మహోద్దండ ప్రచండ భండనంబు గావించిన నద్దానవనాయకనిచయంబును దదీయతేజో విశేషంబువలనఁ జేతులాడక చూచికొనుచుండి రాసమయంబున॥ ౮౩॥

గీ॥ విల్లుజళిపించి, కరకుశభల్లశతము। పూని, దేవతలెల్ల నద్భుతమునొందఁ। బ్రహ్మాండంబుపటపటఁ బగులనార్చి। మెలమిఁ దనపతివినుచుండ నిట్టులనియె॥ ౮౪॥

గీ॥ మూఁడుమూర్తులకును నేనెమూలదుంప। నగుదునేని, శ్రుతుల సత్యమసనమేని,। పుడమినిజశతకంఠుఁ డొకఁడునుదక్క। నున్నశతముఖహీనమై యుండుఁగాక॥ ౮౫॥

గీ॥ అనుచు వైచిన నందఱు నాతుణంబు। నీఱుగావింప, మాయమై పోరుమాని। చనిరి, వెండియు దానవచక్రవర్తి। సీతపైనేసె నుద్దండశితశరములు॥ ౮౬॥

గీ॥ ఇవ్విధంబునఁదనరక్త మిలనుదొరఁగి। యెందుఁబుట్టినశతముఖ

లఁటఁగ, నందు। వలననిదిమాయగాఁబోలు, వనితమైన। నిట్టితెలుఁగునఁ బోదురే బెట్టిదముగ?॥ ౮౭॥

గీ॥ అనుచుఁ గ్రమ్మఱజానకి నరయుచుండ। విష్ణుఁడును, బ్రహ్మాయును, నలవిశ్వపతియు,। విలయపావకుఁడును, మహానిధియుఁ గాఁ। బడిననదిచూచి మది భయపడియెనసుర॥ ౮౮॥

ఉ॥ రామునిపేరి బాణముల రాక్షస నాయకు మీఁద నార్చియా। రామచెలంగివైచిన, నరాతిభయంకరమై కణంకతోఁ। వేమఱుఁ బోయిదానవుని వింద్లాగిఁద్రుంచి, కిరీటపంక్తులున్। భీమము మీఱదుల్చి, సరిపెట్టెఁదదీయ శరీరతేజమున్॥ ౮౯॥

ఉ॥ ఎచ్చటఁజూడనచ్చటనె యెమ్మినిమృత్యువుఁ బోలి,సీత దా। మచ్చరమొప్పనిల్చితను మార్గణపంక్తుల నొంపఁబూనఁదా। నచ్చెరువంది, యాహరిహరాదులకైన వశంబు గాదుగాఁ। జెచ్చెర నిమ్మహామహిమ చేఁ దనకున్మరణంబు చొప్పదున్॥ ౯౦॥

చ॥ అనుచురథంబుపైనిలువ, నద్దనుజాధిపుమీఁద నలకపై। ననలశిలీముఖంబులు సహస్రశతంబులువైచె, వైచినన్। దనుజుఁడు సొమ్మసిల్లి యరదంబునమూర్ఛిలి వ్రాలె,వ్రాలినన్। గనుఁగొనిసూతుఁడున్ రథము గ్రక్కనఁద్రోలె రణంబుపాయఁగన్॥ ౯౧॥

సీ॥ పుష్పంబుఁ జేతఁ బూననేరనిచెలి యిషుపరంపరఁబూన నెట్లునేర్చెఁ?। జిలుకపలుకులకు బిట్టులుకుకోమలి యిలయెల్లభీతిలనార్వనెట్లునేర్చె?। నేఁదకటనన్యుల నీక్షింపనేరని యితింసేనలఁ గూల్ప నెట్లునేర్చె?। విసవిసనడువంగ నసియాడుకొమ్మ నేఁడెడసి యుద్ధము సేయనెట్లునేర్చె?। ననుచు రాఘవుఁ డద్భుతహర్షవార్ధి। నోలలాడుచు, హనుమంతువాఁ మహిమ। వినుతిసేయుచు, నాతనివీపుమీఁద। నుండె జానకిపైఁ బ్రేమనిండుకొనఁగ॥ ౯౨

ఉ॥ అంతట దాసవుండును రయంబున మూర్ఛయఁదేఱి,సారథిన్। వింతగఁజూచియోరి! పరపీరులునవ్వ రథంబుఁదెత్తురే?। యెంతటివారలైనఁ బరమేష్ఠియొసంగిన యవ్వరంబుచే। నింతయునన్జైనంకఁ గలరే? మహిఁగూలుదుదింతె కాకొగిన్॥ ౯౩॥

చ॥ అనవిని సూతుఁడిట్లనియె నక్కటా! నాథుఁడు దండ లేనిచో। ఘ
నవిశిఖంబులన్ మనలఁ గ్రక్కున శల్యములు చ్చి పాఱఁగాఁ। గనలుచు నే
యు జానకిని గాంచి సురల్ వినుతింప, నట్టిచో। దనుజకులాధినాయక! ర
థంబు మఱల్పక యుంట ధర్మమే?॥ ౯౪॥

వ॥ అదియునుం గాక॥ ౯౫॥

చ॥ వెఱవిన యట్టివేళ, మఱిపింతగఁ గైదువు చక్కఁ బూనఁగా।
మఱచిన యట్టివేళఁ, బలు మాఱున రాతికి వెన్నుఁ జూపుచుం। బఱచిన యు
ట్టివేళ, నగుబాటు ఘటింపఁగఁ జేరిపూరిఁదాఁ। గఱచిన వేళలందు నెడ
గల్గ రథంబు మఱల్చుటొప్పగున్॥ ౯౬॥

చ॥ అనుచు తదీయనీతివచనాలికి నుత్సవమంది, వానికిన్। ఘనతననే
కవస్తువులు గ్రక్కున మక్కువ నిచ్చి, నేఁటికా। జనకజతోడఁ బోరుటకు
శక్యముగా, దటుగాన రేపు స। య్యనన రుదెంచి రాముని శరావళిచే న
ణగింతు వేగనన్॥ ౯౭॥

ఉ॥ భోరునఁ బోవనిమ్ము మనభూరిరథంబు గృహంబు చేరఁగా,।
నారఘురాము దేవి వినుమల్లదె చంపఁగఁ బూనివచ్చె, నా। క్రూరశిలీ
ముఖంబు లలకోపమలిప్పైఁబని సేయ, వెట్లు గాఁ। గారణ మున్నదో? య
నుచుఁ గుందుచు నేగె శతాస్యుఁడింటికిన్॥ ౯౮॥

శా॥ ఆరీతిన్ శతకంధరుండు దనగేహంబొప్పగాఁ జేరి, యా। కా
రంబెల్లను జూచి భీతి నతిదుఃఖప్రాప్తుఁడై మీఱి, సాం। పారన్ జానకి మృ
త్యువైదగు మహోగ్రాగ్నేయ బాణంబులన్। వైరంబొప్పఁగ వైచెనో
యనుచు గర్వంబెల్లఁ దూలెన్ వెసన్॥ ౯౯॥

వ॥ మఱియు ననేకమార్గంబుల జానకి దివ్యతేజోమహిమంబును,
శరంబుల వేగంబును, బాణసంధానచాతుర్యంబును, ఉపసంహార చమ
త్కృతియును నుగ్గడింపుచు, నెక్కుడగనుఁగొన్న నక్కడఁ బరంజ్యోతి
స్వరూపంబగు సీత గనఁబడిన భీతిల్లుచుఁ, దనకు నింక మరణంబు సిద్ధం బ
ని నిశ్చయింపుచు సెజ్జపయిం బొరలుచుండు తనయుని విలోకించి తల్లి
యగు చిత్రగంధి డగ్గఱి, తనకరంబునఁ దద్గాత్రంబును విదిరి, రక్తప్లుత ని

మ్మోన్నతంబులై యపరిమితశరంబులునాటి యందువిఱిగియున్నంగ
మంగోని విలపించియిట్లనియె; అయ్యా! నెయ్యంబున నేఁబలుకువచనం
బులు వీనులంజొరనియ్యక యింతచేసికొంటివి; ఆయమ్మ మెకఁడనలు
గునకఁడ నిర్మూలంబగు; ఎకఁడఁగరుణించిననక్కడఁగళ్యాణపరంప
రాభివృద్ధియగు; అప్పరంజ్యోతిమాయను బ్రహ్మరుద్రేంద్రులులోనెకా
ని వెలిమైపరికాశింప నేరరు; భూనభశ్శైలసముద్రాద్యపారస్థావరం
బులును, మృగాండజోరగపిపీలికాద్యసంఖ్యజంగమంబులునుగలుగుబ్ర
హ్మాండంబులు నూఱుకోట్లు పుట్టుచుగిట్టుచు నమ్మహాశక్తియందు నటిం
చు; ఆదిమధ్యావిలయంబులు నమ్మహామహిమంబునకుఁ గనఁబడవు; నీవు
మొదట విరించి పురుషులచేఁజావులేకుండ వరంబులొసంగునపుడు దే
వతలుగినిసి యిట్టివరంబులొసంగిన నద్దానవుండు లోకంబులబాధపె
ట్టు, నింతవత్సలత నీకుందగదనిదూఱిన నతండులజ్జించి శతముఖుండు
పురుషులందడలెకాని తరుణులందలంచఁడటుగాన మిమ్మును గోబ్రా
హ్మణుల నెప్పుడుచెనకు నప్పుడే జానకీదేవి తనతోఁటిదివ్యరూపంబున
వధించు,నిందులకుసందియంబు లేదనిపలికె; అదిగావునసీతయుఁ జిద్రూ
పంబగు మాయగాని సామాన్యకన్యక గాదు; ఎట్టిచందంబున నమ్మగువ
చేభవన్నాశంబుసత్యంబు; ఇటమమ్ము, పుత్రమిత్రకళత్రములను మ
నుపంబూచెదవేని, సీతారాములకు శరణుచొచ్చి తల్లిదండ్రులు మీరు,
మీరుదప్పమాకునితరులులేరు రక్షింపుమనిపలికి, సకలభోగంబులందేలు
చు బ్రతుకుమని పెక్కుచందంబులంబలికిన నప్పలుకులు ములుకుల చం
దంబునఁ గర్ణరంధ్రంబులుసోఁకిననులికిపడి తల్లితో నిట్లనియె॥ ౧౦౦॥

సీ॥ ఏనల్గిచూచిన నినుఁడు జెట్టిదముగాఁబూని మెండలుగాయఁ
బొదలవెఱచు। వలసినప్పుడెకాని మలసిమెచ్చటనైనఁ జెలరేఁగి యన
లంబు మెలఁగవెఱచు। నాకుభృత్యులరీతి నాకులందఱుఁ గనుసన్నలఁబ
నులెల్లఁ జరుపుచుందు। రఖిలజీవులనేర్చు యముఁడు నాముందఱఁ గో
లకాఁడైయుండు వేళమెఱిఁగి। మృత్యువునకేను మృత్యువై మెఱయు
చుందు। మఱియు నాయందుఁగల మహామహిమశివున। కైనఁ జొప్ప
డ దట్టి నరాధముఁడు। నతివయును గెల్వఁగలరెః యేనణఁతుఁగాక॥

గీ॥ రేపుచని శాత్రవుల నెల్ల నేపుమాపి। వత్తుఁగా కొండువార్తలు వలవదుడుగు। మీ యటంచును దనతల్లినింటికనిచి। నెలఁతయును దాను నారేయి నిద్రచెందె॥ ౧౦౨॥

సీ॥ అక్కడ రఘురాముఁ డనుజులుఁ దనయులు సోరిదిఁ గూలినఁ జూచి శోకమంది। యేమనిచన నేర్తు నింటికిఁ వీరల నెచ్చోటఁబాడఁగం దు నెప్పటట్లు?। కుశుఁడెన్నటికినన్నుఁ గొమరొప్పవీక్షించి వేడుకఁ బ్రతిభాషలాడుచుండు?। లవుఁడెన్నటికిఁగల్గు లక్షణవంతుండు బాలుఁడు నామీఁదఁ బ్రాణపదము?। అనుచు నొఱలంగ, సీత నాయకునిఁ జూచి। యేడసోదరు? లధికుల కేడసుతులు?। రణగతులు మాని యిట్లొఱలంగఁ దగునె?। అనఘ! సంసారములు మాయలనఁగ వినవె?॥ ౧౦౩॥

సీ॥ అనుచుఁ దానును రాముఁడా హనుమంతుండు నవ్విభీషణుకడ కరిగియతఁడు। మమునమ్మివచ్చి యిమ్మాడ్కిని బద్ధుఁడై యున్నాఁడు రక్షింపకున్నదోష। మని,శక్తి శరమున నలుకమై ఖండించి మొనసియాతఁడు చెందు మూర్ఛఁదెలుపఁ। దెలిపిన నతఁడును ధీరాత్ముఁడై లేచి వాఁకోమలపదవారిజములఁ। బడిన దీవించి, యతనితో బవరభూమి। చూడవలెనని దివెలొగ్గి సోరిదిఁబూని। కపులఁజూచుచు నంతంతఁ గదలుచుండఁ। బరఁగ భల్లూకపతి గానఁబడియె నచట॥ ౧౦౪॥

సీ॥ ఆతనిడాసి రామానుమతంబునఁ బవనజుఁ డల్లనఁ బలుకరించె। జాంబవంతుడ! నన్ను సరవిమై నెఱుఁగుదే? యోపుదే లేచి రానొక్కెడెసకు?। నావిని మారుతనందనుండీతఁడు గాఁబోలునని ధృతికలిగ తెలిసి। హనుమంత! రమ్ము రామావనీనాథుండు బరిణామమునఁ దన భామతోడ। నున్నవాఁడె? విభీషణుఁ డున్నవాఁడె?। బ్రతికియున్నాఁడె పవనజ! భానుసుతుఁడు?। పరమబంధుండవగు నీవు పలుకరించి। నపుడె బ్రతికితి నీకృపఁ గపివరేణ్య!॥ ౧౦౫॥

సీ॥ కన్నులశరములు గాడి యొక్కింతయుఁ దెఱవశక్యముగాదు, తెలివిపడదు। వీనులువినరావు, వివశత్వమొదవెడు దేహంబు మరణ సందేహముననున్న,। లోలమై పలుక నాలుకరాదు, నోటనుదడిలేదు, లే

చినంబడుదుమరలఁ! గావున, శరములు గాడియున్నవిమేన నన్నియుఁ దివియుమాయన్న! యనిన! రాముఁడన్నియుఁదీసి కరంబులందు! దేహ మెల్లననివిరి చింతింపనేల?! నేనురాముఁడనన, లేచినృపునిపాద! వన జములమీఁద నందందవ్రాలితెలిసె॥ ౧౦౬॥

వ॥ మఱియుంబరికింపుచుఁ జనిమెదు సమయంబున॥ ౧౦౭॥

సీ॥ కొండలవలెనేలఁ గూలినమదగజ ఘనకదంబములు మేఘములు గాఁగ! మోఁకాలిబంటితో నేకమైయాడాడఁ గనుపట్టుమెదడు పం కంబుగాఁగ! నలుగులతాఁకున నిలఁబడు మాంసఖండములు దామింద్ర గోపములుగాఁగ! బలువిడినెడనెడఁ బాఱెడిరక్తంబు లంబుప్లుతప్రవా హంబుగాఁగ! వాహినులగుంపు శరములవానగాఁగ! మొనలహుంకృ తులవియుఱుములునుగాఁగ! వర్షకాలంబుచాద్పున వారికన్ను! గవల కనుదోఁచె నప్పుడక్కజముగాను॥ ౧౦౮॥

ఉ॥ అంతటఁ దెల్లవాఱె, విలయాంతకు కైవడి నాశతాస్యుఁడ! త్యంతపరాక్రమంబున మహోగ్రహుఁడౌచు రథంబుమీదని! శ్చింతగ నెక్కి, బాణములుచేకొని, దుశ్శకునంబులట్టిచో! నంతకునంతకుం బ్రొడమనందుకులోఁగకె వచ్చెఁజెచ్చెరన్॥ ౧౦౯॥

ఉ॥ సీతయువిల్లునమ్ములును జేకొనిరాఘవు నాజ్ఞఁబూని,వి! ఖ్యాతపరాక్రమంబున మహాహవదీక్ష వహించి,యాసురు! జ్జాతుభుజంబులన్నిలిచె; జానకిచెంతను రామచంద్రుఁడుం! బ్రీతిదలిర్ప నుండెను, విభీషణుఁడుంజనె వారిపొంతకున్॥ ౧౧౦॥

చ॥ అపుడుసమస్తలోకములు నచ్చెరువందెఁ, గృశించెదానవుం,! డపుడుపయోనిధుల్గలఁగె, నప్పుడు పర్వతముల్ చలించె,నా! రసమనిమృత్యువచ్చటఁ బరామరిసింపుచు నుండె, బ్రహ్మయుం! గుపిత మనస్కుఁడయ్యె నడిగో!విలయంబని మాటిమాటికిన్॥ ౧౧౧॥

ఉ॥ సర్వసుపర్వులున్, సకలచారణులున్, వరకిన్నరేంద్రగం! ధర్వులు, సిద్ధసాధ్యులు ముదంబున నభ్రము నుండి వారిదో! ర్గర్వము, బాణనైపుణియు, గాఢతరప్రతిభాషలున్, దయా! ఖర్వమనస్కులైనిలిచి కన్గొనుచుండిరి యద్భుతంబుగన్॥ ౧౧౨॥

ఉ॥ జానకి వారిఁజూచి దనుజప్రభుఁ ద్రుంపఁ ద్రుణంబునాఁడు, ని।
ద్దానవనాథుతోడ వివిధస్థితిఁబోరఁగఁ జూడఁగోరికి। స్థానమునన్నిలిం
పులు విశాలతనల్లదె యున్నవారు, నేఁ। బూనితదీయ చిత్తములు పొం
గఁగఁబోరెదఁ జిత్రవైఖరిన్॥ ౧౧౩॥

చ॥ అసిశరసంఘమేయ, దనుజాధిపుఁడన్ని శిలీముఖంబులం। దుని
యఁగ నేసి, వాయుజుని దుష్టతరాగ్రహ వృత్తిఁజూచి, యా। వనచరుఁ
జంపినన్ మనుజ వల్లభుఁడున్ సతియున్నశింతురో। య్యాననిజమంచు ని
ష్ఠురమహాస్త్రములేర్చి శరాసనంబునన్॥ ౧౧౪॥

ఉ॥ ఇగ్గతిబాణముల్ దొడిగి యెమ్మెదలిర్పఁగ నార్చుచున్, సుధా।
భుగ్గణమెల్లనద్భుతము నొందుచుఁజూడఁగ నేసె, నేసినన్। దిగ్గున సీత
చూచి నతితీవ్రశరంబుల వానినెల్లఁదా। నగ్గలమైనకోపమున నల్లనఁద్రె
వ్వఁగ నేసెనుగ్రతన్॥ ౧౧౫॥

ఉ॥ అందులకున్ మహాద్భుతము నందుదు శాత శిలీముఖంబులం।
గ్రిందుకొనంగ జానకిని గ్రక్కున నేసిన, నెల్లదేవతా। బృందము లుత్స
హింప నతిభీషణబాణ పరంపరంబుచే। ముందుగఁద్రుంచెఁ దచ్ఛర స
మూహములన్ రఘురాముఁడుబ్బఁగన్॥ ౧౧౬॥

చ॥ అవియునుగాక ఘోరవిశిఖావళి వింటనమర్చి యార్చి పేర్చి,
వికృతదైత్యనాయకు కిరీటములుంబటుచాపముల్ కడున్। భువిఁబడనే
సి, చండతరభోగి శరంబుల వానితేజము। గ్రవిధినణంగఁ జేసెనతిగా
ఢతర ప్రతిశౌర్యకోపియై॥ ౧౧౭॥

ఉ॥ చాపములుంగిరీటములుఁ జాలశరీర విశాల తేజమున్, ఏవును
బోయినన్, రఘుకులేంద్రుని దేవిపయిన్ మహాహవా। టోపగదాచయం
బునుగడున్ వడిబువ్విన, నగ్గదాళిను। ద్దీపితసాయకంబుల ధృతిం బొడి
చేసె సురల్ నుతింపఁగన్॥ ౧౧౮॥

వ॥ మఱియు దర్పంబున॥ ౧౧౯॥

ఉ॥ అంతటిలోనసీత వియానలకీలయుపోలెనాత్మలో। నెంతయు
రోషమెత్తి, దనుజేంద్రు శిరంబులు గూలఁగావుతన్। వింతగ నంచునే

సె నొకవిష్ణుశరంబున, నేయనెల్లరా। ప్ర్రాంతములందుఁ బిక్కటిలన గ్నిపరంపర లీనుచున్వడిన్॥ ౧౨౦॥

చ॥ చనిశతకంధరుండలలు చయ్యనఁద్రుంచి, తదీయ హస్తముల్। తునియలుచేసివచ్చె, నటులోడనె తేచ్చిరముల్కరంబులున్। ఘనతరలీల మొల్చె, నవిగాంచిధరాసుత వెండియున్రయం। బునబడఁనేసె, నప్ప టికిఘోరుననమొల్చెను మస్తహస్తముల్॥ ౧౨౧॥

ఉ॥ ఎప్పుడు విల్లుబూనునొకో? యెప్పుడు నిక్కుచు నెక్కు పెట్టు నో?। ఎప్పుడు తూణమందునొకో? యెప్పుడు బాణము లేర్పరించునో, యెప్పుడుపూనునోశిరము? లెప్పుడు ద్రుంచునో? యెప్పుడాతలల్। గు ప్పునమొల్చునో? యనుచుగోరి సురల్గనుచుండి రద్దివిన్॥ ౧౨౨॥

క॥ నక్తంచరలోకేంద్రుని। రక్తమునిలమీఁదటను దొరంగక యుం డన్। యుక్తమగు నవుడుమాయా। శక్తివెసంద్రావుచుండెఁ జయ్యన నడుమన్॥ ౧౨౩॥

క॥ ఇవ్విధమునఁబోరాడఁగ। నవ్విపులశరీరి జనకజాత్మజఁజూడన్। మవ్వముగనజుఁడు, రుద్రుఁడు। నవ్వుచు దివినుండిరపుడు రమణులతో డన్॥ ౧౨౪॥

ఉ॥ అప్పటికిన్ ధరాసుత రయంబున దానవనాథ మస్తముల్। గుప్పునఁగూలనేసె, నవిగొబ్బున వెండియు మొల్చె, మొల్చినఁ। దప్పక మళ్లఁదాఁ దునిమె, దాకొనిక్రమ్మఱమొల్చెఁ, దామఱిం। జప్పుడుగాక యుండ శితసాయకఘాటినిఁ గూల్చెఁజెచ్చెరన్॥ ౧౨౫॥

ఉ॥ ఖండలుసేయగా, మొలవఁగాఁ, దలకాయలు తండతండమై। కొండలరీతిఁ బ్రోవులయికోరిచుట్టిన్ దివిసోఁకియుమ్మహీ। మండల మెల్ల నిండిన, రమామణిజానకి చూచియద్భుతా। ఖండవిచారనై, యపుడు కాండములేయకమాని యాత్మలోన్॥ ౧౨౬॥

చ॥ శిరములుద్రుంచివేసరితిఁ జేకొని చండతరాస్త్రకోటిచేఁ,। క రములుద్రుంచివేసరితి కాండములున్ సరిపోయె, దానవే। శ్వరుఁ డిలఁ గూలుటల్మఱొక జాడలుచూపప్రపడ వేమిచోద్యమో?। వరముల సత్వ మొకొ? గెలువన్వశమేమియుఁ గాదిఁకెట్లొకో?॥ ౧౨౭॥

చ॥ అని దనుజేంద్రుఁ డేసెడి శరావళికిన్ హనుమంతువాల మొ,
య్యన నరికట్టుచేసి, మనుజాధిపు రామునిఁ బల్కరింపుచుం। దనమహి
మంబు దివ్యులు ముదంబున సన్నుతి సేయుచుండఁగా। మనమునఁ జింత
నొందఁగ రమామణి సీతను గాంచి యాడకున్॥ ౧౨౮॥

ఉ॥ హారవరాహిరాజతుహినాచల తారకశైలమల్లికా। శార
దనీరదస్ఫురితచందనకుందనిభప్రభాంగుఁ, డా। నారదసంయమీంద్రుఁ
డు మనంబునఁ బొంగుచు సీతపాలికిన్। ధీరదయార్ద్రవృత్తిఁ జను దెం
చె రఘూద్వహుఁ డుత్సహింపఁగన్॥ ౧౨౯॥

ఉ॥ సీతకు, లోకమాతకు, విశేషదయారస పోషితాశ్రిత। వ్రాత
కు, ధీసమేతకు, శివస్తవపూతగుణౌఘశౌర్యవి। ఖ్యాతకు, వీతభీతకు,
మహానుభావపరిభూతఖండఖ। ద్యోతకు నన్నమస్కరణ మొయ్యనఁ
జేయుచు డాసె, డాసినన్॥ ౧౩౦॥

ఉ॥ రాముఁడు నమ్మునీంద్రునకు రాజితబుద్ధి నమస్కరించి, మీ।
రేమికతంబు నిచ్చటికి నెచ్చగు మచ్చిక నేగుదెంచి? రు। ద్దామపరాక్ర
మం బొదవ దైత్యుఁడు పోరఁగఁ జొచ్చె, ఘోరసం। గ్రామము మించె,
నిల్వ నెడగల్గదు, యేమటు చెప్పు మొప్పుగన్॥ ౧౩౧॥

చ॥ అనివిని మౌని గోప్యముగ నారఘురామునితోడ డాసి యి।
ట్లనునకటా! శతాస్యుని శరావళిచే నని నెంత పోరినం। దనరఁగ నేలఁ
గూలునే? వృథాశ్రమ మింతియె కాక, వీనిగొ। బ్బునఁ దునియింపఁగా
నుపమ భోరునఁ జెప్పెదఁ జిత్తగింపుమా॥ ౧౩౨॥

గీ॥ వీని నాభి నిజుట్టురాఁ బూని, యల వి। శల్యసంజీవకరణు లతు
ల్యముగను। గలిగియున్నవి, తద్వస్తుఘనతఁ జేసి। తలలుఁ గరములుఁ దె
గియును మొలవఁ దొడఁగె॥ ౧౩౩॥

గీ॥ బలిమి నటుగాన నాగ్నేయబాణ మేసి। తత్తదుగ్రౌషధుల నెల్ల
దగ్ధములుగఁ। జేసి, బ్రహ్మాస్త్రమున నొండె, వాసిగల్గు। శక్తిచే నొండె
దైత్యుని సంహరింపు॥ ౧౩౪॥

గీ॥ నెలఁత పోరంగ నుండుట నెపమటంచుఁ। దలఁపకుము, సీత చేఁ

గాని దైత్యుండణంగఁ। డిట్టిగోప్యంబుజానకి కెఱుఁగఁ జెపుము। భామ
చేఁ గూల మున్నుశాపంబుగలదు॥ ౧౩౫॥

సీ॥ అది యెటువలెనన్న నతిశీఘ్రవృత్తిమై నెఱిఁగింతువినుము మ
హీతలేశ!। తనపరిధానులు గొల్వదైత్యేంద్రుఁడఖిలదిక్కులుగెల్వ నరి
గె నుక్కునను దొల్లి। యరిగిసమస్తా మరాదుల సురిక్షించి మరలివ
చ్చుచుఁగణ్వమౌనివనముఁ। జొచ్చికలంచుచో శోధించి, యమ్మునికూరి
మిపట్టినిఁ గోరిచూచి। పొలఁతిచక్కఁదనమున కద్భుతమునొంది। మద
నచలితాంగుఁడై తాను మదినిఁగలఁగి। యంతకంటకు విభ్రమాయత్తుఁ
డగుచుఁ। జెలఁగి విమలాంగియనుదానిఁజేరి పలికె॥ ౧౩౬॥

సీ॥ వనటనొందఁగనేల వరసౌధములఁగల్గుతూఁగుటుయ్యేలలందు
దూఁగరాదె?। కందమూలములేల కడు ఘృతప్లుతముగా మించుదేరఁ
గ భుజియించరాదె?। నారచీరెలివేల సారమాణిక్యంపుఁ బట్టుపుట్టా
బులు గట్టరాదె?। నేలవ్రాలఁగనేల పూలపాన్పులపయి లీలనాతోఁ
బవ్వళింపరాదె?। యేల ననుఁ బాడ? వీవనంబేల? యిట్టి। జోలెకాఁ
డైన త్రిరిపవు జోగియేల?। యఖిలలోకంబులకుఁ బతినైననన్నుఁ। గదిసి
వర్తింపఁ జెల్లదే? కమలనయన!॥ ౧౩౭॥

సీ॥ అనవిని విమలాంగి యడలుచు, నోరిదైత్యాధమ! యిట్టివాక్య
ములుదగునె?। పరసతీజనములఁ బరధనంబులకుఁ దానాశించువానికి
నాయువణఁగు,। గురుధర్మహానిమై నరకంబుసిద్ధించుఁ, జేసినపుణ్య
ముల్ చెడుఁ, దలంప। మాతండ్రికణ్వుఁ డీమాటలువినెనేని కదిసిటుభ
స్మంబుగాశపించు। నోరి! కావరమునఁ బరనారిఁజెనకి। మడిసిపోయి
న కుజనులమాటవినవె?। పొమ్ముపొమ్మింటి కిందు హితమ్ముగాక। తరుణి
తోనేల యిట్టిమదంబు కుమతి!॥ ౧౩౮॥

వ॥ అని మఱియుం జతురోపాయంబుల ధర్మంబు దెలిపియు, మ
ర్మంబుగలంచియు, వెఱపించియు, పాటిగాదనియుంజెప్పి యతనితమ
కంబునకు భయంబంది నలుదిక్కులు బరికింపుచునుండ నుద్దండుండగు
శతముఖుండుగదిసి, సకలైశ్వర్యహీనుండగు నొక్క పేదతపసిం జెప్పి

వెఱపించినం దలంకుదునే? యని మదనకదనమునకు నోదవిన తహతహాన్ బలిమిమైఁ బైఁబడి పెనంగి, శతముఖంబులఁ జుంబనంబులు గావించి యత్యంత ప్రియాసంబుగాఁ గూడిన, నదిసద్యోగర్భమై బాలకుంగని యమ్మహాదనుజుని దేహంబు తనపయింబడుటంజేసి తద్భరంబున శరీరంబువిడిచె; తదనంతరం బాకణ్వుండును సమిధల నిమిత్తంబున నరణ్యంబునకుఁ జనినవాఁడై తనపట్టియొంటినున్నదని రయంబునవచ్చి, యచ్చోట విహరింపుచున్న శతముఖునింగని భయంబునొంది పర్ణశాలకరుదెంచి, అందుశిశువాపురని మొఱలంగనుంగొని, యవ్వల శవంబై పడియున్న కన్య నవలోకించి శోకింపుచు దనతపోమహత్వంబున నంతయుందెలిసి, కోపంబున శతకంఠునింజేరి, ఓరీ! యిట్లు దుర్మదంబున నరుదెంచి నాపెంపుడుకూఁతు నిత్తెఱంగున మానభంగంబు గావించి, ప్రాణంబులుం గొనియున్నవాఁడవు గాననింతిచేనిట్లు సీతలలు తునియనైమరణంబు నొందఁ గలవని శపించె; అంతశతముఖుండు నేడచేడియబని తనపురంబునకరిగె: అదియునుంగాక పరమేష్ఠినివరంబులు వేఁడునప్పుడు స్త్రీలచేతఁ జావులేకుండ నడుగఁడయ్యె; ఇప్పుడు తచ్ఛాపం బనుకూలంబయ్యెఁ గావున నాదిపరంజ్యోతి యగుజానకిచే నవశ్యంబునుగూలు; ఆలంబునకు నీదేవిం బరిగొల్పుమని హితోపదేశంబుచేసియంతర్ధానంబునొందె; రామచంద్రుండును బరమాశ్చర్యచిత్తుండై సీతకుఁ దద్వృత్తాంతంబంతయు నెఱింగించి, యింక జాగుసేయక దనుజునిఁబరిమార్పుమని పురికొల్పిననలరి, భేరీమృదంగతూర్యాది నానావిధంబులగు వాద్యంబులు వినోదంబులుగా నఖిలభువనంబులును నిండ నుద్దండ ప్రచండ భుజాదండంబునఁ గోదండంబంది, యనలకల్ప కాండపరంపరలేర్చి, హయంబులంగూల్చి, సారథినివ్రాల్చి, కేతనంబులు పొడిచేసి, చక్రంబులు విక్రమంబునఖండించి, పలకలలుకమై వ్రక్కలుగావించిమఱియును॥ ౧౩౯॥

చ॥ బలువిడిఁ గర్కశక్రకచ భల్లశతంబరివోసి, వానిచే। తులఁ దలలున్ ధరాస్థలిని దోడనెగూల్చి, శరీరమెల్ల వ్రక్కలుగనొనర్చియార్చినను, గర్వముదూలివశంబుగాక చం। చలమునననున్నఁ గాంచి, యల

జానకి యుగ్రత మిన్ను ముట్టుచున్॥ ౧౪౦॥

వ॥ అనలాస్త్రంబరివోసి వేసె, నదిహాహాకార మొప్పంగఁజ। య్యనజీవంబులు సంహరింపుచు మహాశ్చర్యంబు గా వానినా। భినిఁ దా మిందు మహౌషధీలతలు నాఖిలంబుగాఁ గాల్చి గో। బ్బున భస్మంబుగఁ జేసివచ్చెను సురల్ భూషింపఁగాఁ జెచ్చెరన్॥ ౧౪౧॥

శా॥ బ్రహ్మాస్త్రంబరివోసి దిక్కటములభ్రింబున్ వెసన్నిండఁగన్,। బ్రహ్మాండంబువణంక, నద్రులుచలింపం, గావిరుల్మీఱ, నా। బ్రహ్మేంద్రాదులు దల్లడిల్ల, శివుఁ। డోపంజాలనంచుం బరబ్రహ్మంబున్ వినుతింప, సీత బలశుంభద్వృత్తిమైనార్చుచున్॥ ౧౪౨॥

గీ॥ అవనిపైనే పతివ్రతనైతినేని,। యరయ రాముండు ధర్మాత్ముఁ డయ్యెనేని,। వేదములుసత్యమగునేని, వీఁడునిమ్మ। హాస్త్రమున దగ్ధుఁడగుఁగాకయనుచు నేసె॥ ౧౪౩॥

గీ॥ అప్పుడాదివ్యసాయక మతిరయమునఁ। జిచ్చుబీనుచుఁజని, వానిచేతులెల్ల। ద్రుంచి,యొకతల చిక్కఁదుందుడుకు మెఱసి। కడమతలలెల్లఁ దృణలీలఁ బుడమిఁగూల్చె॥ ౧౪౪॥

చ॥ మఱియును శక్తివైవ నదిమండుచుశీఘ్రతనేగి, దేహమ। బ్బరముగఁజించి, యున్నతల భోరునఁ గూల్చినఁద్రుంగి, యమ్మహా। సురవరుఁ డుగ్రవజ్రమునఁ జోద్యముగాఁబడు కొండవోలె ని। ద్ధరఁబడెఁ,దద్భరంబునకుఁ దల్లడమందె ఫణీంద్రుఁడత్తఱిన్॥ ౧౪౫॥

సీ॥ అప్పుడు గురియించి రమరులుకుసుమంబు, లప్పుడువిమలంబులయ్యెదిశలు,। నప్పుడు తగనాడి రప్సరాంగనలెల్ల, నప్పుడు రవిచంద్రులలరుచుండి,। రప్పుడుచేసె సింహధ్వానమాసీత, యప్పుడు రాముండు హర్షమొందె,। నప్పుడు నారదాద్యఖిలతాపసులును జనుదెంచి రచటికిసంభ్రమముల,। జానకీదేవియును రామచరణములకు। నారఁగె, నోరఁగిననరుఁడ నానరజేర్చి। నీకతంబునవైరంబు నేఁడువాసెఁ,। గఁటిఁగీర్తులటంచు నకటిఁడఁజెలంగె॥ ౧౪౬॥

ఉ॥ శంకలు మాని యబ్జజుఁడు జానకిపాలికి నేగుదెంచుచోఁ।

బొంకముగానుతించి. మఱిభోరున నొక్కవరంబు వేఁడుమో। పంకజ నేత్ర! యన్నఁ,దనభర్తయనుజ్ఞను జేసి వారితో। నుంటువమీఱనిట్లనియె నుల్లమునన్ ముదమందుచున్ వెసన్॥ ౧౪౭॥

క॥ మాకొఱకు నఖిలనృపతులు। దాకొని సైన్యములువచ్చి దైత్యునిచేతం। జాఁకటముగఁబడి రిటు, మీ। రేకంబుగ వారినెల్ల నిండు ముదమునన్॥ ౧౪౮॥

ఉ॥ వారలనిచ్చి వెండియును వారిజనేత్రనుఁ గోరుమన్నఁ గం। భీరతఁ బొంగి,వానరవిభీషణసైనికులన్,మఱందులన్,। వారకపుత్రపౌత్రులను వైళమునన్ బ్రతికింపుఁడంచు వి। స్తారమృదూక్తి వేఁడినను జయ్యనని చ్చిరి దేవసంఘముల్॥ ౧౪౯॥

చ॥ సకలధరాధినాథులును, సైన్యములున్,భరతాదిసోదరుల్,। సకలకుమారకుల్, దనుజసంఘములున్ మహోజ్జ్వల। ప్రకటశరీరులై మనిన, బాగుగ దేవతలెల్ల వారిపై। సుకరముగాఁ గురించి రతిచోద్యముగా నమృతంపు వర్షముల్॥ ౧౫౦॥

గీ॥ అంతహతశేషులైన వారాశతాస్యు। మరణమెఱిఁగింప మూర్ఛిల్లిమహిఁ బ్రవాలి। తెలిసియాచిత్రగంధి యుత్తలి విలాప। మొదవఁగోడంద్రుఁ దనవెంట నొఱలవెడలి॥ ౧౫౧॥

గీ॥ కదనమంతయుఁ జూచుచుఁగదలివచ్చి। తలలుదివిసోఁకఁగాఁబడి వెలయుకొండ। వలెనుగూలిన తనయు, నవార్యలోక। కంటకుండైన యాశతకంఠుఁగనియె॥ ౧౫౨॥

వ॥ కని యనేకప్రకారంబులఁ గోడంద్రును దానును నతనిపయింబడి మోదుకొనుచు, నేలలుదడుపుచుఁ, దమకుదక్కెడియనుచు, సీతను దూఱుచు, బాష్పంబులురాల్చుచు విలపించినయాఁడియును బుత్రశోకంబును దరింపఁజాలక బొమ్మును శిరంబును మోదుకొనుచుఁ జిత్రగంధి యుట్లనియె॥ ౧౫౩॥

సీ॥ సురవర్గముల నెల్లఁ జెఱలువట్టిన నీమహాజ్ఞ దానెచ్చటననఁగాఁ జంద్రికి? దిక్కరిఘటముల వ్రక్కలుగావించునీభుజాబలము యేనీటఁగల

సె॥ మొగమెత్తి కనుంగొని ముక్కంటినైనను వెఱపించులావునే నీటంబో వె॥ నీతపంబునకు విధాత్రుం డిచ్చినయట్టి వరములమహిమ యేపఱ దంగలసె॥ వెలయ రాఘవుండాదిమ విష్ణుండంటి। సుదతిజానకి యప్పరంజ్యోతియంటిం,। గపులు సురలంటి, జయములు గలుగవంటి,। నకట! విననేరవైతి వేమందుఁ? దనయ!॥ ౧౫౪॥

గీ॥ రాఘవునిజంపి జానకీరమణికీవు। తలఁతువెప్పుడు మదిని వైధవ్యమొదవ। నది మృషావాదమై, నీనిజాంగనలకు। నహహా! వైధవ్యమొదవె నటంచు మఱియు॥ ౧౫౫॥

ఉ॥ రాయనుఁ, బోకుమంటిఁ గద రాయను, నిన్నిఁకఁ బాసియోర్వలే। రాయను, హాశతద్వయకరాయను, మమ్మిటు బాధపెట్టితే। రాయను, నీతనూజుఁగన రాయను, నెక్కుడఁ గందురాకుమా। రాయను, నల్గనేలవినరాయను, హాశతకంధరాయనున్॥ ౧౫౬॥

ఉ॥ మాయను మోసపెట్టితివి మాయురె! నీకిది ధర్మమానె రా। మాయను, నయ్యొ నాదు ఫలమాయను, దానవలోకసార్వభౌ। మా యను, డాయవింత చలమాయను, నేటికిఁ జేసితింత భా। మాయను, దుర్లభంబులను మాయను, బాపురె! దైవమా! యనున్॥ ౧౫౭॥

గీ॥ అనుచు నొఱలంగ వారల ననునయించి। రాముఁడెట్లనె నేలవిలాపమొందఁ?। నాహవంబున నెవట జయాపజయము। లందఱకుఁగల, విహము నిత్యంబుగాదు॥ ౧౫౮॥

గీ॥ ఎవ్వఁడసిలోన నాతోడ నిట్లుపోరెఁ?। నెవ్వఁడనిలోన మాచేత నిట్లుగూలెఁ?। జెల్లునితనికి రణమున విల్లుపూని। నరయ నెన్నిటనైనఁ గృతార్థుఁడితఁడు॥ ౧౫౯॥

గీ॥ అనివిభీషణుఁబంపించి యగ్నివిధులు। సలుపనియమించి, తీరిన సమయమందు। నాశతాస్యుని తనయు, మహాగుణాఢ్యు,। నీలకేతనుఁ డనువాని నృపుఁదుకృపను॥ ౧౬౦॥

గీ॥ డంబుగానప్పురికిని బట్టంబు గట్టి। పెక్కుభంగుల దీవించి ప్రే

మనిగుడ। రమణ నగణితతూర్య నాదములు ౹మ్రోయ। క్షితివరుండరు దెంచె దేవతలకడకు॥ ౧౬౧॥

చ॥ సురలును, మానులున్, నృపులు శోభిల దీవనలిచ్చి మెచ్చుచో। నరిగిరి; రాముఁడుంబటురయంబున మారుతిఁజూచి, క్రమ్మఱన్। శరధు లుదాఁటఁజేయుమని చయ్యనవేఁడిన, వాయుజుండు౼చె। చ్చెరఁదనతోఁ కపైనడపె సేనలనందఱ నొక్కపెట్టునన్॥ ౧౬౨॥

ఉ॥ తమ్ములుఁదానుసీతయును దానవమానవ వానరాళియున్। స మ్మదలీలనశ్వములఁ జారుమదేభ రథాదులింపుమైఁ। గ్రమ్ముకొనంగ నేకిఁ, శతకంఠుమహోగ్రవధాప్రకారముల్। పేర్మిగ నుగ్గడింపుచు, వి భీషణభానుజు లుత్సహింపఁగన్॥ ౧౬౩॥

ఉ॥ మానవనాయకుండును గ్రమంబున సేనలుగొల్వఁ దానయో। ధ్యానగరంబుఁజేరి, తనతల్లులఁ గాంచి నమస్కరించి, యా। జ్జానకిచే యుపౌరుషము సర్వముఁజెప్పి సుమంతమంత్రులో। నాననిసన్నుతింప, ముదమారవిభీషణుఁ బిల్చియిట్లనున్॥ ౧౬౪॥

చ॥ పెనఁగితి వాలమందునను బెక్కువిధంబులఁ, జాలఁ జాలనా। మనసునవచ్చెనీదు మహిమా విజయంబులటంచు మెచ్చి, స। త్కనకవి భూషణాంబరనికాయ మొసంగి ముదంబుమీఱనం। పినఁ, దనసేనతో ముత విభీషణుఁడుంజనె నంతనత్తఱిన్॥ ౧౬౫॥

చ॥ రవితనయాంగదాదులను రమ్మనికౌఁగిటఁజేర్చి, మీకృపా। ప్ర విమలదృష్టిచేసి నగుబాటుఘటింపక యుండ దైత్యునిన్। భువి నడఁగిం పఁగాఁగలిగె భోరుననంచు, నమూల్యవస్తువుల్। సవినయ వృత్తిమైనొ సఁగి చయ్యనఁబంపె దయామనస్కుఁడై॥ ౧౬౬॥

చ॥ సకలధరాధి నాథులను సంభ్రమ మొప్పఁగఁబిల్చి, సూనృత। ప్రకటతరోక్తులన్ వివిధభంగుల నాదరణంబుచేసి, వా। రకసెలవిచ్చి నన్నృపులు రామునకుం దగమ్రొక్కి తాముద। ప్పకబలమెల్లఁ గొల్వఁగ నపారరణక్రియ లుగ్గడింపుచున్॥ ౧౬౭॥

చ॥ పిదపమరుత్సుతున్, సమరభీషణు, నీతిగుణౌఘభూషణున్,। స
దమలభూషణుంబిలచి, సారెకుఁగౌఁగిటఁజేర్చి, ప్రీతి దు। ష్కరదనధురీ
ణ! శత్రుమదఖండన! నీవుహిమంబుచేఁజుమీ। యదవద వాసి దైత్యుని
శరావలిచే నణఁగించి మించుటల్॥ ౧౬౮॥

ఉ॥ నీమదిలోనికోరికలు నిక్కమెఱుంగుదు, నెన్నిభంగులన్। నేను
మిగానొనర్తునది నేనిఁక నమ్ముమటంచు సీతయున్। రాముఁడునిచ్చెఁగో
రుకలపరంపరలున్, మణిభూషణంబులున్;। వేమఱువాయుజుండు సు
వివేకముమీఱఁగ మ్రొక్కిగైకొనన్॥ ౧౬౯॥

చ॥ మనుజవరేణ్యుచేతఁ బలుమాఱును దీవన లంది గంధమా। దన
మునకేగె; రాముఁడును దమ్ములు మంత్రులు బంధుమిత్రులున్। ఘనము
గనుత్సహింప నతిగౌరవమొప్పఁగ రాజ్యభారమొ। య్యనవేసఁ దీర్పు
చుండెఁ గరుణాయుతసాంద్రమనస్కుఁడైతగన్॥ ౧౭౦॥

ఉ॥ ఎవ్వరు నీకథంజదివి యిమ్ముగ వ్రాతురు, ధర్మబుద్ధిమై। నెవ్వరు
విందు, రట్టిసువివేకులకున్ రఘునాథుఁడిచ్చునా। మవ్వపు భోగభాగ్య
ములు, మానితసౌఖ్యము లిష్టసంపదల్,। నివ్వటిలంబ్రియంబులును, నీర
జసంభవ సన్నిభాయువుల్॥ ౧౭౧॥

వ॥ అనియివ్విధంబున శంకరుం డెఱింగించిన శాంకరీదేవి మహా
ద్భుతంబు నొంది మహాత్మా! యిట్టిచమత్కారకథావిధానం బెన్నం
డును వినియెఱుంగము; నేఁడుశ్రవణానందంబుగా వినఁగలిగెఁ గృతా
ర్థురాలనైతినని యానందింపుచుండెనంత॥ ౧౭౨॥

ఉ॥ శ్రీరమణీయవైభవ!విశేషగుణాకర! దీనలోకమం। దార! గభీ
ర! ధీర! సముదార! సుకీర్తివిహార! శత్రుసం। హార! యఘప్రహార! స
దయానుశరీర! సుధాకరప్రభా। కార! లసద్విచార! జయకారణ! పో
చమరెడ్డిభూవరా!॥ ౧౭౩॥

మాలిని॥ ప్రవిమల గుణహారా! బంధురాఘౌఘదూరా!। వివిధశు
భవిచారా! విశ్రుతాచార! ధీరా!। కవిజలరుహసూరా! గర్వదుర్వా
రదూరా!। భువనహితశరీరా! పోచమశ్రీవిహారా!॥ ౧౭౪॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమదేయకూర్తి నివాస, లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్షప్రాప్త మహాకవిత్వవిద్యాపారీణ, సుమహితాంధ్రగీర్వాణప్రవీణ, సంగీతలక్షణధురీణ, సకలవిద్వన్మిత్ర, త్రేయస గోత్ర, ధర్మనార్యపుత్ర, నిఖిల మహీసురాశీర్వాద ప్రవర్ధమానధేయ, సకలనృపవిధేయ, వినయవిధేయ, మర్దననామధేయ ప్రణీతంబైన సీతావిజయంబను మహాప్రబంధంబునందు శతకంఠునకుఁ జిత్రగంధిస్వప్నంబు సెప్పుటయు, అతండు తనతల్లిబుద్ధి వినక రణంబున కరుగుటయు, సకలకపిప్రళయంబును, భరతశత్రుఘ్నాదిహతంబును, రాముకోపంబును, కలహామహిమంబును, రామునకు శక్యంబుగాక చింతించుటయు, సీత గడంగుటయు, అయ్యమ్మవలన దనుజుండు స్రుక్కుటయు, నారదాగమనంబును, హితోపదేశంబును, బ్రహ్మాస్త్రప్రయోగంబును, శతముఖుని మరణంబును, చిత్రగంధి విలాపంబును, నీలకేతనుపట్టాభిషేకంబును, తమ్ములుం దనయులు సైన్యంబులుఁ బునర్జీవులగుటయు, హనుమంతుండు నరుల జలధులు దాఁటించుటయు, పురంబు చేరుటయు, విభీషణ సుగ్రీవ హనుమత్ప్రభృతులు దమతమ భూములకుం జనుటయు రాజ్యంబు పాలించుటయు నన్నది సర్వంబును

చతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

విక్రయింపబడుపుస్తకములు.

మునిభావబోధిని. (సకలశాస్త్రసంగ్రహము)	...	౧-౮-౦
సాముద్రిక శాస్త్రము. ...	...	౦-౫-౦
ఫలప్రదర్శిని. (జ్యోతిషము) ...	...	౦-౮-౦
భగవద్గీతాద్విపద కావ్యము. ...	...	౦-౪-౦
విచిత్రరామాయణము.	...	౦-౬-౦
శతకంఠరామాయణమను సీతావిజయము.	...	౧-౪-౦
సత్యనారాయణ వ్రతకల్పము. ...	...	౦-౧-౬
సారంగధరచరిత్ర. (శారదరామాయణపువరస)	...	౦-౨-౬
గజేంద్రమోక్షము. డిటో ...	...	౦-౧-౬
గజేంద్రమోక్షదండకము. ...	...	౦-౧-౬
భల్లాణదండకము.	...	౦-౧-౬
శ్రీరామదండకము. (ప్రాచీనము)	...	౦-౧-౦
వరాలక్ష్మీనరసింహశతకము. ...	...	౦-౧-౬
గణికాహితబోధిని.	...	౦-౧౧-౦
భద్రాయుశ్చరిత్ర (పాట) ...	...	౦-౧-౦
ప్రదోషకాలపూజామహిమ. (పాట)	...	౦-౧-౦
సోమవారవ్రతప్రభావము. (పాట)	...	౦-౧-౦
శ్రీరామలీలలు. (యక్షగానము)	...	౦-౨-౦
గౌరీశంకరవిలాసము. డిటో ...	...	౦-౨-౦
కమలినీకలహంసనాటిక. ...	...	౦-౨-౬
జంత్రి—అనగా ౧౮౫౧ సంవత్సరం లగాయతు ౧౯౦౨ సంవత్సరమువరకు తెనుగుతారీఖులకు సరియైనయింగిలీషుతారీఖులను తెలియజేయునది.	...	౧-౬-౦
దైవజ్ఞయశోవిభూషణము. (జ్యోతిషము)	...	౦-౮-౦
ఆహారవస్తుగుణప్రదర్శిని. ...	...	౦-౪-౦
భాస్కరవిలాసము.	...	౦-౪-౦
రామకృష్ణోపాఖ్యానము. (ద్వ్యర్థికావ్యము)	...	౧-౨-౦
ఆంధ్రపరీక్షాసాధనసంగ్రహము. ...	...	౦-౨-౬

ప్రియదర్శని.	(నాటిక)	౦-౨-౬
నరసింహవ్యాకరణము.	... ...	౦-౪-౦
అద్వైతతత్వసిద్ధాంతదీపిక.	(వేదాంతగ్రంథము)...	౦-౨-౬
లోకనాధశతకము.	... ...	౦-౧-౬
జానకీరామశతకము.	... ...	౦-౧-౬
హూణకళాప్రభావతారావళి	... ...	౦-౧-౦
మధ్యపానమారణము.	... ...	౦-౧-౦
సింహాచలక్షేత్రమాహాత్మ్యము.	... ...	౦-౪-౦
పద్మనాభక్షేత్రమాహాత్మ్యము.	... ...	౦-౨-౦
విరాటపర్వము.	(పదము)	౦-౪-౬
నలచరిత్ర.	(పదము)	౦-౫-౦
శల్యపర్వము.	(పదము) } అచ్చులోనున్నవి.	౦-౪-౬
నరకాసురవిజయము.	(పదము) }	౦-౪-౬
ప్రతాపరుద్రుని పేరుగల యేకరాజుకధ.	...	౦-౧-౦
ఉపనయనప్రయోగము.	... ...	౦-౪-౦
ఇండియన్ పీనల్ కోడ్.	... ...	౧-౮-౦
రెంటులా.	... ...	౧-౮-౦
గ్రామమునసబులఆక్టు.	... ...	౦-౮-౦
గ్రామాధ్యక్షు వ్యవహారపద్దర్శిని	... ...	౦-౮-౦
వకీల్సుహాండుబుక్కు.	... ...	౦-౧౦-౦
ప్లీడర్సుహాండుబుక్కు.	... ...	౧-౦-౦
దేవస్థానములఆక్టు.	... ...	౦-౮-౦
ఇండియన్ కంట్రాక్టుఆక్టు.	... ...	౦-౮-౦
ఏజన్సీకోడ్డు.	... ...	౧-౮-౦
గురుస్వాములవారితీర్పు.	... ...	౦-౪-౦

ఈఖరీదులలో పోస్టేజీకూడ చేరియున్నది.

వ్యాల్యూపేబిల్ గా తెప్పించుకొనునెడల పదిరూపాయిలకు లోపుగా యెంత మొత్తమునకైనను రెండుఅణాలు జాస్తీ అగును.

వలయువారు విశాఖపట్టణమందున్న శ్రీశారదాముకుటముద్రాక్షరశాల ప్రొప్రయిటరుగారి పేర వ్రాసి తెప్పించుకొనవలెను.